

నారద

పి. చంద్, పెన్సిల్ వాల్టర్

✓

సీ. గంగాద్యశేషావగా పుణ్య ఫలయోగ
 స్నాయి జనార్పిత స్వర్గభోగ
 గంభీర సీరావగాహనోద్యన్నాగ
 కలహంసికావృత పులిసభాగ
 తటతల సంక్షీర్ణ వటవట పున్నాగ
 మానికులేంద్ర మనోనురాగ
 డిండీర సహితోధ పుండరీక వరాగ
 ప్రశమితాఘాఘదురంతరోగ

గంధవహ్నోటి శతనద్యగ్గమనవేగ
 తతసమర్థత్వ పరిహసిత ప్రయాగ
 దీనహితదాన నిర్జిత దేవతాగ
 దూరితోగ్రవిషడ్వోర దురితపూగ
 గౌతమీతటిసిస్థల ధ్వోరరోగ.

—గౌతమీమహాత్యము

మార్చి 1958
1000000

గౌతమి

ఉత్తర హిందూస్థానమున పరమపవిత్రమైన భాగీరథివలె, దక్షిణ గంగయచి ప్రసిద్ధి జెంది, కోట్లకొలది జనులకు జీవనాధారమై యున్న గోదావరీవది బొంబాయి మండలములోని నాగికకు సమీపమున త్ర్యంబకమనుస్థలమున పడమట కనుమలలో జనియించుచున్నది. అచ్చోట నొక కొలను గలదు. ఆకొలనిలోనికి, దరిమన్న యొక విగ్రహము నోటనుండి నీరు బిందువులు బిందువులుగా పడుచుండును. ఈచోటు చాల పుణ్యస్థలముగా నెంచి భారతదేశమున పలుచోట్లనుండి తండ్రిపతండ్రిములుగ యాత్రికులరుదొచి దర్శించి వెళ్లుచుండురు. అచటనుండి యీనది క్రమక్రమముగ పెద్దదై, ప్రాచీన హిత ఇంద్రావతి, తాల్, శబరి మొదలగు

ఉపనదులంగలసి, తొమ్మిదివందలమైళ్లు ప్రవహించి బంగాళాఖాతమునఁ గలయుచున్నది. ఇది రాజమహేంద్రవరమునకు సుమారు నాల్గుమైళ్లు దూరమునగల ధవళేశ్వరమునద్ద రెండుపాయలుగా జీలుచున్నది. ఈ పాయల కే గౌతమిగోదావరీయనియు, వస్తిష్ఠగోదావరీయనియుఁ జెప్పుదురు.

భారతదేశమున ప్రజాసముదాయమున కేమూలమునైన నెక్కుడుగ నుపయోగపడు దేనికిగాని, నదికై నను, ప్రకృతిరామనీయకమగు ప్రదేశమునకై నను మాహాత్మ్యమును గట్టిపెట్టుట సర్వసాధారణమై పోయినది. అందునను గోదావరీ దక్షిణ హిందూస్థానమున ముఖ్యముగ జీవనది. దీనినీటిని పారిండుపెద్దకాలువల నిడివితో 493 మైళ్లు, చిన్న

కాలువలు 1929 మైళ్లు. మొత్తమున గోదావరీనదీ జలముచే 6,62,000 ఎకరములభూమి పండుచున్నదని అంచనావేయబడినది. అంతియగాక కాలువలన్నియు రాకపోకలకు చాల సౌకర్యములు గలుగజేయుచున్నవి. అందుచే గోదావరి జన్మమునుగూర్చియు తల్లిదండ్రులగురించియు మహాత్మ్యములను లేవదీసి సారస్వతమున కెక్కించిరి. వీనిని దెలుపు ఘట్టములు సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్యములందు పెక్కుతావుల గలవు. ఒకచో శ్రీరాములు గౌతమమహర్షికి గోదావరి మహాత్మ్యమును వచించినట్లు గలదు.

గోదావరికి వృద్ధగంగయనికూడ నామాంతరము గలదు. గోదావరి పుట్టుపూర్వోత్తరములదెలుపు గౌతమీ మాహాత్మ్యమునందు గూడ గోదావరియే మొదట భూలోకమునకు వచ్చెననియు, తదుపరి భగీరథునిచే గంగ ఉత్తరహిందూస్థానమునకు దేబడెననియుగలదు. గోదావరీనదియే చాల ప్రాచీనమనుట కీపురాణము లీవిధముగజెప్పుటకు కొందఱు శాస్త్రజ్ఞులీ క్రిందికారణముజెప్పుదురు. పూర్వము, ప్రస్తుతము ఉత్తర హిందూస్థానమునగల గంగాసింధు మైదాన ప్రదేశముక సముద్రముగ నుండినది. అప్పుడు దక్షిణ హిందూదేశముక పెద్దదీప్వముగనో, లేక ఇప్పుడు మునిగిపోయినదని తలపెంబడుచుండు నొక గొప్పభూఖండమునం దొక భాగముగనో యుండెను. ఆసముద్రము క్రమక్రమముగ భూమియైన తరువాతనే గంగానది యిప్పటిరూపము దాల్చినదని వచించు

చున్నారు. కావుననే గోదావరి గంగకంటె ప్రాచీనమని పేర్కొనబడుచున్నది.

గోదావరికి గౌతమీయనియు గోదావరియనియు నామములు గలుగుటకు గౌతమీ మహాత్మ్యమున నిట్లు జెప్పబడినది. పూర్వము ఈశ్వరుడు గంగను శిరమునదాల్చినప్పటి నుండియు నీశ్వరి యీసుగొని గంగ నాస్థానముండి తప్పింపదలంచెను. ఆమె గణనాథుని యీ కార్యము చేయుమనిగోరెను. ఆతఁడు జయ సహాయుడై గౌతమ మహర్షివద్దకు “వృద్ధభూమినురురూపముదాల్చి” వచ్చెను. ఆకాలమున గౌతముడు కఱవుచే బాధపడుచున్న ‘నెల్లవహనులు ధరామర బాహుజవైశ్య శూద్రులకు ఆశ్రయమిచ్చి పోషించుచుండెను. అక్కార్యమునకు భంగముగల్గింపదలంచి గణనాథుడు “జయను వృద్ధగోరూపముగైకొని, మునిక్యసి దేశంబెల్లను, గాళివరింపుచు మెలగుమటన్న” “జయయొక వృద్ధధేనువయి సంయమినాథుక్యసి ప్రదేశమంతయు జరణప్రహారముల నాశముజేయుచు” చరింప “ఽన్లోని మేదిసీసురాస్వయ తిలకుండు దాని తృణనాశము వైచియదల్ప” నది “తృణమొక నారాచము దాకినవిధి ధరాస్థలి” ద్రెల్లెను.

అంత మునులెల్లరు గౌతముడు గోహంతయని గోలజేయ గణనాథునిచే ప్రబోధితుడై గౌతముఁ డీశ్వరునివద్దకుఁజని గంగనిమ్మని ప్రార్థించెను. “అప్పు డార్యాప్రబోధితుడై తివుండు, దివ్యగంగాంబనహితయై దేబరిల్లు జడయొకటియిడి మహికి జనుమువిప్ర తావకిన

యభీష్టితము ఫలించునన నారణా జటను
గొని గంగను ప్రార్థించి దన యాశ్రమము
నకుఁ జనుదెంచి గోవునుగాంచి 'దివ్యశుచి
జలంబులఁ దడిపిన గోవు సజీవయయ్యెను.
మునులును సంతసించిరి. గంగానదియును
తూర్పుముఖముగఁ బ్రవహించి సాగరునిఁ గల
సెను. హరిహరలు దానితీరముల నెలకొనిరి,
'గౌతమునిపేర నదిగాంచె గౌతమీనమాఖ్య.
గోదార్థమాగత మగుటఁచేసి యావని గోదా
వరీ సమాహ్వయ మశేషభావనము లెఱుంగ
తాల్చె నప్పుణ్యతటిని.' ఈవక్త-నగల
త్రివర్ణచిత్రమీ గాథ నాధారముగ గావించు
కొని చిత్రింపబడినది. గౌతముఁడు శివుని
జటను బిండుచున్నట్లును, అందుండి గౌతమీ
యుద్భవించినట్లును మనోహరముగ చిత్రింపఁ
బడినది.

ఆధునికు లీ పురాణగాథలను నమ్మినను
నమ్మకున్నను అందలి పవిత్రోద్దేశమును
మాత్రము గమనింపదగినది. కోట్లకొలది
ప్రజలకు జీవనాధారమై యొప్పుచున్న యీ
జీవనదికి కృతజ్ఞతఁ దెలుపుటకును, నదీతీర
మనోహరదృశ్యముఁ దెలికించి వాని కాధార
భూతుఁడగు పరమాత్ముని పవిత్రోద్దేశముతో
స్మరించుటకును గోదావరికి మహాత్యమును
గల్పించి తత్తిరప్రదేశములందు దేవతాప్రతిష్ఠఁ
గావించిరని యెంచవలసియున్నది. ఇవిభ
మునఁ గావించినఁగాని, యజ్ఞానులగు జన
సామాన్యము, ప్రకృతి సౌందర్యముగాని,
పరమాత్ముని లీలలనుగాని గమనించుటకు
వీలు గలుగదు.

పారిజాతము

శ్రీమతి స్థానాపతి రుక్మిణమ్మగారు

- గీ. నళములన్నియు ముడివైచి దారినొసఁగ
లేని భ్రమరమ్మునకు బద్ధ! దానఁజేలు
చూడ సుంతైనఁ గలుగదు ; చూతవనులు
అంతటనుఁ బూచి రసవంతమగుచునుంట.

౨

జగతిలో భృంగ మీ పారిజాతసుమము
నెంతవరకును యెఱుంగదో యంతదనుక
కుంజకుంజమ్మునన్ గల కుజముకుజము
నందు సంచారమొనరించు విందుఁగుడుచు.

To protect your Children

Zandu

BAL SHOLARKA

A Special Remedy for Gripes, Flatulence, Acidity etc.

జండు “బాలశూలార్క”

పిల్లలకు తరచు నచ్చు అశ్లేష్మము, కడుపు ఉబ్బరము, కడుపుకుప్పి, మలబద్ధము, వాంతులు, అశ్లేష్మ విరేచనములు, వీటికి దివ్యమైన ఔషధము. ధర రు 0-13-0
ఆంధ్రప్రదేశ్ మన జండు ఫార్మాసి ఏజంట్లువద్ద కొరకును. లేక

Madr's Presidency Agents,

డా మో ద ర్ అండ్ కం పె సి

78, చైనాబజారురోడ్డు

::

మదరాసు

40 సంవత్సరముల అనుభవము.

బిడ్డలకు కలుగు యకృత్ (Liver) స్ప్లిహ (Spleen) వ్యాధులకు
అసలు విజయనగర ఔషధము.

బాల సంజీవిని (రిజిస్టర్డ్)

నూటికి నూరుకేసులు గుణము.

వివరములకు:— విజయనగరాస్థాన ఆయుర్వేద వైద్య నిపుణులగు

డాక్టరు:— పిల్లల పాపయ్య పాత్రుడు & బ్రదరు

98, 99 బ్రాడీసు రోడ్డు, మెలాపూరు, మదరాసు.

కళామహత్వము

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, ఎం. ఏ., బి. ఎల్.

వలుకులకందని అద్భుతశక్తి మనుష్యహృదయమున ఉన్నది. సాధారణముగ మనుజుడు దీని నెఱుంగనేయెఱుంగఁడను. పాపని ఆత్మశక్తి నెఱుంగఁడందుము. మారుతియందే కాదు యీలోపము కొంతకాలము ప్రతి మానవునియందును గలదు.

మనుజునిచే నాత్మశక్తిని గుఱుతింపఁజేయుటకు జగదీశుఁడు వేయివేరవులు రోయును. వనసౌందర్యము, మధురసౌరభము, మంజులరవము, మలయహిల్లాలము, కనులందు చిత్రదృశ్యములు తఱ్ఱిత్తిందు స్వర్ణకాంఠి ఈశ్వరాశీస్సువలె గగనతలమునుండి యవిరళముగ వెడలు చంద్రికాధార ఈవేరవులలోనిది. మానవహృదయము నివి సోకినంతన నందలిశక్తి పులకితయై తలయెత్తును.

వతిఁగూడి దివ్యపుష్పకమున నయోధ్యకు మరలిన వై దేహివలె, సాదామిసీ సంగిణితో మేఘు డోలికయం దూఁగాను కవిమానసము మాడ్కి, పువ్వురొమ్ములోని అమృతనరమున నీడులాడు ద్విరేఫవల్లభునివడువున, పర్వత నిస్తబ్ధతయందు స్వాదుగీతికావీచిక లుప్పొంగించి నిజాత్మనందు జలకమాడించు పక్షి-పరమహంసపగిది, జాబిలి గిలిగింతలకు పరవశయై హృదయమువిప్పి “ప్రేమదాన”మని సౌరభపూరమును నిక్షేపన కర్ణమిచ్చుకుముద్వతి నీమంతిని లీల, తలనూపిన మనుష్యశక్తి అనంతానందమున నుఱ్ఱుఁతలూఁగి

వివిధకళలం దాత్మప్రకాశముఁ గావించుకొనును. కావుననే లలితకళలు కడలేనిహాయికి నిధానములై యుండును.

గుఱు మింద్రియములనుండి జనించులాగున ఆనందము ఆత్మనుండి ఉద్భవించును. దీని నాత్మహృదయములందు నింపుకొనినకళలు ఆధ్యాత్మికములనుట స్పష్టము.

కనువిందోపరించు దృశ్యమట్లు, కనదురు రూపుఁగల కళ ఆంతరంగికమైన ప్రతిభను లేపును. కళాహృదయము మహత్తరమైనదనుట, ఆనంద స్థావితమైనదనుట నిక్కమే! కళాముఖము సౌందర్యసందీప్తమై, ప్రభాప్రదీప్తమై యుండుటయు నిక్కమే! కావున నది యెదుటిహృదయమున భావోద్రేకము గలిగించును.

కళలందు ప్రధానమైనది కవిత. సౌందర్య మాధుర్యసౌష్ఠవములను ముగురమ్మల పట్లాత్మహృది నిడికొని, యిది దివ్యరూపున శోభిలును. కావుననేకదా కవిశైలి కడుంగడు చక్కనై యుండును! చక్కనివిడ్డని గర్భమందు గల త్రిలోకసుందరి సీతమ్మయేకదా వాల్మీకి హృదయమున మహాద్భుతపూతభావములను లేపి, ఆతనిచే మహాకావ్యమును చెప్పించినది! భావభువనములను గర్భగోళమందిడికొని, సౌందర్యసంకోభితమైన, కవివాక్కు పఠితలయంత రంగములం దుత్తాలభావతరంగముల నుప్పొంగించును.

ఆత్మసముదృవమై, దివ్యమై, దివ్యాంబర ధారియైనభావమే బహుళకావ్యములకు కన్న తల్లియైనది. కావ్యసంతతి యుగయుగములందు వర్ధిల్లుచునేయుండును. ఆత్మ అమరత్వముఁ గలదగును, దానికడుపునఁ బుట్టినకళలును, కావ్యములును చావు నెఱుంగనివై వర్ధిల్లుటం దక్కజమేమున్నది?

కన్న గుట్టు దృశ్యములందే, హృదయ శక్తిని మేలుకొలుపు తావులందే కళలును, కవితాలతలును పుష్పించి ఫలించినవికదా! మనుష్యపరిస్థితులందు పొడసూపు నేటి జఘస్యదృశ్యములంతరించి మధుమయ సౌందర్యయుత సౌష్ఠ్యవసంసన్న దృశ్యములకు చోటానగు ముహూర్తమున నాంతరంగికశక్తి పూర్వమెట్లు విజృంభించి, కళలనూలమున, జగతియం దద్భుతసృష్టిని గలిగించును. ఇట్టి సృష్టియందే సచ్చిదానందములు తోలు కాడును.

ఆంతరంగికశక్తినిలేవునవి ప్రకృతిచిత్రము లేకావు. దురంతయాతనలు మనసులు మార్కొనుతటి యందలిశక్తి నిదురనుండి మేల్కొచ్చి విజృంభించును. అపాయమందు బడి యేగదా కురంగము జంఝామారుతోడ్పాత మగు దూదిపింజనలె నెగయును! అపాయము కట్టెదుటతోచినపుడు భయసంశయము లంత ర్థానమగును. భయసంశయము లవిద్యకుసంబంధించినవి. ఇదియే మనసునకు సహజముగాక దానినంటు 'నవనీతము'. ఇది యదృశ్యమై సంతన నీరద నిర్మృతనీరజాపునికై వడి సహజశక్తి, సహజసౌందర్యములతో దేజ

రిల్లుచు మనుష్యవాక్కునందును, మనుష్య కృత్యమందును, ఆత్మప్రకాశమునందును. కావుననే కళోపాసనము కలన వసుమతికి సేవ చేయఁ జాలువ్యక్తులను వీరులను జగదీశుఁడు కడలేని కడగండ్రయందుఁ గూలఁద్రోయును. అభాగులవలె వీరత్తరియార్తనాదముఁజేయరు. నిరాశయందు రవుల్కొంటిమని గోతికన్నన మొనరింపరు. తమయిక్కట్టులు గంభీరభావ భరితములనుటగుర్తించి, ధృతిసహితులై, జబ్బగొట్టు నరిష్టముల నెదుర్కొందురు. మేలు కాంచిన మహావీరుఁడు కోటిరక్కసుల నుక్కడించుటకై ముందుల కురుకునట్లు, నెదిటి సేనలను నురుమునేయుటకై యాంతరంగిక శక్తి తన యద్భుతబలమును ప్రదర్శించును. శూరాగ్రేసరునిచే నద్భుత క్రియలను జేయించుశక్తియే కళోపాసకునిచే గురు గంభీర రచనలను జనింపఁజేయును గాన సీతఁడును నాతఁడును సైదోడులని తెలుపుచుండును. విషాదగమ మూర్ఖిపై చారు నూణీక్యము శోభిలు లీల ఆపదలపై యద్భుతభావమణికాంతులు నీ సైదోడులు కాంతురా?

హృదయశక్తియందేమి సహజగుణమందేమి స్త్రీలు పురుషులకంటె మిన్నలు. ఘన కార్యములను నెరపుటకును, అద్భుతరచనలను సృష్టించుటకును వీరు నదుముగట్టిరేని, వీరియందు నిహితమైనశక్తులు తప్పక తలలెత్తి వీరిచేతికి గెలుపుసిడముల సందీయఁగలవు. నావాక్కు విశ్వసనీయమని సోదరీ మణులు గుర్తింతురా?

భారతస్త్రీ సంపూర్ణస్వేచ్ఛ నెప్పుడు బడయగలదు!

శ్రీమతి పాకల చంద్రకాంతామణిగారు

[ఈవ్యాసమున శ్రీమతి పాకల చంద్రకాంతామణిగారు ఒక ప్రబలసమస్యపై తన యభిప్రాయముల వెల్లడించుచున్నారు. ఇతర సోదరీమణు లీ సమస్యపైననే తమ యభిప్రాయముల వెల్లడింపదలంచుచో, క్లుప్తముగ వ్రాసి మా కార్యాలయమునకు మేనెల 15 వ తారీఖులోపల పంపినచో ప్రకటింపగలము. సం. గృ. ల.]

మధ్యకాలమందునలె మనదేశములోని భారతాంగవలకక్తి యిప్పుడు క్షీణించియుండలేదు. ఇప్పుడు హిందూరమణులు పండితులూహా యనువట్లు గ్రంథరచనకు దొరకొని పెద్దపెద్దగ్రంథములు రచించుచున్నారు. ఆత్మద్భుతకృత్యములనొనర్చి తమతమ దేహబలములను బుద్ధిబలములను ప్రకటించుచున్నారు. పత్రికాసంపాదకులగుచున్నారు. సభాప్రతినిధురాలైనగుచున్నారు. కష్టపాథ్యములగు పెద్దపెద్దపరీక్షల నిచ్చి కృతార్థురాలైనగుచు పురుషులనుమించుచున్నారు. స్త్రీవిద్యాసంస్థలను ప్రకటించియుముగ నడుపుచున్నారు. జిల్లాబోర్డు, మండలివిద్యాసంస్థము మొదలగు ప్రజాహితసంస్థలందు సభికురాలైనయి తమ సంఘాభివృద్ధిని వెల్లడించుచున్నారు. దేశమంతటా మునకై తమప్రాణములను త్యజప్రాయముగజూచి, పురుషులకన్న మందంజకైచి, మాతృభూమి పాద సన్నిధిని తమ చీమనెత్తురులను సమర్పించి మాతృజను దీర్చుచున్నారు.

ఇవియన్నియు వారీజాతికంఠయు సంతోషకరమగు విషయములే. నిజమే! సంతోషవిషయమే. అయిన యీ విషయమునకే సంతోషమున పారవశ్యములను కెందవలసిన స్థితి యింకనురా లేదు. ఇంటితలోదనే మనము తృప్తిబడసి యూరకుండవలసిన ప్రాప్తిగలుగలేదు. భారతరమణి యింకను పూర్వపుస్వేచ్ఛను బడయలేదు.

కారణము! పూర్వపు భారతమహిళలకుండెడి యోర్పు, యైకమత్యము, విషయము, యిప్పటి భారత స్త్రీకి లేకుండుటయే.

అయినను అట్టివారుకూడ ప్రస్తుతము లేకుండబోలేదు. అట్లని ఖండితముగా చెప్పలేను. యేలన, అట్టివారు కోటికోక్కలైన నుండుటవలననే భారత మాత చైతన్యముతో ప్రసంగిపోయినను, కడపాణయై నున్నది.

ఇప్పటి వారీరత్నములలో ముప్పాఱు, విద్య వ్యవస్థించినంతోనే గర్వమును, మరహంకారమును పెరిగి - మానమే భూషణముగాగరిగి, పాత్రివర్యమే పరమధర్మముగానెంచు భారతాంగన - పాశ్చాత్యాంగవల నవనాగరికతనుజూచి భ్రాంతిచెంది వారి వడ వదులకు పారవశ్యులై, తమపాలిటి భాగ్యదేవతయగు పాత్రివర్యమును, తమపాటి దక్షిద్రదేవతగా నెంచుచున్నారు. కలూ! యెంతో శోచనీయకరమగు విషయము! నోరెరుగని కీవులగు పశుపక్ష్యాదులు సహితము తమస్వబుద్ధిపై వాధారపడి తమకులధర్మమును సరించుచున్నప్పుడు, జ్ఞానులుగను, ఆది జన్ములుగను, తలచెడి మానవులే, పరులబుద్ధిపై వాధారపడి తమ తమ స్వధర్మమునుమరచి తోడిమానవులగాంచి పారవశ్యము కెందుటయూ! హిందూమండరి, ఆంగ్లముదతి నడవడిజూచి తన్మయైరాలగుటయూ? తన స్వధర్మమును మరచుటయూ!

అంతకన్న హిందూవారి వారి చేపభావల ననుకరించుటకంటె, వారినుగుణముల కరగతమొనర్చుకొనిన నెంతయోలాభము. వారిపండు యైకమత్యమే వారి నింతవారినిగ జేసెనవచ్చును. భారతాంగనలలో నైకమత్యము నున్న. కాన వారియందుగల నీ సద్గుణముల నలవరచికొని, తమకు స్వాభావికములగు దయా దాక్షిణ్యాద్యుత్తమగుణములకు మరింత వన్నెలేట్లు లేంతయు సమంజసము.

పూర్వపుత్రీలు, విద్యవలన తెలివివార్జించి తమ సంసారము నజేయముగ నడపించుచు తాలిమి, యైకమత్యము, గలిగి యర్థాంగి యనిపించుకొని, సంపూర్ణ స్వేచ్ఛను గలిగియుండెడివారు. ఇప్పటి ఆంధ్రమహిళలు విద్యారాగనే తెలివిగోల్పోవుచున్నారు. అదినుండి శవదమూడి సకలసద్గుణముల కునికిపట్టని పేరుగాంచిన భారతరమణులు ప్రస్తుతము యేమియు నెరుగని మార్గాంగనలతోలే, నిరాడంబరత మొదలగు సద్గుణములు గిట్టక, చేపభావలలో నేమి, మాటలలో నేమి, పైపైమొదగులతో డాబులు గ్రక్కుచుందురు. మాతృభావనేవనించి పరభావకై ప్రాశులాదుదురు. “యే రాయయైననేమి? పండ్లదగ్గఱుట్టుకొనుట” కన్నట్లు, యే భావయైననేమి! భావలాభము బడయుటకు! అయిన తమ మాటలేగాని, ఇంటిశుభ్రతకై పాటుపడకు. ఇంటిపని నంతను యే వంటలక్కపైననో నిడి చాని దుబారాఖర్చులను గనునింపక, భర్త విసిగికోసుచుండ, స్వర్ణతల్యముగ జేసికొనవలసిన సంసారమును, నరకప్రాయముగ నొనర్చుకొనుచు న్నారు. విద్యనేర్పినకొలది వినయాదిసద్గుణములు హెచ్చుననియుండ, యియేమిటి తల్లక్రిందులు? తామే యిట్లున్న తమపిల్ల లేట్లు దేశసౌభాగ్యమునకు కారకులగుదురు! శివాజీ, నెహ్రూలునువోనపాత్ర మొదలగు వీరాధనీయలు, దేశసౌభాగ్యమునకు కారకులై చిరతరక్తి నార్జించుటకు కారణము వారివారి మార్తలేగదా!

మరియు, స్త్రీయనిన సామాన్యకత్తిగాదు. పురుషుడుపుట్టిన దాది గిట్టువరకు స్త్రీమధ్యనేయున్నాడు. మోక్షకాంత స్త్రీయేగదా! మామాదేవి స్త్రీరూపయేగదా! విద్యాదేవతనాణి నారీరూపగదా! ఆఖిల భాగ్యదేవత స్త్రీరూపమున లక్ష్మీయనుపేర ప్రకాశించుచున్నదిగదా! ఆఖిలజనులకు జన్మచాత్రియగు భూమి “భారతమాత” యనుపేర నారీరూపముననే గదా యున్నది. స్త్రీ యిట్టిదిగదా! అట్టి స్త్రీ తగు నేర్పుతో దిద్దికొనుచు భర్తయెడను, పిల్లలగుర్చియు, తనయందును, ఆరోగ్యవిఫలను ననుసరించుచు, కలిమి, లేములయం దొక్కవిధముననే సంచరించుచు, యైకమత్యము యొర్చు, వినయము, మొదలగు సద్గుణములు గలిగియుండుటయే స్త్రీకి విహితకృత్యము.

అట్లుండవలసిన స్త్రీవారీజాతి మండవలసిన సహన శక్తిని గోల్పోయి విద్యాధికులమైతిమని గర్వముతో సంసారబాధ్యత వహింపకుండుటచేతనే, పురుషులు, స్త్రీలకు విర్భయముగా సంపూర్ణస్వేచ్ఛ నధీనముగావింప భయపడుచున్నారు.

కావున భారతస్త్రీల కెప్పుడు సంపూర్ణ స్వేచ్ఛాశక్తి యిలవనునగా, యేనాడు భారతస్త్రీ విద్యావతియయ్యెను గర్వమెరుంగక సహవాది సద్గుణమునుగలరై గుండునో, యేదినమున భారతవారి యైకమత్యముగలిగి పరస్త్రీచురుషుల నిజసోదరీ సోదరులుగ భావించి సమప్రేక్షితులుంబునునం దాదరభావము వహించునో, యేనాడు భారతాంగన, నిరాడంబర జీవనముగలరై యుండునో, యేదినమున హిందూమణి, వినయసౌశీల్యకమత్యములుగల్గి వీతా, సావితుల భావనడచుకొనునో, ఆనాడే, ఆ దినముననే భారతవారి పూర్వపుస్వేచ్ఛ పూర్వపుకారవము బడయుగలదు.

కావున యిప్పటి స్త్రీలోకము విద్యాధికులైనంత మాత్రముననే పూర్వపుస్వేచ్ఛను బడపితిమని గర్వింపక పైతెప్పిన, సహన సౌశీల్యకమత్యములుగలిగి పూర్వపు స్వేచ్ఛను బడయుదురుగాక! భారతరమణి తనయర్హ సానగౌరవము తాడెలుకుకొనుగాక!

పసిబిడ్డ—ఆట

ఆట బిడ్డని క్రమశిక్షయందు బెట్టుననుట నిర్వివాదాంశము. వారు మనెడి ప్రపంచము నందలి రహస్యములన్నిటిని యాటయే బిడ్డలకు వ్యక్తపరచును. తమపితరులయొక్కయు పరిసరములందు వసించెడి యితర మానవుల యొక్కయు దైనికజీవనము ననుకరించియే బిడ్డలు ఆటలాడుచుందురు. పరిసరములు నీతిబాహ్యతకు పేర్గాంచినచో బిడ్డ దుష్ట భావమును బడయును. సంస్కరమువలన దోషగుణములు గలుగుట సహజమేగదా! బిడ్డల కీరీతిగా సంక్రమించిన దురభ్యాసము లను వారు వయోవృద్ధులయ్యును విడలేరు. దీని మహిమను యాధునిక కిండర్గార్టెనర్లు (Kindergartners) బాగుగా నవగత మొనరించుకొనిరి గనుకనే పాఠశాలలందు బిడ్డలాడుకొనుటకు తగిన సాధన సామగ్రి సంతయు సేకరించి వారలక్రీడాపరాయణత్వమునకు దోహదమొనంగుట, అయినను భారతదేశమందు విద్యాలయము అట్టి సామగ్రిని యుచితగీతి నుపయోగపరచుట లేదనుట ప్రమాదముగానేరదు. నిజగృహము లందు బొమ్మల పెండ్లిండ్లు మొదలైనవిచేయ నిచ్చగించు బుకుతలకు తగుసామగ్రినొసంగ తల్లిదండ్రులు వెనుకండ్ల వేయరాదు. అటుల నాటలు మరుగుటవలన బిడ్డలు తమ పితరు లాచరించెడి యవినీతికరములగు కృత్యముల

శ్రద్ధతో పరిశీలించుట కవకాశములేక యట్టి దురభ్యాసముల నలవరచుకొనకుండురు గదా!

బిడ్డలు సామాన్యముగా నీళ్లనినచో పడిచత్తురు. దానికి కారణమేమో మీర లూహించితిరా? మన యనాదిపురుషుడు వేలకొలది వత్సరములక్రిందట జలముచే నావరింపబడెనుగదా! అపుడతనికి జలము నెడ చెలిమిగలిగినది. అట్టిమైత్రినే శిశువు గూడ ననువృత్తసిద్ధాంతము ననుసరించి యుదకమునకుఁ జూపుచున్నాడు. కొండలు శిశువు లశుద్ధము పినుకుచున్నారు. వారట్టి దురభ్యాసమునకు లోనుగాకుండునట్లుండ వలెననినచో పితరులు కొంత బంకమట్టిని పాకముచేసి దానిలో కొంచెము పసుపు వైచి దానిదగ్గర బిడ్డను విడచుట శ్రేయోదాయకము. ఇందువలన బిడ్డ డశుద్ధము జోలికిపోడు; బంకమట్టితోడనే దేవులాడును; దుర్గంధపు బాధయు నుండదు.

తన బంధువులయందలి యనురాగము నికముందు గనుపరచుననుసూచనయే తాను సాలభంజకములం దమితాదరము శిశువు గనుపరచుట యగును. పాఠశాలలందు శ్రద్ధతో శిశువయస్సును పురస్కరించుకొని వారివారికి తగు ఆటలందు బిడ్డలను దింపుట

యుత్తమము. బిడ్డలు ప్రథమమున కాగితపు చొక్కాయలు, లాగులు బొమ్మలకు చేయుట నేర్చుకొనిన పిమ్మట గుడ్డకత్తిరించి లాగుట మొదలయినవి తమయాట బొమ్మలకు నేర్పుట యుపాధ్యాయాదులు నేర్పుట మంచిది. అటుపిమ్మట బొమ్మరిండ్లు నిర్మించు పెట్టులతో బుడుతలకు చూపవలెను. తరువాత బొమ్మలకు గుండీలు పెట్టుట మొదలగు కార్యములందు వారలను సమర్థులనుగాఁ జేయవలెను. మన తెలుగుబిడ్డలు తాటి కాయ డొక్కలతో బండ్లకట్టి వానిని లాగుటయు నాటయే; అదియును పరిసరముల ననుసరించుటయేగదా! రుక్మిణీదేవి “పేర్వేరబొమ్మల పెండ్లిండ్లుజేయుచు యబలతోడ వియ్యంబులందు”టయును పరిసరముల ప్రోద్బలమువలననే. నేటి జనపదములందలి బాలికలు నెలగడొక్కలందు చింత గుల్లలందు నన్నమువండుటయు నందులకే. ఇట్టి కృత్యముల వారి కలవరచుటవలన భావిజీవితమునందు తమకు కావలసిన యలంకరణాదులను వారలే వేసికొన గలుగుదురు. ఇట్లునే క్రమముగా భవిష్యజ్ఞేవనమునందు తామెదుర్కొనవలసిన ఘట్టముల సోపానముల నర్భకు లెక్కుచుండుదురు.

ఆడుపిల్లలయాట లెవ్వయో మగబిడ్డల యాట లెవ్వయో మొదట శిశువులెఱుఁగరు. పితరులుకాలక్రమమున నెవ్వరియాటల యందు వారి కభిరుచి గలుగునటులఁ జేయుట మంచిది. నేను మంత్రిని నేను రాజునని పిల్లలాడుదురు. ఇదియు ననుకరణమే యగును.

ఆట—దాని నిర్వచనము

శరీరమునందలి యధికశక్తిని పలు తెఱఁగుల వ్యక్తపరచుటయేయాట. ఇది బిడ్డనికి సహజము. మృగశాలకములు సహితము చెలగాటమాడుటలేదా! ఈ చెలగాటమే పోసుపోసు అట్టి జంతువుల కాహారసంపాదనమునకును శత్రువులనుండి తప్పించుకొనుటకును వివిధశక్తులను ప్రసాదించును. అక్కరయు నాటయును; ఈ రెండు మాత్రమే శిశువును వస్తుతత్వము నెఱుంగునట్టానరించుచున్నవి. కనుక యాహారాదులు సేకరింప నగత్యములేని కుటుంబములందు జనించిన బిడ్డలకు ప్రపంచజ్ఞానము శూన్యమగును. అట్టివారికి ఆటయే శరణ్యము.

కొందరు శాస్త్రజ్ఞులు, బిడ్డలు విశ్రాంతియు నుల్లాసమునుకాంక్షించియే ఆటయందాశక్తి గనుపరతురని నుడివిరి. ఇది పొరబాటు. వీరు నిజమైన విశ్రాంతినే గోరినట్లయిన నిద్రా సుఖమిసుమంత కాలమనుభవించి మేల్కొంచి మఱల జాగ్రత్తపంచమున చురుకుదనముతో ప్రవర్తించియే యుండరు గదా!

వృత్తిరాహిత్యమువలన బిడ్డలు తమ శక్తిని వినియోగపరచుటకు దారియు తెన్నునుగానక బాలక్రీడలందు సలగ్గు మానసులగుచుండిరని కొండఱియూహ. అట్లయినచో వారు బుద్ధి పూర్వకముగా కాంక్షించెడిపనియందు (ఆటయందు) గూడ విరక్తతగలిగి అలసిపాలసి తోటకూరకాడ వలె వేలగల పడుటలేదా! ఆటయు నొక విధమగు వ్యాపారమేయగును. మనవారు

“చిన్న చిన్న చేతుల యీచెంబు అటుపెట్టు చూదా” మని పసిబిడ్డలయాటనుగూడ సాధ్యమయినంతవఱకు నిర్దిష్టకృత్యములకే వినియోగపరచుచుండిరి గదా! అది మంచిదే.

పరిణామవాదులు కొందఱు బిడ్డలాడు నపుడు తమతమ పూర్వికుల వృత్తుల సభ్య సింతురని వాదించుచుండిరి. కాని పసిగం దులు పరిసరముల ననుకరించుటయే పరిణా మవాదులటులపార్థముల గల్పించి సమర్థి చుచుండిరనుట సమంజసమగునేమో.

పూర్వికులవలె మెలగుటవలన బిడ్డలు తమ భావిజీవితమునం దుపకరించెడి విషయ ముల గ్రహింపఁ గలుగుదురనియు, చిన్న పుడు కయ్యమునకు కాలుద్రవ్వ స్వభావము గల బిడ్డలు పెద్దవారయిన తర్వాత పరమ సాధులగుట లేదాయనియుపై వారిమతము. కాని ఆటయే వారిని నాగరికులనుగా తయారుజేయుననుట విశ్వసింపదగదు. సద్విద్యయు శిక్షాస్మృతియును మాత్రమే వారల సాధులనుగాజేయునని మనమెందు లకు తలంపరాదు.

ఆట శిశువులకు తమభావి జీవనమున నమిత ప్రయోజనకరములగు శక్తులను ప్రసా దించుననుట అత్యుక్తియగును. బాలక్రిడలు వారికి పెద్దవారి వృత్తులయం దభిరుచులను మాత్రమే కల్పించునుగాని తన్నిర్వహణము నందు వారికి చేదోడు వాదోడు కానేరవు. కాని మార్జారశాబకము మొదలగు మెక

ములకాట యతీతమగు సహాయకారియే యగును. అదియే వానికి తమ యాహారా దుల నెటుల సంపాదించుకొనవలయునో నేర్పును. అదియే బిడ్డని జ్ఞానేంద్రియముల గూడ సంస్కరించుచున్నది.

బిడ్డలు తమ యిష్టమువచ్చినటుల మెలం గుటయే యాటయగునుగాని నిర్దిష్టఫలిత మును బడయుటకు జేయునదంతయు పనియే గాని యాట కానేరదు. పనిని శరీరమునం దలి ప్రత్యేకావయవముల పలుమారులుప యోగించి యలఁతఁజెందునటులఁజేయు చుంటిమి. కాని యాటలాడునపుడు మాత్ర మట్టియవయవముల వెంటవెంటనే మార్పు చుండుము.

ఆట శిశువునకు సహజధర్మమైనను ప్రత్యేక కృత్యముల నాచరించు టెటులనో యాతఁడెఱుంగవలెను. బిడ్డలాటలాడు నపుడు నిబంధనలసరకుజేయరు. అట్టి తరుణ మున వారికి తగినంత స్వేచ్ఛనొసంగుట మంచిది. పంచవత్సరములవఱకును బిడ్డ డాటలేగితనముగా నుండును. 5 మొదలు పది సంవత్సరములవఱకును Games అన వానికిష్టము. ద్వాదశవత్సరములకు పైన Games ను Sports ను కలగలుపు జెందును. వయస్సుముదిరినకొలదియు నాట గాడు తన స్వేచ్ఛను గోల్పోయి నిబంధనలకు దాసుడగును. అటయును, పారితోషి కాదులబడయుట కాడునపుడుగాని నిర్బంధ విధానమున నాడునపుడుగాని పనిగానే

పరిగణింపబడును. శ్రీడాంగణమునందే బిడ్డడు ధర్మశాస్త్ర ప్రయోజనమును గుర్తించును.

నాల్గవమాసముననే బిడ్డడాట మొదలిడును. 2 లేక 3 సంవత్సరముల వఱకును బిడ్డనికాట శారీరము జ్ఞానసంబంధమునగు నభివృద్ధిసాగంగును. ఈ కాలముననే శిశువ మితముగా నభివృద్ధిగాంచును.

బిడ్డ మూడవసంవత్సరమున తనపరిసరముల ననుకరింప ప్రారంభించును. శబ్దజాలమును పదేపదే యుచ్చరించును. వాని హావభావముల బహువిధముల వ్యక్తపరచ మొదలిడును. భావనాప్రపంచము బహుళమగును. ఈభావన 5, 6 సంవత్సరములు పైబడగనే యుత్కృష్టతను గాంచునుగాని యిది ప్రాయమువచ్చు వఱకును క్రమక్రమముగా కృశించుచుండును.

ఆటయందు శిశువు తన మూడవవత్సరమున జిజ్ఞాస బాగుగా వ్యక్తపరచుచు మిగుల నుద్రిక్తుడగును. 7 మొదలు 12 వఱకును బిడ్డలాటయందహమహామిక కనుపరతురు.

సకృతిలో నణగిమణిగిపోవు బిడ్డలు తల్లి తండ్రులెంత యానిపెట్టినను వారి పరోక్ష

మున హానికరములగు నస్తువులను తాకి వాని నిజస్థితిని గ్రహింపఁగలుగుచుండిరి. విద్యావిషయకములగు నాటల బిడ్డల కేర్పాటుచేయునపుడుపాఠ్యములు వారి కండరములకు, భావనాశక్తులకుఁధారణా శక్తికి శబ్దలతనిచ్చువానిని మనస్సునందుంచుకొనుటమేలు. ఉచితములని మనకు తోచిన సలహాలనిచ్చుట మంచిది గాని, యియాట మంచిది యియాట మంచిది కాదని శిశువులను విమర్శించి నిరుత్సాహులనుగాఁ జేయరాదు. కొన్ని కథలను వారి చేత నాటకము లాడించుటయు మంచిదే. వారి యాటవస్తువులను గురించిన కథలను చెప్పట మంచిది.

14 సం॥ల బిడ్డలకు సమిప్తిశ్రేణిలయందిష్టము. అట్టిశ్రేణిలవలన వారి సడవడిగూడ విశేషముగా చక్కఁబడును. మనయాంధ్రదేశమునందు బిడ్డలాడుకొనెడియాట లెన్నియోగలవు. వానినిగూర్చి పత్రికాంతరము లిదివఱకే వివరములు ప్రకటించి నాభారమును తగ్గించినవి. బాలురయు బాలికలయు నాటలను విస్పష్టముగా తెలిసికొని వారి వయస్సునకుతగిన యాటపాటలతో ప్రోద్బుచ్చుటలు తల్లిదండ్రులు జూతురని నాకోరిక.

శ్రీమతి కమలా శైవలూగారు

శ్రీమతి కతారకొండ హనుమయ్యగారు

శ్రీమతి వేల్దుల సరస్వతీదేవిగారు
సరస్వతీరామాయణమఠం దుంపిలి.

కొచ్చిక్ మహారాజావారు మద్రాసు శేషానందనము మైన్కూలు సందర్శించి
నవ్వుడు తీసిన ఫోటోచిత్రము (ఫ్రెబ్రవరి 1936)

“కాటుక కంటిసీరు.....భారతి!”

WHAT LODHRA IS AND WHAT IT IS FOR

లో ధ్ర

శ్రీ ల ఆరోగ్య
సా భాగ్య ము ల కు

ఈ ఔషధ రాజము
సుప్రసిద్ధ పనఁపడుటచే
తయారు చేయబడినది.
గడచిన ముప్పది ఆరు
సంవత్సరములనుండి

హిందూదేశమునందేగాక పరదేశములందుగూడ వాడబడి ప్రసిద్ధిగాంచిన దివ్యౌషధము.

ఈ లోధ్రను వాడినవారు యిది వనితలకు వరప్రసాదమనిన్ని, రసాయన
ములకు రాణియనిన్ని, కొంగు బంగారమనిన్ని మరియు పనేకవిధములుగ
స్తోత్రమును చేయుచుండుట యెల్లరకు దెలిసిన విషయమైయున్నది.

లో ధ్ర

ఋతుదోషాది
దోషములకు
వజ్రాయుధము

12 ఖ. రు. 3 - 6 ఖ. రు. 1-10-0

నరుగుడుతోవుతో.....

గొల్లపూడి జోగారావుగారు

నా కప్పుటికి యిరువది నాలుగు. ఆనందమయి
శీవితద్వారమున అడుగిడిన నన్ను ఆంతులేని యీ
దుఃఖప్రపంచమునకు గిరవాటు వైచినది విధి. ఆనంత
మైన యీ విశ్వంలో నేమితప్పు నా అని చెప్పకో
దానికి నాకు యెవరూలేరు. నేను యేకాకిని కావు
ననే నిస్సారమైన సంసారమోహమనబడి కొట్లాడు
నాతోడివారలు నాకు హాస్యాస్పదలయ్యెరు. వారి
జీవనప్రవృత్తికి అసహ్యించుకొనేవాణ్ని. స్వార్థ
రహితమయిన ప్రకృతియే నాకు ఆనందదాయిని
అయింది. అంతేకాదు. విధియొక్క నిరంకుశ కాసన
మునకు లొంగి నిరాధారమై యీ విశ్వంలో కొట్లాడు
నావంటి కష్టశీలికి అమృతమయమైన తన అద్భుత
గానంలో లీనమొనర్చి లాలించి ఆనందమొనగూర్చు
బాణునది వొక్క ప్రకృతియే గదా!

నా విత్యక్తవనమునకు నే శీయవలసిన కార్యము
నిర్వర్తించుకొని మాపూరిత చివర్నున్న సరుగుడు
తోపు శీసిపోయేవాణ్ని అనుదినమూ. సముద్రము
లోకి పోయే గెడ్డప్రక్కగా యిసికిలో కూర్చొని
ఆ ప్రకృతిలో లీనమయ్యేవాణ్ని. ఫణాంగుడూరం
లో సముద్రఘోష క్రావ్యంగా వివరించేది. తోపు
లోంచి పడవలు నలమొక్కన్న సంధ్యారాగము.....
అందులోంచి యెగసిపోయ్యే పిట్టల కూతలముల్లో నా
జీవితవ్యధ మరచేవాణ్ని. ఆ ప్రకాంతములో శుక్ల
పక్ష యామినులలో ప్రకృతి తోకెదుతోంటే యీ
యిసికిలోనే పరుండి అనిర్వాచ్యమైన వొక అత్రా
ర్యానందమును పొందేవాణ్ని. ఎదురుగావున్న ఆంతు
లేని జలభాగాన్ని పరిశీల్తూ నిలుపున పొంగి క్రుంగి
పోయ్యే కెరటములో నిగూఢమైన ఆ రీలామూర్తి
కత్తి విస్మయమందేవాణ్ని. నా అల్పత్వమును

గ్రహించి ఆ దివ్యమూర్తిని ధ్యానించేవాణ్ని యెంతో
సేపు.....

ఇలా నా సాయుర్రపు స్వేచ్ఛావివరముల్లో
కాలచక్రము యెంత తిరిగిపోయిందో నాకు తెలీదు.
నాకు పడవలు సంధ్యారాగము అప్పుడే అంతరించి
పోతోంది. అంబరతలాన్ని అయివారు చుక్కలు
మెరుస్తున్నాయి. సంధ్యావాయువులో పొడుగ్గా
పెరిగిన సరుగుడుకొమ్మలు వూగాడును యేదో వొక
అత్రార్వమైన గాన మొనరుస్తోన్నాయి. ఆ వాతా
వరణములో మైమరచి యిసికిలోనే పరున్నా.
తోపులో చింతించితగా అరుస్తోన్న పిట్టల కూతల
ముల్లో స్పష్టమై 'లిల్లి' అను వొకపిలుపు వివరించాది.
ఆ సరుగుడుతోపు శీసియాచేను. ఆకాపులకీరమ్ము
లయిన నాకమల కగబడిన జీవితేదు. అయిదు నిమిష
ములు గడచేయి. 'తైలా' అను కేక తోపులో
మారుమోగింది. అది యిందాళటి గొంతుకాదు.
లేది తోపులేని వెల్లూరు. ఇనపతివ్యతో చాలవరకు
ఫెన్సింగు అడవిరీగలతో అల్లివుంది. గేటువాటి
లోన ప్రవేశించాను. బంగళాకి ముందుగా అల్లిన
రాధామనోహరందగ్గర చక్కని టక్కలో పెనగు
లాడుతో వొక యువతివుంది. ఆ అస్పష్టసంధ్యా
లోకంలో ఆమె అత్రార్వతరుణీమూర్తి. ఆమె నిలు
వున లేచినించుని తటాణున నా శీసియాచింది. నా
రక్తనాళముల్లో యేదో ప్రవహించినట్లయింది. ఆమె
పెనుదిరిగి టక్కలోసహా బంగళాకి ప్రక్కగా వెను
కకు వెళ్లిపోయింది. నే నక్కడ యెంతోసేపు నిలబడ
లేదు. దారిలోమాత్రం యింతకాలము నాకు కన
బడని ఆ బంగళా దానిలోని మనుజుల విషయమై
తలచినపుడు కొంత విస్మయము కలుగకపోలేదు.

మరి మాడుకోజాల ఆ అమ్మాయి బాడలేదు. వాటి పొయంత్రము నా మామూలుప్రదేశాన్ని వదిలి గడ్డలోకిపోయాను. పన్నుని నీటిపొయ వోవారగా ప్రవహిస్తోంది. అద్దంగతమార్గకరణము లా ప్రదేశముపైబడి ఆపూర్వంగా ప్రతిబింబిస్తోన్నాయి. గడ్డలోంచి ఆమె ఆరేళ్ల అల్పాయిని వెంటబెట్టుకొని మెల్లగా వదలివస్తోంది. ఆమె భరించిన తెలివైన మమె శరీరమునకు శోభ గూడుస్తోంది. ఆ అల్పాయి ఆమెతో యేదో మాట్లాడుతున్నాడు. ఆమె నన్ను చూచింది. గడ్డలోంచి కోడ్డుపైకి పోవటానికి ప్రయత్నిస్తోంది. ఆ అల్పాయికూడ చూచేడు.

‘అల్పాయి! యిలారా!’

ఆరేడామె ముఖంలోకి చూచేడు.

‘ఇలారా!’.....తిరిగి పిలిచేను.

‘వెళ్లు’.

మెల్లగా అడుగువేసుకుంటూ ఆ అల్పాయి నా దగ్గరకు వచ్చేడు.

‘నీ పేరేమిటి?’

‘చూపురు బ్రేసీ!’

‘నేను కన్నెత్తి చూచేను. ఆమె వికృతంగావుంది.

‘మీ నాన్నగా లేమిచేస్తున్నాడు?’

‘ఇంజనీయరు.’

‘అలాగా! ఇప్పుడిలా యెక్కడికి వెళ్లావు?’

‘షికారు.’

ఆ అల్పాయి స్పష్టమైన ఉచ్చారణకు నేను ఆశ్చర్యపోయాను.

‘ఆమె యెవరు?’

‘మా దాది.’

ఆమె చరించినది. బుగ్గలు యెర్రబారినై, గడ్డలోకి పోవడం యెగిరిపోతూ వింతగా ఆరచింది. దూరాన్ని సముద్రపునోవ స్పష్టంగా విజయిస్తోంది.

‘వెళ్లిపోదాం రా!’.....ఆమె పిలిచింది.

‘బ్రేసీ నాపట్టు విడిచింతుకున్నాడు.

‘పోతాను.’

ఆరేడామెదగ్గరకు పోయాడు. ఆమె కోడ్డు మీదకి పోయింది. ఆమె వెళ్లిపోయేవరకు నా కామె పొందర్యము మనసులో తట్టలేదు. నేను ‘గబగబ’ కోడ్డుపైకి వచ్చేను. ఆమె తోపులాకి వెళ్లిపోతూ నాకేసి చూచింది. ఇసికలోకి పోయాను. ఆలాచల్ల యెంతవీ పలా పరున్నావో కోడ్డుమీద పోతూన్న నోకారు కట్టించి లేచాను. ఆ ప్రదేశము:తా చల్లనివెళ్లెలలో నిండివుంది. కోడ్డుమీద పోతూన్నపుడు మాత్రం నా చూపులు డదుగుడు తోపులాని బంగళాకేసి పరిగెత్తాయి నోపారి.

ఆ మరునాటినుంచీ రైలా (అది ఆమె పేరు) ప్రతిదినమూ బ్రేసీని తీసుకొని గడ్డలోకి వస్తోందేది. కాని ప్రమేతో పరిచయము నాకు కోడలుకోడలా క్రొత్తగావేవుండేది. రైలా మాత్రం నాతో మాట్లాడేందుకు జంకికాదు. బ్రేసీ చాలా పేరుమోసిన యింజనీయరని యిక్కడ ‘వాటకు వచ్చు’ నది చూడడానికి ప్రభుత్వమువారు నియమించగా వచ్చేరని చెప్పింది. ఆరేని భార్య రాధాభాయికి ఆమెను చూస్తే యె:తోడయని చెప్పింది. చిన్నబ్రేసీ ఆమెను విడిచి నొక్కగడీ వుండదుట. ఇలా యెన్నోవిషయాలు ఆమె వింతగా చెప్తుండేది. రిల్లీకి ఆమెకు పున్న పరిచయము నోవారు యె:తో చువత్కారంగా వర్ణించింది.....ఆమె అలా సపుకూంపే ఆ చిన్నవోరు, చక్కని పెవపులు, తీర్చిన కనుబొమలు, బ్రేమతో మెసిపాడ్యో కనులు చూస్తూ అలా వుండిపోయేవాణ్ణి. ఆమె నాలాకి చూచి చరించేది. నా అనివేశానికి నాలావే సిగ్గుకెందేవాణ్ణి. కాని ఆమె చక్కనిమొఖం నా హృదయం లో చిల్లింపబడ్డాది. ఆమె ముఖంలో ప్రస్తుతించే విషాదరేఖమీద నా మనసులో నాటుకుంది. ఆమె యీ దాదిత్వమున కేలా నొప్పకుంది. ఆమెకు యీ

ప్రపంచములో బంధుగులే లేరా? ఈ రాధాబా
యమ్మ ఆమె కేమి కావలయును? ఆమె జీవిత
ములో యేదో రహస్యముందని గ్రహించేను. నావలె
ఆమెదిగూడ భగ్నజీవితమేమో అని తలచినపుడు
మాత్రం నా హృదయం సంక్షోభించేది-నా కరీరము
భద్రమేది.....

నాడు యెనిమిదిగంట లయింది. చంద్రకేతనములు
సముద్రజలముపైపడి ఆపూర్వంగా ప్రతిబింబిస్తో
న్నాయి. బాట బడిపోయే వొకటి రెండు కార్ల
కల్లం ఆప్పుడప్పుడు వివబడుతోంది. దూరాన్ని
జాలరిగుడిపెల్లో పొడేసదము అస్పష్టంగా వివబడు
తోంది. లైలా లిల్లిని పెంటపెట్టుకొని నీటిదగ్గరనుంచి
వొకత్త వస్తోంది.

‘లైలా!’

ఆమె మెల్లగావచ్చి యిసికలో కూర్చుంది. లిల్లి
ఆమె వొడిలోకెక్కి నా ముఖంలోకి చూస్తోంది.

‘నీ జీవితముగూర్చి నా కేక తెలియదు.’

లైలా నిశ్చలంగా కూర్చుంది.

‘తెలిసిపోవాలని అభిలషిస్తోన్నాను.’

‘నాజీవిత మెవరిని అనందము గూర్చుబాలదు.’

ఆ నిండువెన్నెలో లైలా వో దేవతాస్త్రికి మల్లే
అగుపడింది. ఆమె వికాశశీలతల్లో ఆపూర్వమైన
కాంతి ప్రకాశించింది. నాలో జయించరాని వొక
వొక కోర్కె ఆమె కరీరమును తాకి, ఆమెను దగ్గ
రగా తీర్చుకొని, బుజ్జగించువని ప్రకటించింది నన్ను.
కాని ఆమె నిశ్చలత్వము?

అయినా నేను జరిగేను. ఆమె మొగముపై మొగ
ముంచి ‘భయములేదు. నీ జీవితరహస్యమును నాకు
చెప్పు’ అని అడుగుదాచుకున్నాను. అంతలోక
ఆమె

‘నా జీవితచరిత్రను మీకు చెప్పట కెట్టి అభ్యంతరము లేదు. కాని యిప్పుడు చెప్పలేను.

ఆమె వొడిలోనున్న లిల్లిని నిమిరేను.

‘లిల్లి చాల అంద మైనది.’

‘అవును.’

‘అది చాల విశ్వాసమైనదని కదూ చెప్పావు!’

‘.....’

లైలా లేచింది.

‘నేను వెళ్లిపోవాలి.’

నేనుగూడ లేచాను. సరుగుడుతోపువరకు మే
మిరువురు మాట్లాడలేదు. ఆమె గేటుదరి ఆగింది.
వెళ్లిపోతానని తల వాణించింది. ఆమె కనుల్లో
మాత్రం ఆపూర్వమైన వొకజ్యోతి ప్రకాశించింది.

మరి కొంతకాలమువరకు లైలా నా ప్రత్యక్షం
లోకి రాలేదు. మాలికో వివాదపడుతోన్నప్పటి
ఆమె గొంతుక విన్నాను. ఆత్మరతో కర్రమెట్టు
దిగివస్తోన్న ఆమె మూర్తిని చూచేను. తర్వాత ఆమె
బాడలేదు. ఆనాడు సరుగుడు తోపుకేసి కూర్చుంటూ
చూస్తున్నాను. తోపులాంచి పడమట కుట్రడు
ప్రకాశిస్తున్నాడు. లిల్లి నాకేసి పరుగుతుకొస్తూంది.
అది నన్ను చూచి చుట్టూ తోపుకేసి పరుగుతుతోంది.
నే నలాగే కూర్చున్నాను. అది వెనుదిరిగి నాముందు
అరుస్తో తోపుకేసి పరుగుతుతోంది. నేను లేచాను.
దానిపెంటనే తోపులోకిపోయాను. అది తిన్నగా
వన్ను బంగళాలోకి తీసుకుపోయింది. సముద్రము
కేసివున్న వొకగదిలో లైలా పరువుపై పడివుంది.
ఆమె వంటిపై ఘృహలేదు. దగ్గరగావున్న చిన్న
మేజాపై వొకచాగరము మడతపెట్టబడివుంది. నేను
విప్పిచూచేను. బుద్ధిపూర్వకంగా నేనే ఆత్మహత్య
చేసికొన్నానని లైలా ప్రకటిచిందనులో. మూల
నున్న కూజాలోని నీరుతీసి ఆమె ముఖంపై జల్లేను.
ఆమె తలక్రింద యెత్తుగ దిండును చి ఉపచారములు
చేస్తున్నా. పది నిమిషములకు లైలా కనుబువిచ్చి నా
ముఖంలోకి చూచింది.

‘మీరు - వచ్చారు!.....లిల్లి యిట్టిపని చేస్తుందని నే ననుకొన్నాను.....’

ఆమె మరల కమలు మూసింది. ఆపవడప్పుడు పూయకొంటూ యిలా చెప్పకొచ్చింది.

‘నా పేరుమిట్టి మీరు సంగయింపవచ్చును కాని నేను పదిత్రమైన బ్రాహ్మణమటుంబముగా? పుట్టేను. నా మొదటిపేరు రాధ. నాతల్లి అయిదవయేటను, నాతండ్రి పదియవయేటను చనిపోయారు. నాఅన్న నన్ను అత్తిపేరుతో చూస్తూ నాకు విద్య చేర్పించారు. భాగ్యమైన, గౌరవమైన వొక పటుంబము లోని విద్యార్థులకుడైన వొకరికి వన్నిచ్చి వివాహము చేశాడు. నాకు పెండ్లిఅయి రెండు సంవత్సరము అయింది. ఆయన చదువు పూర్తిచెయ్యలేదు. పెద్ద చదువుకై అండను పెల్లిపోయారు.....ఇంట్లో మావూరికి పోని ప్రారంభముయింది. ఒక సంవత్సరము యెంతో సహనముగో భరించాను. ఒకనాటి త్రవయం నాఅన్న నావగ్గరకు వచ్చి, ‘మీ ఆత్మవా రింటికి వెళ్లుటకు నీ కిష్టమా?’ అని అడిగెడు. ‘ఆయనలేనితరి నే నక్కడకు వెళ్ల’ వన్నాను. ‘సరే’ అని నాకు పెల్లిపోయాడు. ఆరునెలలు గడిచాయి. క్రమంగా మా వదిలెను నాకు జరిగే వివాదములు తీర్చలేక వాడికి విమరు జనించినది. వాడి అనంద మయి లేచితాకాశమున తోకచుక్క పొడమినది. వాడి వివాదముకు నేను భరించలేకపోయాను. ఒక నాటి రాత్రి మాఅన్న కూటుకేను తెరచి యిరవై రూపాయలు తీసుకొని చీటివ్రాసి అనంతమైన యీ విశ్వంలో పడ్డాను. అప్పుటికి నాకు పదునాల్గేండ్లు. చెన్నపట్నం చేరాను. మాఅన్న స్నేహితు డొకడు సివిలుఫర్దను, వొకవారంలో అతని సహాయాన్ని పొన్నెటలునన్ను బ్రయనింగును తెల్లాను. అప్పుట్లోనే నేను పేరు మార్చుకోటం అయినతర్వాత పొన్నెటలులో వొక సంవత్సరము నర్సుగా పని చేసాను. కాని అక్కడ.....’

లైలా వొకగడి పూయకుంది.

.....కొన్నివిషయాల్లో పోయమనిపించింది. నేను దాన్ని వదిలినను. తర్వాత వొక జాతీయపాఠశాలలో ప్రవేశించి కళాసేవయను, చిత్రలేఖనము, పట్టు యిది నేర్చుకున్నాను. ఆ పాఠశాల నాక్షోత్సవమునకు రాధాభాయమ్మ అధ్యక్షురాలుగా వచ్చింది. మా పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయురాలు నా తెలివి నుగ్గడించి చెప్పింది. రాధాభాయమ్మ నన్ను రమ్మని పిలిచింది. నేను వొప్పవన్నాను. అప్పుటికి చిన్నప్రేమికి నాలుగేండ్లు. వారిలో నే ననేక పట్టుములు తిరిగెను. (కాని నేను పెల్లిపోయిన తర్వాత ఆంధ్రలేఖనమునకు రావటం యిదే తొలిపాఠి.) నా యజమాని నన్ను పవడప్పుడు వింతగా చూస్తుండేవారు. అట్టిపనుయాల్లో నాకు భయంగావుండేది. నే నతనికి పొంటికిగా కనబడే దాన్ని కాను.....నేను లిల్లితో నీదికి వచ్చిన నాటి సాయంత్రమే రాధాభాయమ్మ చిన్నప్రేమితో చెన్నపట్నం వెళ్లింది. మీకు కనబడేసరికి అప్పుడు నేను భోజనంచేసాను. మీరు పెల్లిపోయిన తర్వాత నేను నా గదిలోకిపోయాను. కాని నాకు నిద్రపట్టలేదు. పైకివచ్చి రాధామనోహరందగ్గర నిలబడ్డాను. వెన్నెల కాస్తాంది. దగ్గరున్న గులాబీకుప్పలో వొక మొగ్గ అప్పుడే విడుతోంది. సయగుదుకొమ్మలు చల్లని ఆ వికావాయువులో మెల్లగా పూగనుకున్నాయి. ఏవో వొక పట్టరానితమకము వచ్చు ఉలేలేకిందినది. అనిర్యాద్యమైన యేదో వొక అపూర్వానందముకై నా శరీరము తహతహలాడింది. పైకి చూచేను. మీది మెట్టుమీద నా యజమాని నిండున్నాడు.....!

ఆమె మళ్లీ పూయకుంది.

ఆమె మొఖం తేవురించుకొనివుంది.

.....ఆ బంగళాలో యెవరూలేదు. నేనూ, నా యజమానితప్ప. అతడు నన్ను లాలించేడు. స్వభావవిధమైన అజలత్వముచే నే నాతనికి లొంగి

పోయాను.....పదిరోజులు గడచి పోయాయి. రేపు రాధాబాయిమ్మ వస్తుంది. నాకు విశేషదుఃఖ మొచ్చినది. నా ప్రకృతిశీవనముపై ఆసక్తి మేసివది.....అందుచే విషము తిన్నాను.'

'విషము తిన్నావా!' అంటూ ప్రేమీ పరువుదగ్గరకు వచ్చాడు. లైలా భయవిహ్వల అయినది. నేను నిరాంతపోయాను. కాని ఆరని కనులలో దుఃఖము పొంగి పారలుతోంది. దానితో ఆరని మొఖం జేపు రించుకొనివుంది.

"రాధా! నిన్నటి కష్టములపా లావరించిన నీ భర్తను నేనె. లండనులోనున్నప్పుడే నీకివేక జాయిలు వ్రాసేను. నాకు నీ బాడే తెలియలేదు. ఈ దేశము

నకు వచ్చిన తర్వాత నీకొత్తు పెరిగేను. ఇందు నేను చేసిన తప్పిదమేమియులేదు. నేను అంద్రునివలె వుంటే నన్ను పోల్చివుండుకేమో! కాని యీ అంగ వేషమంతా నాకు విదేశములో అలవడినది."

ఆరని కనులనుండి నొకటి రెండు అశ్రుకరాము లామె వాడిపోయిన చెక్కిళ్లపై బడ్డాయి. లైలా తన రెండు కరములతో ఆరని కంఠమును పెనవేచి తన ముఖమీదికి లాక్కుంది. ఆత డామె అదరు తోన్న పెదవులను ముద్దపెట్టుకున్నాడు.

'ధన్యరాలను.'

రాధ కనులు మూసినది.....మరి ఆమె తిరిగి రెరువలేదు.

సాదామిసి

ఈ యనంతగాడాంధకారాయతాభ్ర వధమునందున ఘోషఘోషార్పణలతోడి జలద సంచయమందున సాగియొంటి నెచట కేగెదో సాదామిసి! వచింపు.

అతిమనోజ్ఞ వక్షత్ర నీలాభ్రవీధి హర్షదానందములతో విహారమాచు సావృధభ్రవయోధర స్వామివలచి తిరుగుచుంటివా యీరీతిదిశలనెల్ల?

భయదగంభీరమూ కృష్ణవక్షనిశిని మ్రానమైన యీ యాషాఢమాసమందు మినుకుమినుకంచు తారకల్ మెరయుచుండ మెల్లగాసాగుచుంటివా మేఘుగూడి.

శ్రీచతి కొల్లూరి గోరీజీవిగారు

శంఖభేరివంబుల జైత్రయాత్ర సలువ, సమరసన్నాహాయుత్సాహమితి త్తైర్యసాహసగంభీర దర్పములర విశృతవనాంతరోదగ్ర వీధులందు

గ్రేణురుకు మృగచందంబు గేరిసేసి వెడలుచుండెడి రసపుత్రువీరువోలె నేగుచున్నావు, నీకంతవేగమేల? ప్రబలదుర్భర సంతాపభరమును భవ దమృతధారాప్రవాహంబు నణగజేసి నవ్యసవనీత మృదుసమానంబులయిన లేతభావంబులహృది నిర్ణీతపరచి సంతతానందమునుగూర్చి చనగరాడె?

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఈవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిను ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యస్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫీ ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుసార్వీసు ద్వారా గా బైటపూర్ణకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు	బాదంపూరి	1 9	కాశి	1 9
గీవార్ 2 8	పోహన్ పస్తీ	1 9	ఆక్ష్మర్	1 9
చిరాటి 2 8	చంద్రకళా	1 9	కర్ణిబలాసి	1 9
షేరీ 2 8	కార్పిక	1 9	మోహన్ తాల్	2 8
బాదంపూర్వ 2 8	బామాన్	1 9	కారము	
పోహన్ పూర్వ 2 8	ద్రమోట్	1 14	వోంపుడి	1 9
పిస్తాబర్షి 2 8	బామంది	1 14	కారానేన్	1 9
బాదంబర్షి 2 8	మైసూరుపాక్	2 8	కారాబాంది	1 9
శేరిపేడా 2 8	" పాదా	1 9	అటుకులు	1 9
దూడేదా 1 9	బాంగీర్	1 4	మడుగు	1 9
ఖజూర్ 1 9	జలేబీ	0 15	పకోడా	1 9
బామాషా 1 9	లాడు	0 15	ఉప్పేరి	1 14
బాసీలాడు 1 9	బూంది	0 15	గోదండి	1 14
రవాలాడు 1 9	పూరమురి	1 9		

ప్యాకింగు పోస్టేజీ ప్రత్యేకము

బాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేలు :: బెంగుళూరు సిటీ

‘నాన్నగారూ! ఇంకా రైలువేళుందా?’ అంది లీల పెద్ద నిట్టూర్పు విడుస్తూ, వంటింటి గుమ్మందగ్గర కూర్చుని.

‘ఇంకా వొకరఘంట పైముందనుకుంటా నమ్మా! అప్పటికీ రాకపోతే నీవుకూడా భోజనం చెయ్యొచ్చు’న్నాడు, లీల తండ్రి ఆలోచిస్తూ మేడమీద వచారీచేస్తూ.

అలాగే వంటింటి గుమ్మందగ్గర పట్టుచీర కట్టుకుని భర్తరాక కెదురు చూస్తోంది లీల. ఆమె తల్లికూడా కొంచెం దూరంలో అక్కడే కూర్చుంది.

లీలావతికి ముద్దుపేరు లీల. ఈమె పది యారేండ్ల బాల. మంచి చక్కని చామన చాయ పిల్ల. కళ్లుకూడా మంచి తీరుగా బేడి నల్లావుంటాయి. అంచేత రతీదేవిని ఢిక్కరిస్తూ వుంటుంది అందంలో. సకల విద్యలూ నేర్చిన సరస్వతికూడాను.

లీల కాపురానికెళ్లి రెండు సంవత్సరా లాతుంది ఈమె కాపురానికెళ్లిన సంవత్సరండాట కామభర్త యేదో చదవడానికని కలకత్తా వెళ్లేడు. అనురాగం భార్యభర్తల కిద్దరికీ అధికంగా వుండడంచేత భర్త కలకత్తా వెళ్లి ఆరునెలలాయినా అతన్ని చూడాలని లీల యెక్కువగా ఆశ్రుత పడుతూవుండేది. లీల సంగతి గ్రహించి ఆమె తండ్రి అల్లుప్పీ పండుక్కెలాగేనా రమ్మని వుత్తరం

వ్రాసేమ కలకత్తా. అత్తవారు పట్టుదలగా యెంత భర్తైనా పండుగకి రమ్మని వ్రాసేరని తప్పకుండా వస్తానని రిస్కయిచ్చే మ జనార్దనుడు. అంతకుముందు మూడు రోజులనింది వస్తాడని కనిపెట్టుకు చూస్తూ న్నారు లీలా ఆమె తలిదండ్రులున్నా. తెల్ల వారితే పండుగొస్తుంది. రాత్రిపదైంది. లీల భోజనంమాని భర్తకోసం కనిపెట్టుకు చూస్తూవుంది. ఇంకారాలేదు జనార్దనుడు.

లీలమనస్సు పరిపరివిధాల పోతోంది ప్షుడు. తనభర్త పస్తాడోరాడో అని ఆమె సందేహం. ఏదేనా ఆటంకం వచ్చిందో; లేకపోతే అతని దేహరోగ్యానికేమేనా భంగం కలిగిందేమో అని ఆమెభయం. అతని స్వదస్తూతో వుత్తరంవ్రాసికూడా రాకపోతాడా అని మళ్లా కొంచెం ధైర్యం తెచ్చుకునిమనస్సుసమాధాన పర్చుకుంటూ వుండా విచారంలోనే. ఆమె గాలిలో దివ్యభవనాన్ని నిర్మించుకుంటూవుందివ్షుడు.

అతను వ్రాసినప్రకారం కలకత్తాలో రైలెక్కడం; తరవాత అతని స్వగ్రామం చేరడం; అక్కణ్ణుంచి మళ్ళారైలెక్కి లీల వుట్టింటివారూరి స్టేషన్లో దిగడం; దిగివ వెంటనే జట్కాకట్టించుకుని యింటికిరావ డం; చీడేమెల్లెక్కి తలుపుతట్టడం;...కాని తలుపుచప్పుడు వినిపించుతేనా? అంచేతా

అలంకారము

శ్రీ శ్రీ పరమయ్య

భావలతక్కడవరకూ మాత్రమే వ్యాపించి, అక్కడ నిరాశాలవిశ్రమముచేత కోసివేయ బడుచూపుంది.

లీల చెవులు జట్కూ-చప్పుడుగాని బండి చప్పుడుగాని ఆకల్గించడానికి సిద్ధంగావున్నాయి. ఇంతలో జట్కూల చప్పుడు వినిపించింది లీల చెవులుకి. 'నాన్నగారూ! బల్ల చప్పుడాతోంది; రైలాచ్చినట్టేనా?' అంది సందేహ సంతోష సకలితమైన మనస్సుతో లీల. 'ఔను, రైలాచ్చినట్టేవుండం'టూ మేడమెట్టాకొక్కటే దిగిస్తున్నాడు సుందరంపంతులు. ఇప్పుడు దాగర్లొవ్డ వెలక్కాయలా వేగిపోతోంది లీల మనస్సు.

ఒక్కొక్క జట్కూయేవరసగా వెలిపోతోంది వీల్గింటిముందునించే. చప్పుడు బహు జాగ్రత్తగా వింటోంది లీల. ఒకటి ఆగడం కనిపించదు. ఓ పదిపదిహేను జట్కూలు వరసగా వెలిపోయినతరువాత, ఓజట్కూనమంగా వీల్గింటిముందే నిలబడ్డట్టు లీల మనస్సుకి తట్టింది. దిగునిలేచి లాంతరు పట్టుకుని వీధిరలుపు తియ్యడాని కెల్లించామె. ఆమె తలుపు తీస్తూవుండగానే 'ఇక్కడ కాదు, యింకానడవసే' అన్నమాట వినిపించింది. జట్కూ నడిచిపోయింది. జట్కూ వెలిపోయేవరకి వీధిరలుపుదీసి విఫలమనోరథయై వెగ్రివెగ్రి చూపులు చూస్తూ వీధి గుమ్మందగ్గర నిలుచుంది. ఇంతలో ఆమెరెల్లి అన్నపూర్ణమ్మకూడా ఆమెను కలిసింది. 'ఈ జట్కూ కాదమ్మా! వెలిపోయిందం'ది లీల.

మేఘసంక్షేరమై యుధకారబంధురమైన రాత్రిని ప్రయాణంసాగించే పాంధుడికి మెరపుదీగతోప చూపించినట్లు, సుదేహాంధకార నిమగ్నమానసమైన లీలకి సీఫర్తాస్తున్నాడని చెప్పడాని కొచ్చినట్టుతల్లితాద్యులని తలదన్న కాంతితో అంతకుమించిన వేగంతోను వో జట్కూనస్తోంది స్టేషన్తో వనిచే. బహు ఆత్రుతతో ఆజట్కూవేపు చూస్తున్నది లీల. అంత వేగంతో వస్తున్న ఆజట్కూ అక్కడాగదని బ్రమపడ్డ దామె. కాని తక్కి మనక్కడే నిల్చిందా జట్కూ. అధిక సంతోషస్వారథయై చూస్తువుంది లీల.

అంతలో వోసవిన యువకుడు దిగేడందులోంచి. అప్పుడు లీలసంతోషం చెప్పడానికి వశంగాదు. మబ్బువేసినప్పుడు మయూరిక సంతోషించినట్టు సంతోషిస్తోంది లీల. దీపం చూపించిందాయువకుడికి. బండివాడు సూట్ కేక్ తెచ్చి గుమ్మంలోనుంచేమె. బండివాడికి డబ్బిచ్చేసేమె జనార్దనుడు లాంతరు వెలుతుర్ని. లీల పెట్టెపట్టుకుని లాంతరుచూపిస్తూ వుండగా యింట్లోకొచ్చే డతడు. పెట్టెక్కడంచి భర్తకి కార్డుకడుక్కోడానికే చెంబూ నీట్లూ యిచ్చింది లీల. అక్కడంచిన పెట్టెని అన్నపూర్ణమ్మ తీసుకెళ్లి మేడమీద గదిలో పెట్టింది. మామగారు కుశలప్రశ్నలు ముగించిన తరువాత మడిగట్టుకు భోజనంచేసేడు జనార్దనుడు. భోజనానంతరం మామా జామాతల మాట్లాడ్డంలయేక 'చాలా రాత్రింది పడుకోవోయి'అని సుందరం

పంతులు పడుకోడాని వెళ్లేడు. జనార్దనుడు శయ్యానుండిరంచేరి పుదిరిమంచమీద వెళ్లికిలా పడుకుని లీలరాశి కెదురుచూస్తున్నాడు. ఆవేశ ముక్రెండు చేతులెరుపు తెచ్చుకుని అతవేగంగా భోజనం చక్కబెట్టూ ముగించుకుని భర్తసాన్నిధ్యానికి బలేగా తయారై య్యోచ్చింది లీల.

‘ఓహూ! రాణీగారు! ఊమంగావున్నా రా! అన్నాడు జనార్దన్ సప్రసూ. లీల నును సిగ్గుతో క్రిగంటచూస్తూ వోచిరునవ్వు జవాబుగా నవ్వింది.

‘అల్లుడిరికం చూపించుకోడానిక్కాబో అర్ధరాత్రవ్వడాచ్చేరు? రాజాగారు!’ అంది పరిహాసంగా చిన్నసవ్వు సప్రసూ లీల... నే నెవ్వడేనా జ్ఞాపక మొచ్చేదాన్నా కలకత్తాలో?”

జ్ఞాపకం లేకపోతే చీరెలా పంపించేను? చీరందినట్టు నువ్వే వుత్తరంకూడా వ్రాయలేదు. నీకానాకా జ్ఞాపకం లేకపోవడం?’

‘ఔనాను మీరలాగే అనుకుంటారు. మొన్న వస్తానని మీ రివ్వారాక రాక పోతే నేనెంత బెంగపెట్టుకున్నానో మీ కేం తెలుసు?’ అంది చిన్నప్రణయకోపంతో లీల.

‘అబ్బ! నువ్వాక్కర్తే శ్రమపడ్డట్టూ నేలే సట్టునా? నేనూ శ్రమపడ్డాను.’ అన్నాడు జనార్దన్ పరిహాసంగా.

‘ఔను, బస్సు రైలు జట్కూ, కుదుపు గాదూ సుకుమారశరీరాలకీ అంది లీలావతి వికటంగా.

‘ఇంటి నగ్గరోసుడియ నిద్దరేకుండా వుండడం మరీశ్రమ’

‘మీరు రాకేమో అని యెంతో...’ అంది దీపంగా లీల.

‘అయ్యో! పాపం అంటూ దగ్గరకు తీసేకు లీలని జనార్దన్. ‘పండుగనాడు కట్టుకుంటావని పంపిస్తే యివ్వడే కట్టేసుకున్నావేం బెంగాలీ సిల్కు-చీర’ అన్నాడు లీల నెగాదిగా చూస్తూను జనార్దన్.

‘కాదూ మరీ? భార్యాభర్తలు కలిసుంటే అదేపండుగ’ అంటూ తన మృణాల హస్తాలతో జనార్దనుని కంబుకంఠాన్నలంకరింప చేసింది లీలావతి.

‘ఓహూ! యివ్వారనించే మనకి పండుగా? అయితే యీ వేషంవంతా పండుగ సంబ్రమమేనా యేమిట అంటూ లీలను దగ్గరకు తీసుకొన్నాడు.

కాలగతి

శ్రీమతి కొత్త పద్మావతీదేవిగారు

ప్రణయమా—ప్రళయమా? అవునది ప్రణయమే? నిరవధిక ప్రేమ ప్రవాహ వీచికావరంపరల దేలియాడు చాతకవిహంగయుగళ మాకాశపథమున తొలకరి—స్వచ్ఛ దివ్యాంబువులఁ గ్రోలినవి. ప్రాపుట్కాలనినదభీషణ జలద సంజాలసాదామిసీ రక్తరంజితగాంతుల్లో, నాసాధ్వీమణి, హృదయేశ్వరుని, మానసాకాశమున, యెసలేని రత్నప్రభాపటలితో మెరసినది.

జ్యోత్స్నాప్రసారిత హృత్సరోవరమున ప్రణయబింబము ప్రతిబింబించి నది. పవిత్రప్రణయ సందేశ శ్రవణములచే మానసము లుద్విగ్నములైనవి. సమ్మేళనానంతర సందర్శనముచే తనువులు బులకించినవి. తింత్రిగేమహీజ శాఖావిలసిత కోమల సుమపల్లవములు, హృదయ స్వారస్వమును వెల్లడించినవి.

కాని—ఇది ప్రళయమే! మధుపానాసక్త మధుపము ప్రియసుమంబున, మధుపీచాన బాపుకొననెంచి వాలగనే, విరిసివిరియని నవ్యమకరంద బిందు సందోహ నిక్షిప్తహృదయృళము భూపతనమైనది.

భూపతనవిరామమున, నాపవిత్ర సుమము, రెండమృతంపు చినుకుల, సమీపదరు పత్రముపై జిలికనది. సహకారభూరుహ విలసితప్రకాశ ఫలముపై నధివసించి ముక్తకంఠమునుండి శ్రావ్యనాదము వెలువరింపగనే ఫలనహిత ముగ విహంగిపతనమైనది. ప్రశాంతశోభితాలంకారకాముదీ కాంత శ్రమశ్రమ ముగ నవనన్నయై యుషఃకాలమున విలీనమైనది.

యుషఃబాల, బాల్యమునదలి, పదిఘటికలకు తార్దణ్యమున నడుగిడి, మధ్యాహ్నమునకు ప్రౌఢయై సాయంతనమునకు సమసిపోయినది.

ప్రభూ! నీప్రకల్పనాచాతురి యమోఘమైనదిగదా?

లూసీ ఆమె మాధుర్యమైన చిన్నపేరు. ఆమె న్యాయకళాశాలలో చదువుచుండెను. ఉపాధ్యాయులందఱు ఆమెని సహ ప్రేమించుచుండిరి. కళాశాలాధ్యక్షులనుకూడ ఆమెయడల విశేష ఆదరణకలదు. ఆధ్యక్షుడు యేర్పైన ప్రబంధసంబంధమైన కవితనుస్వ నెదుర్కొనవలసి వచ్చినచో, నానమస్యను విడచి యుటకు తనకు తోచనపుడు లూసీని విలిపించుచుండెను. ఆమెతోడనే ఆ కవితనుస్వను విశదీకరింపుచుండుట కలదు. ఆధ్యక్షుడు తనశిరముపైనుండి ఒక భారము తగ్గినట్లు భావించుకొనుచుండును. ఇయ్యి ఆమెను తనపుత్రికవోలె తలచుచుండెను. ఆమె సహపాఠ కులుకూడ ఆమెను కడు ఆదరించుచుండురు. వాళ్లు తటచు “లూసీ చతురతాసంకలితవిజ్ఞత ఒకనాడు న్యాయాధిపతి స్థానము వ్యాకమించగల”దని అనుచుండ ఆమె ఊరక వినుచు నవ్వుచుండును.

లూసీ ఎలక్రాయముననున్నది. ఆమె శరీరము శుక్రిని పరిహసించును, ఆమె ప్రతిరోమమునందును కామార్థ దీధితి మిగులురుల చల్లుచుండెను. ఆమె ఆకృతినిర్మాణము హృదయాకర్షకమైనది. లూసీ రూపలావణ్యములచే సౌందర్యవతులని చెప్పుదగిన ఏ యవతికిని తీసిపోవునది గాదు. ఆమె ప్రాప్సుదేశ సౌందర్యసభ్యతాస్థానమునందు భాగస్పరులైనచో తప్పని సరిగ విజయము ఆమెదే. లూసీ ఇంకను వివాహము చేయక వెళ్ళలేదు. కాని ఆమె తన హృదయమును చార్లెసుగారనకు అర్పితము చేసియున్నది. ప్రాప్సులూసీ విధముగ వినునది యిరువదిరెండు వర్షముల వయస్సు వచ్చునఱకు తమ ప్రేమపాత్రవ్యస్తముగానీక నురక్షితముగా నుంచుకొనగలెన వనితలు బహు తక్కువ. అగుగాక, లూసీ ఇప్పుడు దాదాసును తన పేరులతన సహకారము కారణినబానిసిగా నెంచెను.

దారసు యొక సాధారణయువకుడు. ఆతఁడు చాల రీదవాఁడు. లూసీయొక్క సహాధ్యాయునకు. ఆతఁడి యోచనలు మిగుల స్వతంత్రములు. అతఁడు న్యాయ కళాశాలలో నిల్చి తన గంభీరభాషణల నుపన్యసించుచున్నపుడు విద్యార్థులెల్లఱు స్వాతంత్ర్యముయొక్క భవిష్యత్వముల నెంచుచు మైచుచుచుండును. ఉపాధ్యాయులందఱు “చార్లెస్! నీవు ఒక స్వాతంత్ర్య బాతీసు విప్లవకారిషయితి సంచాలకుడవై ప్రాప్సునందు అపూర్వస్వాతంత్ర్యబాగరము సృజింప జేయగలవు” అని వచింపుచుండురు. చార్లెసు వీనిని వినుచు స్వాతంత్ర్యసాగరతరంగములపై తన భావి జీవితకాఁడయ్యులలగుచుండుటను తలకించుచుండెను.

2

పరీక్షాదినములు సమాపింపబడగను. న్యాయ కళాశాలపిల్లలు ప్రాణదణముగ పరీక్షలు చేయుచున్నారు. ఒకక్షణమునూడ నెవరు వర్తకముగా పోగొట్టుకొనుటలేదు. ఎల్లఱు తమతమ కార్యక్రమము నిర్మించుకొని, ఆ వినియోగసారము పకవాది కార్యములను చేయుచుండిరి. ఇప్పుడు చదువుటయందు లగ్నమున న్నుడు కానివాడు శేవలము దారను మూల్రమే. కారణము అతఁడు వక్షాదినుండియు తీవ్రపరిశ్రమ చేసి యుండుటయే కాని ఈసమయమును అతఁడు వర్తకముగా పోగొట్టక, భావియోచనలయందే గడుపుచుండెను. పరీక్షలో నున్నప్పుడైన పిమ్మట యేసని చేయవలయును? న్యాయవాదవృత్తియా? నావలన అట్టి కార్యముగల అసంభవము. స్వతంత్రభావోన్మాదుడగు నొక యువకుడు ఎప్పుడు వకీలుగా నుండజాలడు. చార్లెసు ఇట్టి యుక్యోగములను గర్హించువాడు. అతని యుద్దేశము లా నొక సాంఘికవిప్లవ కారుడగుటయే. అందువలన అతఁడు తన ఆశయమును

కార్యరూపమున తెల్లదలంచుచుండెను. కాని ఈ యుద్ధేకమున వెట్లు సఫలతగాంచుట? అను ప్రశ్నయే దారను ఎదుట వాగరితమగుచుండెను. అతడు ఈ విషయమయ్యే అభినిగూఢ విచారముచేయుచుండెను.

కాలము సువాయాసముగ గడచిపోవుచున్నది. మెల్ల మెల్లగ మాడు మాసములు రావినవి. నాడు పరీక్షాసభితము వెలువడినది. లూసీ కళాకాలలో ప్రథమస్థానమున ఉత్తీర్ణురాలైనది. ఆమె ప్రేమించిన చార్లసుదారమగుడ ఉత్కృష్టముగానే ఉత్తీర్ణుడై నాడు. విద్యాధిబృందము పరస్పరము సఫలతాశేరి లకు భవ్యవాదములు సమర్పించుకొనుటకు రత్నగులైరి. పలువురు విద్యార్థులు లూసీకి పరీక్షలో శ్రేష్ఠముగ ప్రథమస్థానమున ఉత్తీర్ణురాలైనందుకు ప్రశంసాపత్రమును పంపిరి. లూసీ యానందమునకు మేరయేలేదు. దారన్ లూసీ గడికిపోయి, “లూసీ! పరీక్షలో సత్కృత్యముగ సఫలతను పొందినందుకు ఇతే ఆభిమతులు” అన్నాడు. లూసీ వ్యమతితో “నమస్కారములు. ఇందంతయు మీ కృపావిశేషమే!”

“నా కృపావిశేషమా?”

“అవును.”

“ఎట్లు?”

“ఎట్లు, మీ ప్రయత్నముచేతనే నేను ఇట్టి సాఫల్యతను పొందగల్గితిని.”

“మంచిది దారన్! ఇవన్నియు పునశ్చరణము చేయుట వ్యర్థము. ఇప్పుడు తునము ఏమి చేయవలయునో చెప్పము!” లూసీ అతని సంభాషణ మాయుటకొలతే ఈ ప్రశ్నను చేసెను.

“నివు చెప్పము.”

“మనము ఉభయులము కలిసి స్థిరముపని యారంభము చేయవలెనని నా మనస్సునకు రట్టుచున్నది. ఏమి భాగున్నది గదూ?”

“లేదు. నేను ఈ ప్రస్తావనను వివర్ణించుచున్నాను.”

“అయిన మీరు ఏమి చేయుదురు?”

“ఏమి నీకు తెలియదా? నేను ప్రాన్సునందు జాతీయవిప్లవమును వ్యాపింపజేయుదును. ఒక విప్లవ కారుడనై భవవంతులు రీదవాళిపైన ఇప్టమువచ్చినట్లు చేయు క్రూరదౌష్ట్యములను ప్రతిఘటించును. స్త్రీల యెడల భవవంతులు సల్పుచుండు ఆత్మాచారములను మౌళిత్వేంద్రతో పెకల్చివేసెదను. భవవంతుడు, రీద అను భేదములేకుండ విద్యులనుచేయుదును. అప్పుడే ప్రాన్సుదేశమునకు కాంతి లభింపగలదు. అన్యధా కాదు.”

“అయిన దారన్ మీ జీవితము ఆత్మంతరిభక్తి మును, భయంకరమునై పోవును.”

“కావిమ్ము. అందులకై నాకు నీచన్మాత్ర మేనియు చింతలేదు.”

“మఱి నేను?”

“నీ యభిప్రాయము న్యాయవాదినిది కావలెనని యున్నది. కాన న్యాయవాదినిచేకమ్ము. పరమేశ్వరుడు నీ యిచ్చను నెరవేర్చును.”

లూసీ అంతరికాళిలాచ న్యాయవాదవృత్తి నవలంభింపవలయునని ఉన్నటుల దారను యెరిగి ఉండెను.

దారమయొక్క స్వరేఖతోద్దేశములకు ఆమె సాయ మనశ్శక్త మైయుండెను. కాని ఆమె యొక నిరుపప్రసవకారిణి యవతీయొక్క కర్తవ్యమును జేయగలదా యని దారను సంజేహించుచుండెను. అందుచే లూసీకి న్యాయవాద వృత్తి చేయుటకు సలహా యిచ్చెను.

మఱునాడు ప్రాంతకాలమున లూసీ నిద్రలేచి నపుడు, ఆమెకు తన పడకమీద నొకలేఖ కనుపించి నది. దానిపై నుండరాక్షరములతో “లూసీకి” అని వ్రాసియుండెను. ఆత్మ్యత్కంఠతో దానిని ఆమె చదివెను.

అందు—

“ప్రియమైన లూసీ!

మన యుద్ధయుల కార్యారంభ విచారణయందు అంతరమున్నది. నీవు న్యాయవాదినివి కావలయునని కోరుచున్నావు. మఱి నేను దేశసేవచేయ నశీలమిం చుచున్నాను. తొలుతనుండియు మన పరస్పర సంభా వణలయందు వశిలుపని జేయుటకు నీవు సోత్సాహివై యున్నట్లు నాకు నుద్ఘించినది. అనుగాక, ఇప్పుడు అర్ధరాత్రయన నీ పెలపు వందకయే నేను వెదలిపోవు చున్నాను. ఎటు శిగదనో నాకే తెలియదు. నన్ను మఱిదిపోవలదని మాత్రమే కోరుచున్నాను.

నే నిట్టి అసందర్భసమయమున వెదలి నీయదల నిజముగ మరొకర ఆపచారము చేయుచున్నాను. మీదమిక్కిలి నీ అమూల్యప్రేమను గెంటివేయుచు న్నాను. కాని ఏమి చేయగలను? వివశుడను. దీనుల కోపనీయ దుర్దశముందు నీ అవాప్యప్రేమకూడ కుచ్చముగ నా కగపడుచున్నది. నన్ను క్షమింపుము. చూడుము. ఒక బేళ ఈశ్వరానుగ్రహమున ప్రాన్యలో నెప్పుటికి సంపూర్ణకాంతి వెలకొనునో, అప్పుడు మరల మనము కలిసికొనెదము. లేనిచో ఇదియే నా కుది లాబు.

నీ ప్రియమైన
చార్లసు.

లూసీకి బాబు చదువుటవలన భేదమొదలులు పెండును అనుభుక్తమాయెను. కాని భేదము మాత్రము మిక్కుటముగానుండెను. ఆమెకు తన ప్రేయితముడు తెలియకుండ పోయినందులకు ఆపరమిత దుఃఖము గలిగెను. ఆమె భావి ఆకాశమలము కుషరాచ్చాదిత మామెను. ఆమె భవిష్యత్తువిధాకాంక్షలు విచ్ఛన్న మయిపోయినవి. ఆమె ఆరవిరి వాంఛాపుష్పము నాడి పోయెను. లూసీ యోచనాగ్రస్తయై వివారములొ ముదిగినది. ఆమెకు ఈ యతులనీయ ప్రాపంచకమం తయు కూష్యముగాఁ గనుపింపసాగెను. ఆమె కర్తవ్య విహీనయైపోయినది.

౪

“హత్య!”

“ఎవరిని!”

“ఆ దుష్టుడైన మార్క్విసుని.”

“నిజము చెప్పుచున్నావా?”

“సోదరీ, ఎన్నడైన నీతో నే నబద్ధము చెప్పి యున్నావా?”

“కాని నమ్మకము గలుగలేదు.”

“అవిశ్వాసమువలన కారణము?”

“మార్క్విసు ఏదో సాధారణనితిలోనున్న మను ఘ్యుడు కాదు. అతడు ఒక ప్రతిష్ఠిత రాజోద్యోగి యగుటయే అవిశ్వాసమువలన కారణము. అతడు ప్రాన్యదేశముయొక్క కుతేరతుల్యులైన భవాభ్యు లలో గణింపబడినవాడు. వాని సాధమునందు నిరం తము కలిగినమైన పహారా ఉండును.”

“సతే, కాని ఇప్పుడు ఆ దుష్టుడు నిరకమున విహరించుచుండును. సోదరీ, నేను ఆసత్యము చెప్పుట లేదు. నీవు రేపు కోర్కెను పోయెదవా? బహుశా ఆ యువకుని నేను న్యాయస్థానమునకు వచ్చును. ఏమగునో చూడుము. ఆ యువకుని అంతమొనరించిన యువకు డెవడో గొప్ప సాహసకుడు. వానిని పర మేశ్వరుడు రక్షించునుగాక!”

“సోదరీ, తప్పుకపోదును. ఇదియంతయు నేను పరిహాసముగానే భావించుచుంటిని. భగవంతుడు ఆయువకుని అవశ్యము రక్షించును. అత డెవరో నీ వెరుగుదువా?”

“సతేగా తెలియదు. కాని బహుశః అతడు చార్లెసు డారసు యేమో?”

“నుంచిని సోదరీ, చాల ఆలస్యమయినది. ఇక నేను పోవుదును.”

* * * *

ఆదినములలో మోగోర్ల మార్క్విసుని అత్యా

చారములు దినదినము వృద్ధిబొందుచుండెను. ప్రజలు వాని అపకృత్యములచే హృత్విడికులై పోవుచుండిరి. సమస్తప్రజలు క్షీణభరితులై వుండుచున్నారు. ఎల్లఱు మార్క్సిస్టును విశోధులే. కాని ప్రత్యక్షముగా నెవరు వానికి చెటుపు చేయబాలకుండిరి. అతడు ఒక యుచ్చపదవినున్న రాజోద్యోగి. శ్రీమంతుడు. కాలిక్రి ప్రజలు అతడనిన భయపడుచుండిరి. కాని దేశారాధకులు అతడనిన మండిపడుచుండిరి. దుష్టుడగు మార్క్సిస్టు భవనుద్యోగి కైలో నుత్తములైన అనేక సాధ్యములు సతీత్వావహారము చేయుచుండెను. ఎందఱి మానవకుల పాతివర్యము నతడు తన ఆసురకృత్యములచే నాశము గావించెనో లెక్కింప నలవికాదు. ప్రాస్టుదేశమున అతడు ఘోరకార్యములయందు ముగ్ధుడగుచు. నిరుపేదస్త్రీలు వాని పేరు వినినచే దద్దరిలి పోవుదురు.

నేడు ప్రాస్టుదేశవాసులగు వీదజనులు ముఖకాంతములను డిపిరి తీసుకొని మెసలుచున్నారు. నేడు ప్రాస్టులాని దారిద్ర్యవీడికులైన దేశీయులు ముఖస్వప్నములను గాంచగలిగిరి. నేడు ఘాతకుడగు మార్క్సిస్టును జంపినవానికి అపరాధసాధ్యములు స్వచ్ఛక్పరయములతో ఆశీర్వాదములు యిచ్చిరి. నిజముగ దుర్మార్గుల మృత్యువునకు ఎవరు వగలుగు?

౫

ప్రపంచము పరిసరనలముని ఎవరో సత్యముగానే వదిలిరి. లూసీ ఎప్పడైన న్యాయాధీశపదవిని అలంకరించునని యెవడైనా అనుకోవగలియుండెనా? కాని భగవంతుని మాయ అపారమైనది. నేడు ఒక గుంపకుని జీవితమరణములు ఆమె విచారణపై నిర్భరములైయున్నవి. ఏయుపకుని ఆమె సదా ప్రేమించుచుండెనో, ఎవనిని తన ప్రేమకు పాత్రునిగా చేసికొనుటయే తనకు గౌరవప్రదముగా భావించుచుండెనో ఆ యువకుడే అతడు—నేడు తన ప్రీయురాలి నెదుట అపరాధబోనులో నిలబెట్టుబడును. లూసీ

వాని మరణదండన తీర్మానము వినిపింపగలదు. రేపు యేమగునో? ఎవరికయ్యు? ఈ ఈశ్వరా! కేవలము నాలుగువత్సరముల శ్వల్పకాలములో నొకప్రేమ మయజంటయొక్క జీవితమునందు ఎంతటి పరివర్తనము గలిగించితివి. వారు ఎప్పుడైన నొకరికొకరు విశోధులు కాగలియుండిరా? తను భవస్వజ్జీవన ముఖస్వప్నమిహలో మర్త్యులగుచుండిరి. నేడు ఆ ప్రేమ యుగళ జీవితమునందు ఎంత గొప్ప అంతరమున్నది—ఎంత తారుమారైనది ||

ఇవో, న్యాయాధీశురాలు వచ్చినది. అందఱు లేచినిలచి అభినాదముచేసిరి. అపరాధిని బోనులాకి తీసికొనవచ్చిరి. ప్రభుత్వన్యాయవాది అపరాధిని ప్రశ్నించెను. ‘యవకమహాశయా! మీ పేరు యేమి?’

“నన్ను ఒకపక్షము ప్రజలు చాల్లెనుదారను అని పిలుచుచుండిరి” అని యువకుడనెను.

న్యాయాధిపతియైన లూసీ దారను తనపేరు చెప్పుట విని తొట్రుపడెను. కాని తోడనే సమాధించుకొని గంభీరత వహించెను. ఆమెకు వారి కళాకాలదినములు స్మరణకు రాదొడగను. దారనునూడ ఇప్పుడు గంభీరముద్రుడుడైనాడు. అతడును తన ప్రీయుమగూర్చి ఏదియో యోచించుచుండెను. లూసీ ఇంత స్వల్పకాలముననే, ఇంత యున్నతపదవిని బొందునని అతడు తలచియుండలేదు. వానికి గత జీవితయొక్క కొన్ని వర్షముల యనుభవము యోవనాగతమాయెను. కాని తక్షణమే అది యణగిపోయెను. అతడు పెంటనే తన కితిని యెఱిగి తన్నుతాను సమాధించుకొనెను. లూసీకి మాత్రము తాను స్వప్నదృశ్యమును జూచుచున్నట్లు ద్యోతకమగుచుండెను. ఆమెకు దారను చివరలేఖలోని “నన్ను మఱిపోవలదు” అను శబ్దము జ్ఞప్తికి వచ్చినది. ఆమె కొంతసేపటివఱకు కింకర్తవ్యతా విమోహయైనది. కాని క్రమమే ప్రకృతిస్థయై అపరాధిని గంభీరస్వరమున దారను నీడైన మార్క్సి

నుని హత్యచేసిన శేరము ఆకోపింపబడియున్నదని నీకు తెలియువా?

“అవును” అని ఆభియుక్త కడువేగముగా సగ ర్హత్యాహముతో జవాబు చెప్పెను.

“అయిన నీవే మార్క్సినుని చంపితివా?”

“అవును.”

“అందుకు కారణము?”

“కారణమా? ఎవరికి తెలియదు! మీరు ఒక ప్ర థానన్యాయాధిపతులైయున్నారు. ఒకవేళ మార్క్సిను పరిమదుర్మార్గుడును, క్రూరుడును అని చెప్పిన నన్ను మన్నించుదుగాక! అట్టివానిని నేను సహింపజాలను. ఇంకెన్న ఆధికము యేమి చెప్పను.”

“అతడు మీయడల శెట్టి దౌష్ట్యమును చేసెను?”

“నాయడల కాదు. నా ఆసంఖ్య పోదరీ సోద రులయడల.”

“ఈ వాచ్యము నీకు వ్యతిరేకముగానున్నది. ఇంకను యేమైన చెప్పకొన దలచితివా?”

“లేదు” అని ధారను అతిగంభీరతతో వచిం చెను.

లూసీ స్తంభిగైయిపోయెను. ఒకవేళ ఈసమయ మున ఆమె న్యాయవాదివియే అయిఉండిన ఆపరాధి పక్షమున నిల్చి వెంటనే అతనిని విడిపించుకొనియిం దును. కాని ఆయ్యా! ఏ న్యాయాధికపదవికై లోకులు తమ ప్రాణములనైనను ఆర్పించుటకు సంసిద్ధు లగుదురా, అదియే ఈసమయమున లూసీకి హృదయ విధారణయునకు హేతువాయెను. ఆమె ప్రియుని వాక్యములు, అతనికి విరుద్ధపక్షమున ఋజువగుచుం డెను. ఇంతియేగాక ప్రభుత్వన్యాయవాది ఆభియుక్తు నికి వ్యతిరేకముగా నింకను ఎన్నియో ప్రమాణము లను దాఖలుచేసెను. ఈ ప్రమాణములన్నియు లూసీ మనోవ్యధను నధికరించినవి. కాని గవర్నమెంటు వలీలు తన వ్యర్థప్రలాపములను విజృంభింపజేయుచునే

యుండెను. తుదకు లూసీ కోపముతో ‘ఆపరాధి తనపైన మోపబడిన శేరమును స్వయముగా నంగీ కరించుచున్నపుడు ఇంకను ప్రమాణములవలన నేమి ప్రయోజనము?’ అనెను.

ప్రభుత్వన్యాయవాది మెదలకుండెను. లూసీ ఒక పరి తన ప్రియుని ప్రేమయుద్బుద్ధిక్కుతో వీక్షించెను. శేరములు ఆక్రమూరితములాయెను. ఒకదినము కళా కాలలో వాదబడిన వాటకములో ఆమెకు న్యాయాధి పతి పాత్రను, చార్లెసు ధారనుకు ఆభియుక్తుని పాత్రను యిచ్చినదియు, ఆభియుక్తునకు తాను మరణ దండ ఆజ్ఞయిచ్చినందుకు, ఉపాధ్యాయులు తన్ను యెంతయు క్షామించినదియు గుప్పన స్మరణకు వచ్చెను. ఆహా! ఒకప్పుడెప్పుడో అదబడిన కృత్రిమ నాటకము, ఈ ప్రపంచ స్వాభావిక సత్యచేదకపై నిజముగ వాదబడునని ఎవరికి తెలియును? దీనిని ఈక్వరరీ లనుటకన్నను మన మేమి చెప్పగలము?

శేనుయొక్క పరిష్కారమునకు ఒకవారము తిరు వార వాయిదా వేయబడెను.

౬

“ఉరియా! కాదు. ఎప్పుడును అట్లు కాజాలదు. నేను వా ప్రియునకు స్వయముగా వా నోటితో ఉరి కిక్కు వినిపించుటయూ? లేదు. కాని, నేను కర్తవ్య నిర్వహణముకొఱచి బాధ్యను చేయబడియున్నాను. నేను న్యాయవీక్షమున గూర్చుని అన్యాయమును ఎప్పుడు చేయజాలను. నా త్యాగేరమునకు మరణ దండనయే అయినను, ఆపరాధి తన శేరమును స్వయ ముగా నొప్పుకొనుచున్నాడు. నేను ఆస్వాధీనము. కర్తవ్యముగూడ ఒక వస్తువుయే.”

ఇట్లు గొలుగుకొనుచు లూసీ లేచి తన గడియారమువైపు చూచుకొన వేళయ్యెందుండెను. ఆమె కోట్లకు పోవుటకు సిద్ధముగాపాగెను.

* * * *

న్యాయాలయమునకు పోగానే వెంట్రు మెదట

లూసి ఎదుటకు డారన్ కేసీ వచ్చెను. ఒకసారి మనసార తాను ప్రేమించిన ఆ యువకునితో కలిసి మాటలాడవలెనని ఆమెకు తోచెను. కాని అస్వాభీన—అట్లుచేసిన ఆమె కర్తవ్యచ్యుతయగుట సంభవించును. ఆమె తన ఆదర్శభర్తృమనుండి పడిపోగలదు.

కోరికినీవు నిదానించి లూసి కంపితగాత్రముతో తీర్మానమును వినిపించెను. “నేరస్తునకు చట్టనియమము ననుసరించి మరణాశిక్ష విధించగ మైనది. పదు నేను దినముల తరువాత ఉరి తీయబడును.”

“ఉరి, ఉరి” కోర్టు నలుదెసల ఈశబ్దమే వినపడెను. ఎవరి ప్రేయముగొఱకు మార్క్విన్సు అంత మొందింపబడెనో, ఆ కడుపుకాలివ్రపజలును, అపాధలైన విధవాంగనలును, వానిచే పరాధవింపబడిన కులస్త్రీలును ఎలుగెత్తి ఏడువసాగిరి. వారి క్షేణములకై ఈ యువకుడు తన ప్రాణములను బలి చేసి తీసెను. అపరాధియగు డారను హాసపదముడైయుండెను. వాని వదనముపై నెక్కడ విచారచిహ్నములు పొడయాపలేదు.

పదునేను దినములు గడచుటకు ఎంతసేపు కావలయును. రేపు ఉదయము చార్లెసుడారన్ కు ఉరి తీయబడును. ఈ దుఃఖపూర్ణప్రపంచమున యుండుటకు ఆతనికి యిది తుదిరేయి. అయ్యో! ఈ సుభాగ్య యువకునకు యేమేమి ఆకలికలుగుచుండెనో? ఆతడు ప్రాప్తమైనందు ఒక అపూర్వ హంభికవిష్ణవాంధోళనమును వ్యాపింపజేయదలచుచుండెను. కాని పాపము వాని యిచ్చ సంపూర్ణముగా సఫలీభూతము కాలేదు. వాని నవవికసిత ఆకాశోరకము వ్యుత్తమృతమాయెను. అటులయ్యాను ఆతడు పరమశాంతిముతో సంతృప్తుడై యున్నాడు. ఒకపాపిని చంపి చచ్చుచున్నాననుసంతోషమే అత దనుకున్నట్లు కనపించుచున్నది.

తెల్లచారెను. ప్రభాకరుడు తన అపరంభ కిటికీ

నుండి ముఖము తెలువరించెను. ఆ పవిత్రస్వయంభూత చార్లెసుడారను జేవునిగూర్చి తన అంతిమప్రార్థన చేసెను. ఆహా! ఈప్రార్థన యెంత ప్రేమపూర్ణమును, ఎంత స్వార్థరహితమును ఎంత మాధుర్యమును నై యున్నది.

“యువకుడా కడులుము?” అని హంకితుడు వచ్చుడై చెప్పెను.

“పద” అనుచు డారన్ హంతకుని యనుసరించెను.

హంతకుడు—“అయ్యా, ఇదియే నా కడసారి వందనము గైకొనుము.”

డారను ప్రేమభరితదృష్టితో హంతకునైయాచెను. హంతకుడు మరల అయ్యా, “నేను అస్వర్గంతుడను” అనెను.

డారను హంతకుని అభిప్రాయమును గుర్తించి— స్వాధీనస్వాధీనతలకు యిప్పుడు ప్రసేయమేమి? ఇది నీ కర్తవ్యము.

ఇంతలో డారను వధ్యావేదికను సమీపించెను. ఉరికాలము నిర్ణయించువాడు డారన్ కు వాని చివర యభిలాష యేమో చెప్పుమని అడిగెను. డారను వానికి ప్రత్యుత్తరము మాతృప్రవ మొంద్యటకు మాత్రమే తనకుగల వాంఛను తెలిపెను. మాతృస్తుతి యనంతరము డారను హత్యావేదిక నెక్కెను. అతడు తన నలుదిశల పరికించెను. ఎరిన్ అన్వేషించుచు, వాని తృప్తితనయనయములు ఒక స్త్రీచంకకు పయవిడెను. చార్లెసు కనుదోయిననుండి అవిరళధారా వాహిని వెడలబడ్డెగను. అది ప్రేమాశ్రువులు. పెల్లి విరిగెను. ఆమె దృష్టియు, ఇతని దృష్టిని యొందుకొనినెను. ఇట్టి యనుపమ ప్రేమాశ్రుకణములే ఆతనికి ప్రత్యుత్తరములైయుండెను. ఆ ప్రేమమయ జంటకు ఇదియే తుదికలయక. వా రిరువురి మృదయములు తమతన ప్రేమాశ్రువెల్లువలో కొట్టుకొని

గృహ లక్ష్మి

పోసాగెను. అచో! ఈ కలయికయందు ఎట్టి అపూర్వత—ఎట్టి అనురాగహృదయత—ఎట్టి అకలంక ప్రేమ—ఎట్టి హృదయ నిర్మలత నిండియుండెను. ఈ అనుభవతే కొన్ని విశ్వరములనుండి కలయికలేని కొడువను పూర్తిచేసెను. చాల్లమను తన ప్రియురాలును ప్రేమనిలిడద్యుక్తులతో చూచుకొనుచు, కడకు చాల్లమను ఉత్త్రాటని తన కోమలకంఠమునకు తగిలించుకొని, ఈ పాశ్చాత్యప్రపంచమునుండి కాశ్యపు ముగా నెలపు గైకొనెను.

2

అనీ వ్యాధానీకపదవిని త్యజింపెను. నాటి

నుండియు ఆమెను ప్రాప్నుజేశమున నెవ్వరు చూచి యుండలేదు.

అవును. ఆ భయానకకాళరాత్రిలో ప్రాప్నుజేశియులు ఒక యోగినిని, ఆ ప్రాంత్యే సాంద్రారణ్యమున తిరుగుచుండుటను మాత్రము అవశ్యముచూచిరి.

అఘోరినిశితపథమునగూడ గ్రామస్తు లనేకులు ఆమె వెనువెంటనే ప్రాప్నుజేశ నిలిదాటవుల సంచరించుచుండువారు. తప్పుక ఆమెలో నేదియో దైవక శక్తి యుండియుండును.

—హిందీ అనువాదము.

న స్య ల క్ష్మి

౧

ప్రాణికోటులరక్షించు భాగ్యలక్ష్మి కర్షణకావలిపాలిటి కనకలక్ష్మి సౌఖ్యసంపదలొనగూర్చు సాధులక్ష్మి సస్యలక్ష్మిరొ నీకు సుస్వాగతంబు.

౨

పచ్చపచ్చనికెరటాల పరువులెత్తు సస్యశ్యామలనుండర సాగరమున తాండవించెడి నీకు సౌందర్యమునకు పొంగిపోవు నాయెడ నింగి కెగసి.

శ్రీమతి క. హేమలతాకుమారిగారు

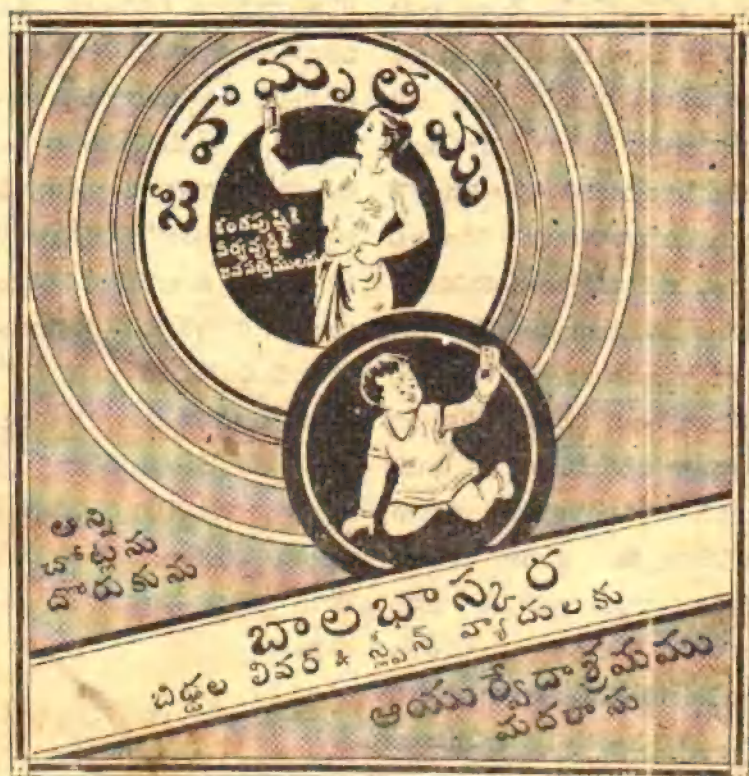
౩

భాలభానునికిరణాల జాలువారు హిమకణంబుల ఘృత్యాలనుమములట్లు తలనుదాలించి వెలుతని చెలువుమెరయ సాగిరావమ్మ మాపాలినస్యలక్ష్మి

౪

నిత్యకళ్యాణలక్ష్మికి నిలయమైన పంటభూములలోనుండి బయలువెడలి పరమపావనమైన నీపాదయుగము మాదు గేహమునందిడి మనువుమమ్మ.

జైద్యరత్న
పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి
రత్న ద్వయము

37 సం॥రములనుండియు : : :
: : ప్రజారోగ్యాభివృద్ధికి :
: : : : ప్రశస్తి గాంచినవి

కామేశ్వరి

అమృతసామయాజుల సుబ్బారావు

సహగమనము అనగా పతిసమగమించుట. ఇది పూర్వాచారం. పూర్వకాలపు వారిలో సహగమనమున కొప్పుకొని స్త్రీలు బలాత్కారముగకూడ సహగమనం చేయింపబడేవారు. సహగమనం చేయని స్త్రీ అతి నీచంగా చూచేవారు. నిజంగా సహగమనం అనగానే చితిలో వుండినంత మాత్రముననే కాదు, ఇష్టములేని సహగమనము చేయించి సంతమాత్రమున అది సహగమన మనిపించు కోదు. మనస్సిక్కుడ, దేహము చితిలోనూ వుంచినవో నది సహగమనమా? ఈ కాలములో భర్తచనిపోయిన స్త్రీకి కేశఖండన మొక ఆచారముగా వరిగడిస్తున్నారు. ఇందులో అంతమందీ కేశఖండనమొక ఆచారముగా వరిగడిస్తున్నారు. ఇందులో అంతమందీ కేశఖండన కొప్పుకుంటున్నారా? ఒప్పుకోకపోయినప్పటికీ ఆచారం మానలేదు. అలాగే పూర్వం సహగమనంకూడా తప్పని సరిగావుండేది. దీనిని ముందు నిరసించినవాడు అక్కరపార్వభామమడు. ఇష్టమున్నప్పుడుగాని లేనిచో బలవంతంగా సహగమనం చేయించవద్దని శాసించాడు. తరువాత యిష్టమున్నప్పటికీ సహగమనం చేయుటకు వీలులేకుండా గవర్నమెంటువారిచే శాసనము అమలులో పెట్టించి పూర్తిగా మాన్పించినవాడు రాజారామ మోహనరాయలు. ఇప్పటికీ పేరునకై సహగమన మనునదిలేదు. అయినప్పటికీ

కొంతమంది పతివ్రతామతల్లులు తమ మాహాత్మ్యమును జూపి బంధువులకు స్రభుత్వమువారివల్ల కష్టములు కలుగకుండానే పతిసమగమిస్తున్నారు. అట్టివారల జీవితము లిదివఱకు చెప్పియున్నాను. ఇప్పుడు చెప్పబోయే శ్రీ కామేశ్వరినితి వాలవలె భర్త చితిలో నురుకకుండ సహగమనంచేసింది. అలాగని నూతులోనో, గోతులోనో దిగలేదు. ఒకవైపు భర్త అమాయకత్వము, ఒకవైపు మామగారి క్రూరకృత్యములు. అన్నిటికీ ఎపించి పుత్రుడుపోయి భర్తపోయి దుఃఖావస్థలోనుండినప్పటికీ తనదైర్యము తాను వీడక తన దేహాన్నే చితిగా నేర్పబడుకొని జతరాగ్ని ప్రజ్వలించేసి తనశక్తి సామర్థ్యములకు ప్రేక్షకులు నిశ్చేష్టులైయున్నప్పుడు తాను పతిని గలుసుకొనిన పతివ్రతామహిమ ఈమె.

ఈమె విద్యులకు పెన్నిధానమని చెప్పబడు విజయనగరములో పుట్టి ధర్మవరమున గల నొక భాగ్యవంతునియింట వారి కోడల్లై ప్రవేశించింది. ఈమె గుణములు నర్ణించడానికిముందు ఈమె శ్వశురగృహచరిత్రకూడా మనము తెలుసుకోవాలి.

జోగప్పగారు ధర్మవరం భాగ్యవంతులలో నొకడు. ఆతనికి పుట్టి ప్రపంచజ్ఞానం వచ్చింది లగాయితు ఎదురుపచ్చ గోర్వడు. చిన్నప్పు

దు అల్లరిచిల్లరిగాతిరిగి చదువంటే క్రద్ధలే కుండావుండేవాడు. తండ్రి చిన్నప్పుడే చనిపోయాడు. పక్కారాడీ అనిపేరు పొందాడు. ఆపూరివారందరికీ ఆతనంటే మిక్కిలిభయం గాండేది. కొన్నాళ్లకు పెద్దవాడై వివాహమాడి ఊరిపల్లెనమంతాచేస్తూ కులాసాగా కాలంగడిచేస్తున్నాడు. అన్నియోగాలూ వున్నాయిగాని, ఆతనికి సంతానమొగంమాత్రం లేకపోయింది. తనకు నల్లభయ్యేళ్లుపెబడాయి. యింకా పిల్లలుపుట్టలేదు. నలుగురూకలిసి మొదటిప్రేమించుకుంటుంటే నొకపిల్లవాణ్ణి పెంచుకున్నాడు. ఆపిల్లవాడి గుణాలు తండ్రిగుణాలకి వ్యతిరేకంగాయి. తండ్రింత కఠోరుకుడో కొడుకంత అమాయకుడు. పున్నాస్తితింటే చాలనిదత్తునికి చదువుచెప్పించలేదు జోగప్పగారు. కొన్నాళ్లకు జోగప్పగారి భాగ్యం చూసి తన కుమార్తె కామేశ్వరిని సోమన్నకిచ్చి పెండ్లిచేశాడు రామశాస్త్రి. మఱొక్కసంవత్సరంలో జోగప్పగారి భార్య అంతర్యత్ని అయింది. ఇంక జోగప్పగారికి పట్టుకుంది మనకించ “ఎందుకు దత్తత చేసుకొన్నానా” అని. “కానీ పుట్టేది అడవో, మగాడో తెలుసుకొని మఱీ ఆలోచిద్దాం” అని పూరుకున్నాడు. నవమాసములు నిండిన తరువాత దత్తుని దురదృష్టమో అన్నట్లు మగపిల్లవాడు కలిగాడు. అప్పుడు జోగప్పగారి హృదయంలో హాలాహలం పుట్టింది. ఎంతయైనా కన్నవాడుండగా దత్తునిమీద ప్రేమవుంటుందా? ఓబండి కట్టించి దత్తుణ్ణి అందులోకూచోపెట్టి జనకగృహానికి పంపే

శాడు. దాంతో కన్నతండ్రి కామయ్యగారికి కోపమొచ్చింది. ఈతడుకూడ జోగప్పగారి కేం తీసిపోడు. కుక్కసంతానంలా తనింటి నిండాపిల్లలే. ఆస్తి చూస్తే నాస్తే. తనకొడుకు సోమన్నను దత్తతించి అరూపేణ వారంట బడితింటూ క్రమేపీ ఆముసిలార్లిద్దరినీ గోవిందా అనిపించి సోమన్నచేరు మీద దివాన్ గిరీ చలాయద్దామనుకున్నాడు. జోగప్పగారు మాత్రం సామాన్యుడా! ఆస్తి రెండుభాగాలు చేయకుండా అంతాకన్న కొడుక్కేయిచ్చి దత్తుణ్ణి తగిలేద్దామనుకున్నాడు. ఇల్లావుండగా నాలుగైదుసార్లు సాభీగా దత్తుని విషయంలో జోగప్పవడిగాడు. కామయ్య. దానికి నమాధానం చెప్పకుండా దాటుకపోతూ వచ్చాడు జోగప్ప. కాని కామయ్య వదలలేదు. నలుగురిదగ్గటకూ జోగప్పను రప్పించిధర్మశాస్త్రంబీయించాడు. దత్తతేపోయిన తరువాత తిరిగీ ఆపిల్లవాణ్ణి కన్నతండ్రి స్వీకరించకూడ దనిన్నీ, దత్తత చేసుకొన్న తరువాత పుట్టిన ఔరసుడుచేయి క్రిందవేయి పెట్టవలసినవాడేననీ తేలింది. జోగప్పకు ముఖం మాడిపోయింది. తప్పనిసరిగా సోమన్నను తీసుకుపోయాడు. కొన్నాళ్లకు కామేశ్వరి వ్యక్తురాలైంది. సుఖముహూర్తంలో కార్యంచేసుకొని తీసుకొచ్చి ఆభార్యాభర్తల నిద్దరినీ వేటొకయింటిలో వండుకొనితింటూ వుండమన్నాడు జోగప్ప. రోజువారీ భార్య ఇస్తూండేవాడు వాడికి. ఈ యవమాన మానవ దంపతులకే రట్టలేదు. సోమన్నకనలు తెలియదు. కామేశ్వరి

తప్పులు వెదుకు స్వభావురాలుకాదు. నుగుణ వతి. తండ్రి దగ్గిఱ పంచకావ్యాలూ చదువు కుంది. ఈ యవమానమునంతగా పాటిస్తుం దా? తాను వచ్చిందిలగాయితు భర్త అమాయకత్వమునకు జాలిపడి ఆరినికి సర్వ విధాలా తోడునీడై వుంటోంది. నిత్యమూ సూర్యసమస్కారాలుచేస్తూ సూర్యారాధన తత్పరయై భర్తకు సర్వసుఖాలూ గలగచేస్తూ కావరంచేస్తోంది కామేశ్వరి. కొన్నాళ్లకు ఆ దంపతుల ప్రేమ స్వరూపములో అన్నట్లు వో కుమారుడు ముగ్గులుకుమార్తెలూ కలి గారు. ఏకప్తాలులేకుండా కాలం గడిచేస్తున్నారా దంపతులు. అది జోగప్ప కిష్టంలేను. “నాకొడుకుండగా వీడెనడు నాఆస్తి రిండా ని?” అని నిత్యమూ తన హృదయందురా లోచనలతో మలినం చేసుకుంటున్నాడు. కామయ్యకూడా పూరుకోలేకపోయాడు. సోమన్నను ప్రోత్సహించాడు ఆస్తిపంచుకో మని. సోమన్న మాట్లాడలేదు. ఆమాట్లాడక పోడం వచ్చిందికాదు కామయ్యకు. నలుగురి మధ్య అల్లరిపెట్టాడు. “నాకొడుకుని పెంచు కొని నానాకప్తాలు పెడుతున్నాడు” అని. జోగప్ప అవేమీవివలేదు. అప్పుడు సోమన్న ను పనుందని తీసుకుపోయి దావాపడేయి చాడు కామయ్య. ఆదావాలో ఆస్తి మూడు భాగాలుచేసి ఓభాగం దత్తునికి వ్రాసివేయ మని తీర్పుచెప్పారు కోర్టువారు. ఆ తీర్పుతో జోగప్ప అగ్గిరాముడై పోయాడు. ఆస్తి పంచక పోడంకాకుండా రోజువారీ భర్త్యంకూడా యివ్వడం మానేశాడు. కామయ్య యింక

వుండలేక ఆస్తిపంచలేదని వారుంటుపెట్టి గడ విడచేసి కోర్టువారిద్దరు ప్రకారంగా మూడో వంతు ఆస్తి సోమన్న పేర రాయించాడు. ఇన్నిచేస్తున్నా సోమన్నా, కామేశ్వరికూడా జోగప్పగారింటికి వెళ్లడం మానేవారుకాదు. నిత్యమూ అత్తమామల జ్ఞేమసమాచారాలు తెలుసుకొంటూ వాటికి చేయవలసిన సేవలు చేసి యింటికివచ్చేది కామేశ్వరి. ఆస్తి దత్తునికి కూడా వ్రాసింది లగాయితు జోగప్ప వేతా లోచనలో పడిపోయాడు ఎప్పుడూ ప్రయాణాలే. ఎప్పుడూ ఎవరితోనో గుసగుసలే. మఱికొంతకాలానికి దైవకృతంవల్లకోమానవ కృతంవల్లనో ఓరోజు ఆడుకొంటూన్న సూర్యనారాయణ (కామేశ్వరి పుత్రుడు) అటాత్తుగా నేలపడి మరణించాడు. కొంత సేపా పుణ్యదంపతులు విచారించారు. ఒక వారంరోజులైన తరువాత సూర్యసమస్కారాలు చేసుకొని భర్తను భోజనానికి పిలుచుటకు ఆతనిగదిలోకి వెళ్లింది కామేశ్వరి. ఇంకే వుంది? భర్తరక్తం కక్కుకొని చనిపోయి వున్నాడు. తెల్లబోయింది ఆమె కళ్లు చీకట్లు క్రమ్మివేసివవి. ఇంక మారుమాట్లాడక, ఎవరి సేనా పిలవక తన పూజామందిరంలోకిపోయి తొండటగా అక్కడో పలుపువేసి తిరిగి భర్త దగ్గిఱకు వచ్చింది. ఆతనిని మెల్లిగా భుజం మీద వేసుకొని తాను పఠచినపలుపుమీద పడుకోపెట్టి తానుకూడ అక్కడే కూర్చుంది ధ్యాసంచేసుకొంటూ. కొంతసేపటికి జోగప్పా మఱి కొంతమంది యింట్లోకివచ్చారు. ఈ దృశ్యమును చూస్తూనే జోగప్ప దిగ్గజకువచ్చి

సోమన్న చెయ్యిపట్టి నాడిచూచి ప్రాణాలు పోవడం తెలుసుకొన్నాడు. లేనిదుఃఖం తెచ్చుకొని నిజంగా కుమారునికై విలపించు వాడిలాగనే విలపిస్తూ కామేశ్వరి నోదార్పు నెవమున ఆమెదగ్గఱకు వెళ్లాడు. అగ్నిహోత్రం దగ్గఱకు వెళ్లినట్లే ఉపద్రవమైనవేడిమి తగిలింది జోగప్పకు. జోగప్పతో వచ్చినవారిలో నొకడు కామేశ్వరి ఉలక్కుండా పలక్కుండా వుండడంచూచి సమీపానికిపోయి చెయ్యి పట్టుకొని లేవదీయబోయాడు. అగ్నినితాకితే యేమవుతుందో అంటే అయిందా పెద్ద మనిషికి. భయపడి యిచతలకి వచ్చేశాడు. కొంతసేపటికి కూర్చునియున్న కామేశ్వరి పడిపోయింది మఱొకరోజువఱకు ఆమెను ముట్టుకోడానికి జంకారంతా. ఎన్నాళ్లుండు తారు ఆశీరవాద్ని? కొనకొకడు తెగించి తాకిచూచాడు చల్లగానేవుంది. అప్పుడు వారిని తీసుకొనిపోయి యథాశాస్త్రీయంగా దహనపఱచారు. ఆ పుణ్యదంపతులు దహనమగుచుండగా ఆ చుట్టుప్రక్కలున్న తురావిపువ్వులు గంగరావిపువ్వులు గాలికెగిరి పడ్డట్టు కాప్టం మీదపడినవి. లోకనిరుద్ధంగా అరఫర్లాంగుదూరంలోవున్న పువ్వులు కాప్టంమీద పడినందుకు ఆశ్చర్యపోయారు జనం. అగ్నిహోత్రుడు పూర్తిగా ప్రజ్వలిల్లి ఆపుణ్యదంపతులను తనలో నైక్యం చేసుకున్నాడు. ఇట్టి పతివ్రతామణి మరణము గుఱించి కొంతమంది మఱొకవిధంగా చెప్పు

తారు. పతిపుత్రులు చనిపోయినట్లే యీమె కూడాయేప్రయోగంవల్లనో చనిపోయిందని. అది నమ్మదగనిమాట. అగ్నిప్రయోగంవల్ల నైతే ఎవరైతే ప్రయోగింపబడ్డారో వారి ముట్టుకే దేహమంతా బొబ్బలెక్కువై చనిపోతారు. దగ్గఱకు పోవువారికి కూడ నడే స్థితి కలుగదు. అని తెలిసినవారంటారు. ఆమెను చంపుటకూడ సనవసరము. ఆమెకు ఆస్తిపై హక్కులేదు మనోవృత్తితప్ప. మతియు ఆస్తికి హక్కుదారులగు పురుషులు మాత్రమే చనిపోయారు. కామేశ్వరియొక్క కుమార్తెలు ముగ్గుఱూ క్షేమముగానే వున్నారు. ఇంకొకచిత్రం కామేశ్వరికూతుర్లకు నివాహముచేయు సందర్భంలో ముగ్గురల్లుళ్లకూ కూడా కామేశ్వరి సోమన్నలే కాళ్లకడుగుతూవుట్లు కనపడడం, ప్రేమకులు భయపడడం జరిగింది. దీన్ని బట్టి దెయ్యాలంటారేమో! అయినా యీ కథ నమ్మదగనికాలంలో ఇరవయ్యోశతాబ్దంలోనే జరిగింది గనుక ఎన్నోనామాటలు పుడతాయి. చెప్పడం మఱచాను. కామేశ్వరి చనిపోయిన వారందరికీ జోగప్ప బేరనుడూ, మఱినెల్లాళ్లకు భార్యకూడా పోయారు. అప్పటినుండి జోగప్ప దుఃఖం భరించలేక నిష్కారణంగా పుణ్యదంపతులను కష్టాలుపెట్టినందుకు విచారించి ఆ ముగ్గుఱు మనుమరాల్లనూ దగ్గఱుంచుకొని పోషించి కార్యాలుచేసి ఆస్తి ముగ్గుటికీ పంచివాడు.

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

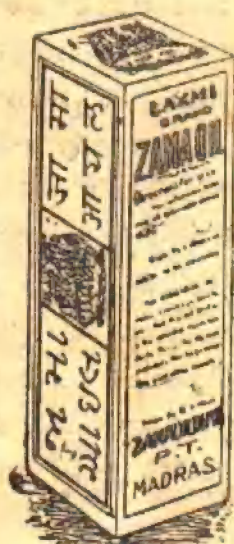
అన్ని నొప్పలకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

జామాతైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిన్ఫ్ల్యుయెంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట వంటినొప్పి మొదలగు వ్యాధులను ఒక న్నగములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన “జామాతైలము” నకు సమముగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్ మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైసవ్వనాయని వీధి, మద్రాసు

వాడు నిజమవశమి. పొయ్యిగ్రం ఆయన గంట
లయింది. నారాయణమూర్తిగారు మాదావుడిగా
యింటికొచ్చారు తేలులో ఓ చిన్నపాకెట్టులో.
అప్పుడే తల దువ్వుకొని మాస్తాలు కాబోతున్నది
హైమవతి. దళమిపంకగతు తన శీటో తెచ్చారను
కుంది. సంతోషం కనబర్చకుండా కాళ్లకు నీర్నిచ్చి
కాఫీ యిచ్చింది. ఆలోచన కాఫీ దుడిగావున్నది
మూర్తిగారికి. కాఫీ పుచ్చుకుంటూ “అత్తయ్య
యే”దన్నాడు. “అలయానికీ పెట్టా”రంది హైమ.
తెచ్చింది దాదిపెట్టటం దేనికనుకున్నారు కామోసు
హైమ చేతికొచ్చారు పాకెట్టు. విప్పిచూచుకుంది.
చక్కని సిల్క్ చీర. చూచేటప్పటికీ హైమ అమితా
వందం పొందింది. నిజవాడుని కేడినూస్తూ “పండుగ
లోలా. చక్కనిచీర. మిగిలించే”టంది వచ్చుతూ.
అప్రయత్నంగా “నీవు కట్టుకోటం” అన్నారు
మూర్తిగారు.

నారాయణమూర్తిగారు రామమూర్తిగారి ఏక
పుతులు. కొద్దిపాటి భూస్థితిగలవారైనా పట్టు
దలతో చదివించారు కుమారున్ని. పాపం అక్క
దక్కడ మిక్కుటంగా పట్టికొట్టివా చివరకు
బి.యె.బి.యల్ అదిపించా నతనుగూడా. స్వగ్రా
మంలో కొద్దితనవ్వడు ఎక్కడైతేయేం హైకోర్టు
లోకే ప్రాక్టీసు పెట్టుకున్నారు కొడుకును. మా
అల్పాయి హైకోర్టు వకేలని నోటారా చెప్పకుండా
అనుకున్నాడు కామోసు. పట్నం పిల్లవాన్ని ఒకశీ
పంపడం మనస్కరించలా. అందులో కొడలు చిన్నది
గూడాను. పసంతా ఒక్కలే చేసుకోగలదా? తను
కదల్చానికి ఏర్లకపోయింది! సరే పదిమందిపెట్టు
పొయ్యిపుట్టింది తీసుకుపోయినాన్నారు. పొయ్యి
పాపం చిన్నప్పుడే భర్తవియోగం చెందింది. అప్పు

ట్నంచీ అన్నతే కవిపెట్టుకొనివుంది. తెలివిగలది.
చాచక్కం గలది. కాబట్టి అంతా ఓ కట్టుబాటులో
నడుపుకొస్తున్నది. పదివరూడా వణికిపి పొయ్యి
మాటంటే!

మరోగంటకట్లా పొయ్యి పుట్టింది. శ్రవ
నానందంగా వాకిట్లోకే వివరకుతున్నది హైమ
గొంతు. మరోస్మియంలో కలసి “పాడువంట ఓ
అరగంట ఆలస్యం అయితేయేం మాయిగా మిదాం
అనుకుంది. సావిడెదాటి ఆలా గడిచిసి చూచింది.
కొత్తచీర కట్టుకొన్న హైమ మరోవారంగా పాడు
కున్నట్ల మరోస్మియం వాయిస్తూ. ప్రక్క పడక
వర్షిలో మూర్తిగారున్నారు. అంతా ఆనందమయం.
సాయిగా వంటయింట్లోపోయి మడికట్టుకుంది.
భోజనాలదగ్గర వస్తుంది గదా చీర ప్రసంగం, అత్త
య్యకు నచ్చచెప్తాం అనుకున్నాడు మూర్తిగారు.
నాతో చెప్పకుండా కొనుక్కున్నప్పుడు నే నడగటం
దేనికనుకుంది పొయ్యి. హైమ అమాయకురాలు.
పట్టుదలలోమాత్రం పొయ్యిపుట్టి తీసిపోదు. మాట
వరుసన “పిన్నీ చూచారా మీ అల్లుడుగారు తెచ్చా”
రంటూ పమిట చెంగుచూపింది. “తెచ్చేది వాడు
కట్టుకునేదానిని నీవు మధ్య నాడేముంది” అంది
పొయ్యి. అన్నం మందు మరోస్మియం మూర్తి
గారు అవకాశం చిక్కింది అదే చాలనొకటి వంతున
అందుకున్నాడు. “అది కాదే అత్తయ్యా పెద్దదానిని
చూచి సర్దిబోటు యియ్యి.”

“పెద్దదాన్ని నా పెత్తనం పోలాలయినట్లుంది.”

“నీ పెత్తనాని కేమె అత్తయ్యా నీవు నిరం
కుకానికాణిని.” ఇంక పెద్దమాట వుపయోగించా
ననేమి మరీ హైమకుంకచూచి చిరునవ్వు

నవ్వాడు మూర్తిగారు. ఆమె ఆ భాషలోనే సమాభాసం యిచ్చినట్లుంది. పాఠశాలకు ఇదంతా నాటకంలా వుంది. అందులో మాటవస్తే గొంతుకోసుకుంటాననే రకంగా ఉన్నాను. అసలే ప్రాప్తినిలేనివాడు. అందులో పెండ్లాంమాట విని యీ కరువుకాలంలో పెద్దవాండ్లకు తెలియకుండా ఖరీదుగల చీర కొని పెట్టేవాడా అనుకుంది. నిరంకుశాధికారిణివంటం పై పెచ్చు నవ్వుటం మరీ వుండేకం కలిగించినవి. నమిలి మింగుదామా నమలకుండానే మింగుదామా అనే భర్త్యంలో పడ్డది. మొదటి దఫాకు మెల్లగానే పోవద్దం అనుకుంది.

“నే సర్టిఫికేటు యిచ్చేదాన్నా? ఈ దాగుడు మార్కలు అంతశంలేకనేగా. అయినా నా కెందుకు లే.”

“అదికాదే లంకావారి చిన్నబ్బాయి కనపడ్డాడయ్యాళ్ళ. జ్ఞాపకంలేమా యెవరో?”

“జానియర్ ఫీజు పాకివున్నాయనేనా. మన యింటికిగూడా చాలాపాల్లు వచ్చాడుకామా మీతో మాట్లాట్టానికి.”

పాఠశాల కర్మమింది. ఆయనిచ్చిన పైకం కాస్తా కర్రపై చీర కొన్నాడనుకుంది.

“అయితే ఏం?” అంది.

“అయిన చీర లమ్మతాడు. నిన్న యీవూరికి వచ్చాట్టు. ఇవాళ నాకు కనుపించాడు బజార్లో. పాకి ఫయిసలచేస్తానని పిల్లదన్నా. నాదగ్గర పైకం లేదు. ఉన్నదంతా కర్రపై చీరలు తీసుకపోతున్నానన్నాడు. కాదు కూడదంటే యీచీర యిస్తానన్నాడు. అసలే దివాలాకోరు అందుకని ఇదే పట్టుకొచ్చానే.”

“అవును నిజమే టవుకలో యీమాట అనుకుంటున్నారు.”

“కాదంటావా? దర్జిస్తే నీకు చెప్పనంటే అత్తయ్యా?”

“అయినా నా కెందుకులే. మీ యిష్టం. లేనిపోని ఆశలు కాకపోలే నాతోనే చెప్పేవాడవైతే నాకుమామి మరీ—”

“నీవు లేవే అత్తా.”

“వచ్చిపోలేదురా నాయనా హాయిగావుండేవాండ్లు ‘ఆ’ ‘ఈ’ అనేవాండ్లు లేకుండా. తెలివి తక్కువ మొద్దును కాదురా పండగపూటవా డెవడోవచ్చి పాతబాక్రింద నీ భార్యగారికి పట్టుచీర యిచ్చాడంటే నమ్మటానికి.”

“నిజంగానే అత్తా నే నెన్నడోనా అబద్ధం చెప్పాను?”

“మీ పెద్దలకో నమస్కారం పూరుకోరా... .. అది అడిగింది. నీవు తెచ్చిపెట్టావు. మధ్య నాడే ముంది బోడిపెత్తనం.”

“అమ్మతోడు నే నడగలేదండి పిన్నీ.”

“అమ్మతోడు మీదమామ. అంతటితో పూరుకోనిన్నెవరు పిల్వారు.”

“నిజంగానే అత్తా అది అడగలేదే.”

“వస్తానీ! వచ్చావురా నాయనా. వెళ్లి నెక్కించుకో నే వడ్లన్నావా.”

“పిన్నిగారూ! పండగపూటా యీ గోల.”

“గోలేనీ! నే వదిలితేనేగాని యీఫీజు వదలదు కదూ! ఎంత వంగనాచివే తల్లి. ఆడించు. ఇంకా రెండురోజులు పోలే నన్ను వడిపిస్తావు. గోలమనిషి నేనె మరి మా అమ్మ అసలే ఆమాయకురాలు. మా నాన్న అంతకంటే. ఇక నేనా—?”

“మా నాన్న సంగతి దేనికి, పట్టుకుని పంచ తిని యెరుగదు మీ యింట్లో. వూరికి వాండ్ల వుసురు పోసుకుంటావు.”

“పెడుమగనిలే మా తల్లివి. ఇదంతా దానికే గాదు. వాన్ని నీవాన్ని చేసుకున్నావు. బుట్టలో పెట్టి ఆడిస్తున్నావు.”

“పూరుకోండ్రా ప్రక్కవాళ్లువంటే పరువుపోతుంది. అత్తా! అన్నం పెట్టవే.”

“అన్నం పెట్టమనకపోతే ఆ.....నోరు మూయించలేవు. సిగ్గులేదా! దాన్ని వామిది కావిధంగా తిని చూస్తున్నావు.”

“ఏన్నీ!.....అంటుంటుందికాదు. మాటకుమాట వస్తుంది. ఆమాట తిన్నవారు మా వంశంలోనే లేరు.

“మా వంశంలో వున్నారా!”

“అత్తా! ఓ చీరమీద ఇంత రాద్ధాంతం చేసికొనడంబట్టి అన్నం పెట్టవే. ఇదుగో ఓయే నీపూరుకో.”

“చీర! అలాంటిది దీని అమ్మ గట్టిందా? అమ్మమ్మ కట్టిందా? అన్నీ చేస్తున్నావ్. మా ప్రాణం తీయిస్తున్నావ్.”

“మహాకల్లివి! నీవు కట్టావులే. మాటమాటకీ మావార్ల నంటావు. ఎందరనన్నావో అనుభవిస్తున్నావు అభిమానులకూ కుట్రమాలేకుండా. వారు తెచ్చారు. నే కట్టుకున్నా. మధ్య నీ కెందుకు ఈ కడుపుమంట?

“వారు నీవారు! ఏంకారలు చావుతావె దొమ్మరి.....”

“మీ రూతుకుంటారా లేదా. ఓనీయి నీ వెళ్లి అభీనులో కూచో. అత్తా నీకు నమస్కారం పెట్టా.

నీవన్నా పూరుకోవమ్మ. నలుగురూ చింటే నవ్వుతారు. ఇదుగో ఇంకా వెళ్లవే?”

ఆమాత్రానికేనా వా రూతుకుంటేది. అటుయేడు అటుయేడు తరాలవారు బైటికిచ్చారు. మూర్తిగారి పుణ్యఫలంలేత చేతులుమాత్రం కలపలా. తనోలలో ఇంటివారి పిల్లవాడు లేచి యేడుపు ప్రారంభించాడు. వాళ్ళూ మొదట తమాషాగా చింటున్నారగాని శృతి మించి రాగావధనగా కోపంవచ్చింది. తనయింట్లో వాళ్ళూగూడాచేస్తుంటారేమో అనుకున్నాడాయన. ఎందుకయినా మంచిదని వచ్చి నోరుచేసినవాడు. మూర్తిగారికి తల కొట్టేసివట్లయింది. ఆమర్నాడే తల్లిడిగారికో మహజరు పిటిషను పెట్టుకున్నాడు. ప్రాక్టీసు లేదు — ఇంట్లో తప్పులలో తప్పున్నా — ఏదో ఓ కోవమాఫమని ప్రార్థించాడు. రానుమా ర్తిగారు అన్నివిధాల ఆలోచించారు. ఇలాగైతే ప్రాక్టీసు, చేరు మాట ఏలావున్నా పిల్లవాడు చెడిపోతాడనుకున్నారు. తక్షణంవచ్చి తమకు దావునున్న సలు కోర్టులో ప్రాక్టీసు పెట్టమన్నారు. తాముకూడా వుంటామన్నారు. బతికామురా బాలూ అనుకున్నాడు మూర్తిగారు. రెక్కలు కట్టుకోని పట్నంనుంచి లేచారు. ప్రస్తుతం మాఇంట్లోనేలేండి వారు వుంటం. విశేషాలేమన్నావుంటే మరోకూరి వ్రాస్తా.

దారిద్ర్యము

జి. జోసపుకవిగారు

దీపించునిర్మల తేజంబులుడిగించు, రక్తమాంసముల సారములఁబిండు
మానాభిమానసంపద గంగపాల్సేయు, భయపితౄచమునకుఁబట్టి యిచ్చు
నిండు చింతావారినిధిమధ్యమునముంచు, సాహసవీజంబు సమయఁజేయు
అతులపావజ్యాల లంకుర మెత్తించు పదుగురిలోనగు బాటుజేయు

బహుదురాలోచనుల కెల్ల పాడిపంట

అనదృశాహ్లాద జలనిధికార్యదహన

మనమదౌర్మార్గ్యమునకు నెయ్యిపువయస్య

వృధివి వర్ణింపతరమె దారిద్ర్యమహిమ.

తెలుగు నవరాత్రి ఉత్సవాలు

శ్రీమతి కనుపత్రి పరలక్ష్మమ్మగారు

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రోద్యమాన్ని మునుముందుగా ఆరంభించిన తెలుగునాటికి నూతన రాజ్యాంగ నిర్మాణంలో ప్రత్యేక రాష్ట్రం సిద్ధించకపోవడం, యిదేసమయంలో సింధు ఒరిస్సాదేశాలు అప్రయత్నంగా ప్రత్యేక రాష్ట్రాలుగా యేర్పడిపోవడం, ఇందువల్ల పన్నెండువేల చదరపుమైళ్లవైశాల్యం కల తెలుగుభూమి, కిలక్షల తెలుగులూ గల అయిదు తెలుగుతాలూకాలు ఉత్సాహ రాష్ట్రంలో కలిసిపోవడం, ఒకవ్వడు రాష్ట్రోద్యమానికి పట్టుదలతో పనిచేసిన బొబ్బిలి రాజా సర్ కూర్మా వెంకటరెడ్డినాయుడు గార్లవంటి ఆంధ్రనాయకులు మనకు ప్రత్యేక రాష్ట్రంవద్దనే వాదానికి దిగడం మొదలైన కారణాలన్నీ కలిసి తెలుగువారి మనస్సులో ఒక విధమైన ఆవేదన కలుగజేసి మఱచి పోయిన రాష్ట్రాభిలాషను మరల తేజెత్తింపజేసింది. అందువల్లనే ఆంధ్రనాయకులు కోరినదే తడవుగ తెలుగుదేశమంతటా సభలు జరిపి తీర్మానాలుచేసి తమ రాష్ట్రాభిలాషను ఏకగ్రీవంగా వ్యక్తపరిచారు తెలుగులు.

తెలుగు సంవత్సరాది తెలుగువారొక్కరికే పండుగ. తెలుగువాడు ఏదేశాన ఉన్నా ఈ పండుగ చేసుకొని వేపపూప్రసాదం తిని తీరుతాడు ఈ పండుగకు జాతిమతకుల వివక్షతలుగూడలేవు. కైపులు, వైష్ణవులు,

మధ్వులు, అన్ని సాంప్రదాయాలవారూ అగ్రజన్మలు మొదలు అంత్యజాలవరకూ అందరికీ యిది ఉగాదిపండుగే. అందువల్లనే ఆంధ్రుల చిరకాలాభీష్టమగు రాష్ట్రోద్యమానికి తెలుగుయుగాదినాడే పునః ప్రాణప్రిప్టచేసి తొమ్మిదిరోజులీ ఉత్సవం జరుపుటకు యేర్పాటుచేయబడ్డది. సంవత్సరాదితో ఈ ఉత్సవం ఆరంభమై శ్రీరామ నవమితో ముగిసింది. సంవత్సరాదితో ఈ యుత్సవం ఆరంభమగుట యెంతసమంజసంగా ఉన్నదో శ్రీరామజయంతినా డీయుత్సవము సమాప్తమగుటంత సమంజసంగా ఉన్నది. శ్రీరామనవమి ఒక మహావర్సదినము. ఆనా డాంధ్రదేశమంతయు, పచ్చని తోరణాలతో మంగళహాయిద్యాలతో సీతాకల్యాణాలతో పానకం సడ పప్పులతో ఉత్సాహతరంగితహృదయాలతో నిండి నిబిడికృతమై ఉంటుంది. ఆంధ్రులెల్ల విధంగా రామసేవారత్నరులై రామభక్తి భరిత హృదయలై ఉన్నదినముననే చిరవాంఛితమగు రాష్ట్రసిద్ధికిగూడా మన సారాప్రార్థించే అవకాశం యిందువల్ల లభించింది. కనుక ఏవిధంగా చూచినా తెలుగు నవరాత్రి ఉత్సవాలు ఆమోదకరంగా ఉన్నవి. తెలుగు జనులకు ఆంధ్రోద్యమం ఆరంభమై యిప్పటికి దాదాపు యిరవైయైదేండ్లు. ఆంధ్రమహాసభపుట్టి యిరవైమూడేండ్లు.

ఆరంభదశలో అయిదారేండ్లు తీవ్రంగానే సాగింది ఆంగ్లోద్యమం. కాని వెల్లువవచ్చి సప్తమ పిల్లకాలువలన్నీ మాటుమణిగిపోయి నట్టుగా అఖిలభారతోద్యమం అగు నిరాకర తోద్యమంలో ఆంగ్లోద్యమం సన్నగిలి పోయింది. వరదలో ఉన్నప్పుడు భూమిమీది మిట్టపల్లాలేమీ కన్నడనట్టుగానే నిరాకర తోద్యమంలో నిమగ్నమైన తెలుగులకు తమ మంచి చెడ్డలేమీ ద్యోతకం కాలేదు. కాని ఆ వెల్లువతీసిన తరువాత అఖిలభార తోద్యమంలో ఆంగ్లోద్యమం యేవిధంగా పేరులేకుండా సమసిపోయిందో అందువల్ల యెన్నిమహాత్తర ప్రయోజనాలు దిబ్బకొట్టుక పోయిందో బాగా విశదమైంది. ఎప్పుడు చేయ వలసిన పనిని అప్పుడు చేసుకోక పోవడం చేత కలిగే కష్టవస్థలను ఆంధ్రులిప్పుడు తెలుసుకున్నారు. కాని చేయకాలిన వెనుక ఆకులకు వెతికినట్టుగా ఉన్నది ఇప్పటి ఆశ్రం.

పుత్రుల ఉపేక్షాభావంచేత తెలుగు తల్లి కిప్పుడు సర్వవిధాలా అరిష్టం చుట్టుకున్నది. ఉత్తరాన ఓస్రులు శిరోమకుటం తీసుకుపోయినారు. దక్షిణాన ఉన్న తమిళులు పాదపీఠం ఊడబీకాలెనని చూస్తున్నారు. పడమట నున్న కర్ణాటకులు పార్వతాగం కోసేసుకోవాలె నంటున్నారు. చుట్టూఉన్న సమీప శుల ఉదతి ఈ విధంగా ఉన్నప్పటికీ తన బిడ్డలైనా ఒక్కటిగాఉంటే అమ్మ కీ ఉమ్మలికం లేకపోదు. తమది తెలుగుదేశమే కానట్టూ, తాము తెలుగుతల్లికే పుట్టినట్టూ, తమరు వాడేది తెలుగుభాషే కానట్టూ భావిం

చుకొని కూడిరాక తోడుపడక కలతలు పెట్టుకొని కాలక్షేపంచేస్తున్నారు వచ్చిమాన ఉన్న తెలుగుబిడ్డలు. తనబిడ్డలే తన్నిట్లు చీకాకు సరుస్తుంటే పరాయి వారిని వల్లెత్తి అనడానికేమి అవకాశముంటుంది తల్లికి?

తెలుగుదేశం ఒకచిన్న పరగణాకాదు. లక్షాయరపైవేల చదరపుమైళ్లపై శాల్యము గల 21, జిల్లాలు, రెండుకోట్ల ముపైలక్షల జనసంఖ్యాగల పెద్దదేశము. తెలుగులచరిత్ర అతి ప్రాచీనమైంది. క్రీస్తుకుపూర్వము 27 సంవత్సరముల క్రిందటనే తెలుగువారు ఉత్తరం మగధదేశంవరకు తమరాజ్యమును విస్తరింపజేసి భరతవర్ష సార్వభౌములై విరాజిల్లినారు. తెలుగులు రాజ్యపాలనా దక్షులనీ, రాజనీతి దురంధులనీ పేరు పొందారు. తెలుగు శకములు స్థాపించారు. విద్యావీకములు నెలకొల్పారు. శిల్పప్రావీణ్యతను ప్రదర్శించారు. ఇట్టి ప్రాచీనచరిత్ర గలది తెలుగుదేశం.

ఇంతకంటే తక్కువ వైశాల్యంగల దేశాలెన్నో యూరోపుఖండంలో స్వతంత్రరాజ్యాలుగా ఉన్నాయి. అట్టి సందర్భంలో ఇట్టి వైశాల్యము జనాభాగల తెలుగునీమ ఒక రాష్ట్రముగా యేర్పడటానికి తగదూ అంటే హాస్యాస్పదమైనమాట.

ఉపేక్ష దేనికి అనరకమే. అడుగనిది అమ్మైనా పెట్టదు. కనుకనే అందజీకంటే ముందుగా భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రోద్యమాన్ని లేవదీసిన తెలుగులు వెనుకనూ, తక్కిన

వారు ముందుగనూ, అయిపోయినారు. నిజంగా యిది ఆంధ్రులకు అవమానకరం అనడానికి సందేహంలేదు. కాని ఏమి చేస్తాము? గతము విచారించి ప్రయోజన మేమున్నది?

అయినా యిప్పటికీ తరుణం మించిపో లేదు. క్రొత్త రాజ్యాంగ పద్ధతి అమలు లోకి రాబోతున్నది. క్రొత్త ప్రభువు పట్టాభిషిక్తుడు కాబోతున్నాడు. ఈ క్రొంగొత్త సమయంలో తెలుగువారు తీవ్రంగా ప్రత్యేక రాష్ట్ర ప్రయత్నంచేసినట్లైతే శ్రీ పిల్లలమఱ్ఱి అంజనేయులు పంతులుగారు చెప్పినట్టు సాంస్కృతికములపట్టాభిషేకవరంగా ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక రాష్ట్రం సిద్ధింపవచ్చును. వెనుక జార్జి సార్వభౌముడు తన పట్టాభిషేకసమయంలో వంగదేశ విభజనను రద్దుపఱచినట్టు వరమిచ్చినట్లుగానే ఆంధ్రదేశమునుండి విడదీయబడిన తాలూకాలు మరల ఆంధ్రదేశంలో కలిపివేయబడు వరము పొందవచ్చును. ఇంతకూ పిండికొద్దీకొట్టే ప్రయత్నంకొద్దీ ఫలితమూ. కనుక అవి రామకృషి కావాలె ఈమనోరథం సిద్ధించడానికి.

వార్తాపత్రికలలో ప్రచురింపబడిన తెలుగు నవరాత్రి ఉత్సవాల ఉదంతాలు చూస్తే ఆశ కెడమిస్తున్నది. ఇది కేవలం పురుషుల పనిగానే ఉండిపోక స్త్రీల చిత్తంలో గూడా ప్రవేశించడం మఱింత సంతోషకరంగా ఉన్నది. ఈ సందర్భాన ఆంధ్రోద్యమానికి జన్మస్థానమైన గుంటూరుపట్టణంలో తెలుగు

జాతీయతకు పుట్టినిల్లైన శ్రీమతి ఉన్నవలక్ష్మీబాయమ్మగారిచే జరుపబడిన ఆంధ్రోత్సవం గమనించతగ్గదిగా ఉన్నది.

ఆ లక్ష్మీబాయమ్మగారు ఆయెద్దుల జోడా ఎక్కడ సంపాదించారో! ఆ తెల్లని ఆ నున్నని నున్నపు; ఆ చక్కని బలుపు; ఆ కొండలవంటి ఉన్నతము; ఆ గంభీరమైన చూపులు; ఆ హూయలు గులికేనడక; తళుకు తళుకుమనే పూసల పట్టిలతో మొగములూ శరీరములూ అలంకరించుకొని మెడలో ఘంటలు ఘణఘణామోగుచుండ ఆవృష భరాజములు రెండూ తీవిగా నికేతనావరణ లోనికి వస్తూఉంటే ఒడలు పులకరించి పోయింది. వాటిని చూచి లక్ష్మీబాయమ్మగారు పొందిన సంతోషమూ నికేతన బాలికలు పొందిన ఉల్లాసమూ చెప్ప శక్యం గాదు.

సరిగా యేడున్నరగంటలకు కర్పూర సీరాజనములతో నారికేళఫల నివేదనలతో, మంగళవాాయిద్యములతో జయజయనినాదములతో బాలికల భజనలతో నికేతననావరణమునుండి బయలుదేరింది ఆంధ్రప్రభ. ప్రభ చూచినదే తరువాయి అడుగడుగున పూర్ణజలకలశములు తెచ్చి వారబోసి, సముఖ కుంకుమలతో బసవదేవుల నర్పించి కర్పూర సీరాజనము లీయసాగినారు పుణ్యాంగవలు. ఒకవైపు ఆంధ్రప్రభా సమార్చనలూ దానికి యెట్టయెగుట ఒకేరంగు దుస్తులు ధరించిన

పదేండ్లలోపు బాలిక లారుగురు వలయం
గా యేర్పడి అడుగులు వేస్తూ

గౌతమీకృష్ణ వేయిల్	అశ్వరథ
వీర కృపాశంకరులై	అశ్వరథ
ఉప్పాంగి ప్రవహింప	అశ్వరథ
మేటిపన్నాటి వీరుల్	శరథ
తెల్లవీర భయ్యులుల్	అశ్వరథ
వీ వీరసంతానముల్	దశ్వరథ లలలలల
	శరథ నడవడవశ్వరథ

అని ఖడ్గాలు చెప్పడమూ వానికి తోడుగా
వాసిరెడ్డి హనుమాయమ్మగారి జాతీయ
గీతాలూ పాడడమూ ఒకదానికి ఒకటి
తోడై ఊరేగింపును శోభాయమానంగా
చేసినవి. ఆంధ్రులకు రాష్ట్రోద్యమంలో
ముందు రాబోయేది అడ్డంకులను నూచి
స్తున్నదా అన్నట్లు వీధిని అడ్డుపడిన ఎల
క్ట్రిక్కు-తీగల నిరోధములూ, వానజల్లులూ
ఊరేగింపుతో వచ్చినవారికి కొంచెము
బాధ కలిగించిననూ అకుంతిత కార్యదీక్షా
దక్షురాలగు లక్ష్మీబాయమ్మగారు ఆంధ్ర
ప్రభోత్సవమును నిర్విఘ్నముగా సాగించి
ధన్యులైనారు. పోటో తీయించుటతో
ఉదయకార్యక్రమం ముగిసిపోయింది.

మధ్యాహ్నం సత్వరాంధ్రరాష్ట్రసిద్ధర్యం
శ్రీ రామ పూజాభజన, వడపప్పుపానక
ములూ జరిగినవి. సాయంత్రము మహాసభ.
శ్రీరామవవమి అగుటవల్లను వర్షావరోధం
వల్లను సభకు వచ్చుట కష్టంగాఉన్న పుర
స్త్రీలుగూడా సభలో పాల్గొన్నారు. దైవ
ప్రార్థన తులనీదేవి గావించెను. ఆంధ్రప్రకీర్తి

వద్యములు జదివిన పిమ్మట శ్రీయుత పిల్లల
మణ్ణి ఆంధ్రనేయులుగారు, శ్రీ పాలవర్తి నరసిం
హముగారు, పాలవర్తి రామమూర్తిగారు,
కొండ పార్వతీదేవిగారు, అధ్యక్షురాలు
ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారు మున్నగువారు
ఆంధ్రోద్యమాన్ని గురించి సాకల్యంగా ఉప
న్యసించారు. తర్వాతసత్వరాంధ్రరాష్ట్రసిద్ధికి
యెల్లరు కృషి చేయవలయుననియూ, ఉత్కృష్ట
రాష్ట్రీతరాంధ్రస్త్రీలుగూడ సభలు జరిపి
ఈవిషయమై తీర్మానములు గావించవలసిన
దనియూ మూడు తీర్మానములు చేయడం
తో సభ సమాప్తమైపోయింది.

ఒక చిన్న హెచ్చరిక మాత్రంచేతనే
ఆంధ్రసవరాత్రి ఉత్సవాలు అనుకొన్నదాని
కంటె యెక్కువగా జరగడం సంతోషించ
వలసిన విషయమే అయినప్పటికీ మనం
సాధింపవలసిన ప్రత్యేకరాష్ట్రము, దాని
కున్న నిరోధాలనుబట్టి చూస్తే ఈప్రయత్న
మేమూత్రం చాలదు. ఆంధ్రోద్యమ సారథ్య
భారం ఏవొక్క ఆంధ్రనాయకులమీదా
ఆధారపడలేదు. తెలుగువారందరిమీదా
ఆధారపడి ఉన్నది. తెలుగుప్రాణి ఏదేశాన
ఉండనీ, ఏరాష్ట్రాన ఉండనీ, ఏఖండాన
ఉండనీ ప్రత్యేకరాష్ట్రంకొరకు కృషి చేసి
తీరాలె. 2 కోట్ల 30 లక్షల ఆంధ్రప్రజా
కంతాలు ఒక్కకంతంగా ఘోషపెట్టేనేగాని
ఫలసిద్ధి గలుగదు. ఆంధ్రులు ఒంటరిపాలున
చేసుకోవలసిన పని యిది. ఇందులో పర
రాష్ట్రీయుల సహాయముండదు సరి గదా
నిరోధాలు అనివార్యంగా ఉండవచ్చును.

కనుక ఆంధ్రులెల్లరు జాతిభేదము, మత భేదము, కులభేదము, శాఖాభేదము, పక్ష భేదము విడిచి ఐకమత్యంతో అన్యోన్య సహకారంతో సంఘభావంతో కృషిచేసి కార్యసిద్ధి పొందాలె.

ఏనా డాంధ్రు లీ రాష్ట్ర) సంపాదన యందు సఫలమనోరథులౌతారో ఆనాడు గాని ఆంధ్రులప్రతిభ దిగంతవ్యాప్తము గాదు. ఆనాడుగాని ఆంధ్రుల తేజోమయ చరిత్ర లోకానికి వెల్లడిగాదు. ఆనాడుగాని ఆంధ్రుల భూములు సస్యశ్యామలములై విరాజిల్లువు. ఆనాడుగాని పశ్చిమాంధ్రుల నీటికాటకం నశించిపోదు. ఆనాడుగాని ఆంధ్రులకు ప్రత్యేక న్యాయస్థానములు యేర్పడవు. ఆనాడుగాని ఆంధ్రస్త్రీలకు ప్రత్యేకకళాశాల లభించదు. కనుక యావ దాంధ్రు లీవిషయంలో నడుంకట్టి పనిచేసి విజయసిద్ధిని పొందాలె.

ఆంధ్రోద్యమం ఏనాడో విడిచిపెట్టివేయ డంచేత నేడు దానిని మళ్లీ తలెత్తించా లంటే ఎన్నో కొఱతలు కన్పడుతున్నాయి. ఆంధ్రచిత్రకారు లెందరో ప్రజ్ఞాద్యులై మన

భారతదేశంలోనేగాక పశ్చిమఖండంలో గూడా కీర్తిని గడించారు. కాని ఒక్క ఆంధ్రమాత చిత్తరువు గీచినవారులేరు. మొన్న ఆంధ్రప్రభమీద ఆచిత్తరువు లేక పోవడం ఎంతో కొఱత అనిపించింది.

అట్లాగే ఆంధ్రనాయకుల చిత్రపటాలు గూడా దొరకలేదు. ఈకొరత లెట్లానన్నా సహింపవచ్చును గాని ఆంధ్రజాతీయ గీతాలు లేకపోవడం, ఏ ఒకటో రెండో ఉన్నా అవి యెవరికీ రాకపోవడం మాత్రం భరింపరాని కష్టమనిపించింది. జాతియొక్క ప్రబోధం జాతీయగీత గానంవల్లనే కలుగు తుంది. కనుక జాతీయాత్మగల కవు లీ గీత ములు రచియించి, చిత్రకారు లీ చిత్తరు వులు లిఖించి ఆంధ్రోద్యమానికి నవజీవం కలిగించాలె. తెలుగు నవరాత్రి ఉత్సవాలు యికముందు ఏటేట యంతకంటే వైభ వంగా జరిగి ఆంధ్రాభ్యుదయానికి సాధన భూతం కావలెనని కోరుతున్నాను. భగ వాను డనుగ్రహించునుగాక.

తెనుగుతల్లికి జే!

మిస్టర్స్ ఎం. ఎస్. శ్రీనివాసు.
మంగళూరు శేషకల్పమ్ సెంట్రాల్ గా
సెన్సుకొనబడింది. నిల్వరు బానియ పుక
మును బదనీన ప్రభుత్వ కారాశ్రీ.

మిస్టర్స్ ఎస్. ఎం. శ్రీనివాసు. మంగళూరు
పురపాలక సంఘాధ్యక్షుడు శ్రీ రావు
బహదూరు ఎస్. ఎం. శ్రీనివాసు గారి పతి
మణి. మంగళూరు శేషకల్పమ్ అధ్యక్షుడు
రాముగా సెన్సుకొనబడినది.

మిస్టర్స్ జి. సె. మంగళూరు శేషకల్పమ్
ఉపాధ్యక్షురాలుగా సెన్సుకొనబడి, నిజ
వల చదరంగపు పోటీలందు మిస్టర్స్ శ్రీనివా
సారి రజతపత్రము బహువివరి.

మిస్ట్రెస్ కమలమ్మ వీ. కామరూర్,
పూర్వా మహిళావిశ్వవిద్యాలయ చట్టశాస్త్ర
రాణి. ఇటీవలనే పరమార్థా విశ్వవిద్యాలయ
మున (అమెరికా) ఎం. ఐ. డిగ్రీ బిడెన్స్ చేర్చినది.

కీ. శ్రీ. గొట్టెనూరుక్కల మంగాయమ్మగారు.

శ్రీమతి వీ. కోటయమ్మగారు,
కడప మునిసిపల్ హైస్కూలు ఉపాధ్యాయురైవ వీ. వెంకటకృష్ణయ్యగారి సతీమణి.
ప్రభుత్వమునా రీమెను కడప డిస్ట్రిక్ట్ ప్రాథమిక
విద్యాలయం సర్క్యూలారింగను, సబ్ జైయింగను
దర్శించు సర్వోగ్గతు నియమించిరి.

స ర స్వ తీ రా మా యణము

శేషాద్రి రమణకవులు

న్నీచాలతాకవితాసంఘమునకు ఈ పాద్యము రాలగు శ్రీమతి చేత్రోలు సరస్వతీదేవిగారు సరస్వతీ రామాయణము రచించి భాషను మిగుల పేరుపెట్టినది. ఈ పుస్తకమును శ్రీ మీరైపుర సంస్థానరాజ్యమునకు వెంకయ్యమ్మారావుగారు ముద్రణవ్యయములు భరించి చక్కగ నచ్చొత్తించి యాంధ్రలోకమున కొనగి విద్యాప్రియత్వమును వెల్లడించిరి.

కవినీపాలు అవధానపంచానలు నగు శ్రీ రాజ శేఖర చోకటశేషకవులు విపులమగు పీఠిక వ్రాసి గ్రంథప్రకాశి నెఱవించిరి. పేరొందిన పండితులు ముపురు సదభిప్రాయము లొసంగిరి. గ్రంథాదియందు కవయిత్రి స్వరూపపటము భర్తృమతద్వయ సహితముగఁ జేర్చబడినది. ముద్రణము ముద్దులునూట గట్టుచున్నది. తెల రు 1-0-0. ఇది న్నీచాలతాకవి తాసంఘమునందు నలుబదవ పుస్తకము. సంఘమును నెలకొల్పి తాఁజేయుటకాక విద్యవీరులులచే భాషా సేవఁ జేయించుచున్న సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ వాజ పేయయాచార రామసుబ్బారాయకవిగారి భాషాభిర తియే ఈ యుత్తమ గ్రంథరచనమునకుఁ గారణము.

చేత్రోలు సరస్వతీదేవిగారు పద్మినాయకవంశ (పెలమకుల) సముద్భూత. సంస్కృతాంధ్రములందు గాక అంగ్లమునఁగూడఁ బ్రవేశముగల పాఠ్యి. ఈ యువ భర్త రాజగోపాలరావుగారు. నూజివీడు ప్రకృత నివాసము. ఇంతకు మున్నీకవయిత్రి సరస్వతీశతకము సత్యనారాయణవ్రతకల్పము లోనగు చిన్న పుస్తకములు రచించెను. ప్రకృతిమగు సరస్వతీరామాయణము ఈ త్తరకాండ సహితము 1200 పద్యములుగల సత్కావ్యము. గ్రంథరచనమునకుఁ బ్రోత్సాహములును గురు వర్యులునగు రామసుబ్బారాయకవి యొడఁగల కృతజ్ఞత పద్యరూపముగ నీ క్రిందవిధముగ వెల్లడించినది.

శే.గీ. వాజపేయయాచార వంశ వార్ధిసోము,
దైవ శ్రీరామ సుబ్బరాయని కరుణను
రామచంద్రుని చరిత్ర నేవ్రాణుఁగఁటి
గురవరుం డాతఁడే భక్తి గొలుతునతని.

గురువర్యుని యావతి తలదాల్చి యింతటి యుద్ధంధము రచించినందులకు సంతసించి యొసంగిన గురు వాక్యములలోని యీక్రిందిపద్యము సరసముగనుండి శిష్యురాలియొడ గురువకుఁగల సోదరిభావమును వెల్లడించుచున్నది. ఇందుఁ బ్రయుక్తమగు సహజమాధుర్యమును అమూల్యము సందోధనపదము కడుంగడు మాతృనూచకముగ నున్నది.

కం. “రామాయణము రచింపగఁ
కో మా యమ్మా యటంచు నూరకనీపక
నే మును జెప్పినమాత్రన
నామనముల్ బులుముదీర్చినావు గదమ్మా.”

చక్కని ప్రాథవాప్యాయ సుబోధమునెక్కిన పుణ్యమూర్తి యని సరస్వతీ కవయిత్రిచేఁ బ్రశంసింపఁబడిన తద్విద్యాగురువగు వాజపేయయాచార రామసుబ్బారాయఁడుగా రిట్టి యుత్తమగ్రంథప్రకటనముచే నాంధ్రలోకమునకు నుత్తమసేవ గావించి రనియే మా విశ్వాసము.

సరస్వతీ రామాయణమునందలి కవిత నిర్దుష్టముగా నున్నది. కవితాధార నిర్దళముగనున్నది. చక్కని బాణీయప్రయోగములతో రచన చెవి కింపుగూర్చుచున్నది. పలుమాలు రామకథలు రామాయణములు చదివయున్నాము. రామాయణము ప్రాతఃకథయైనను ఈ మారవరచనము హృదయంగమముగా మరలఁ జదువ హస్తాగ్రహించుట యొకవిశేషము. కాన నే కంకంటి పాఠరాజుకవి “రాఘవేశ్వరు చారిత్రము

సెంద తెన్నిగతులక వర్ణించిన్ గ్రాలదే" యని ఈ త్తర రామాయణమునందుఁ జేర్చినాఁడు. ఇంక వలకు వెలువడిన యాంధ్ర రామాయణము లన్నింటిలో నొక్కొకదానియం దొక సుగుణముగలదు. కాననే యన్నియుఁ బ్రజాపిరణప్రాత్రము లగుచున్నవి.

సరస్వతి కవయిత్రి రామాయణమునఁ గొన్ని శ్లోత్త్రోవలఁ బ్రోక్కినది. కొన్నియెడలఁ బ్రాచీన పద్యకుల నమకరించినది. ఇష్ట దేవతా ప్రార్థనము తోఁబాటు స్త్రీ సమాజముగ భక్తి విశ్వాసములతో సాధ్యకదంబమునకుఁ గవయిత్రి నమస్కరించినది. గ్రంథకర్తృకిఁగల పాత్రివత్స్యధర్మాభిరతియుఁ బరిపదనేవలందుఁగల భక్తివిశ్వాసములు నూదించుచు సాధ్యధర్మము పత్రివతాస్తుతియని చెలుపు పద్యము నిట నుదాహరించుచున్నారము.

“సతతము ధర్మచింతనయు క్లాఘ్యతీమంబగు
శీలవృత్తులక
ఋతమృదువాత్మ సెందుఁ జలియింపక నిల్చెడు
దైవభక్తియుక
హితముగు రూపసంపదయు హెచ్చిన ప్రేమ
రసంబు మీఱగా
పతిపద సేవలక మెలగు భవ్యచరిత్రల కేమ
మొక్కెడక”

ఇందుఁ బాత్రివత్స్యధర్మమున కనుకూలములగు సుగుణములు చెప్పఁబడినవి. యోగ్యరాంధ్రగు పతివ్రతామతల్లుల గౌరవశీలితము కలననే సర్వవిధముల వినుతిసొంది భరతవర్షము ప్రపంచవాగరకతోఁ దలయొత్త గల్గుచున్నది. సంఘధర్మములు చెడి వివాహవిచ్ఛేదనాది పాశ్చాత్యధర్మములు విద్యాధిప రాంధ్ర దృక్పథమున కడ్డుపడు నీకాలమున నీకవయిత్రి ఇష్టదైవస్తుతితోఁ గలిసి పత్రివ్రతలకు నమస్కరించుట యెంతయు సమంజసముగనున్నది. ఆస్తికురాంధ్రగు నిట్టి విద్యావతులు భాషాసేవతోఁబాటుగా నార్యధర్మములయొడ నభిమానముజూపుట యొక విశేషము.

రామాయణ రచనమునందు సరస్వతీదేవి జొచ్చితి జాలవలకుఁ గాపాడెను. లక్ష్మణుని నీత రాముని వెతుకపొమ్మను నవుతును, రావణుఁ దంతిపురి కాంతలతో వివారించి రాత్రి పరున్నవిధము ఆంజనేయుఁడు వర్ణించు భాగమునను, కాకాసుగుని వార్త తెలుపలేక నీత లజ్జించు భాగమునను ఈ గ్రంథమునఁ బ్రస్తుతాంశము సంగ్రహముగ సరసముగ నున్నది. మొత్తముమీఁద గ్రంథమున వర్ణనాంశము కంటే గథాకల్పనమునకే యొక్కవ యవకాశ మొసంగఁబడుటచే జదువఁ జదువఁ జవులూరు చున్నది. పోనుపోను ధాతయు నిరర్థకమై ఈ త్తర రామాయణమున నొడ్డులనొరసి పాటు ప్రవాహము నమకరించి సరసముగానున్నది. భాషయుఁ గేవల సాంస్కృతిక దీర్ఘమాసజటిలము గాక యలఁతపదములతోఁ దెలుగుఁడనంబు తెలుపు నానుడులతో వింపుఁగూర్పుచుఁ బూర్వకవితను స్మరణకుఁ దెచ్చుచున్నది.

రామాయణము సంగ్రహించి రచించుటలో మొదటివాఁడు అయ్యలరాజు రామభద్రుఁడు. ఈయన కవిక రసవత్తరము. పోకడలు స్వాతంత్ర్యము వెల్లడించును. లేమఁగుదనముకంటే సాంస్కృతిక భాషాజటిలమై ఈతని కవితలో గోచరించును. ఈ సరస్వతి రామాయణము లేటలేమఁగు నీటుతోఁ గావ్యయుగమున కొక వింత తెలుపుగూర్పుచు రామాభ్యుదయకారుఁడు జూపనిసొంపు వెల్లడించుచున్నది. రామాభ్యుదయము కావ్యధర్మములుగలది. సరస్వతిరామాయణము పురాణధర్మవేదము.

నీత రామునితో నరణ్యువాసమునకు వత్తు నను నవుడు ఈ కవయిత్రి జొచ్చితిబాగుగఁ బాటించి చెప్పవలసినది రెండు మాటలలోఁ జెప్పించినది. ఆమాటలు తిరుగజెప్పటకు రామునకు వీలుగానిది. ఆపుటి నీతా స్థితిని సమయోచితముగఁ గవయిత్రి చేర్చున్నది.

సరస్వతీరామాయణము

“అమలశశాంకచింబముఖ మశ్రుకణంబులు నిండి
యంద న
క్రమలనుగంధ రామపదకంజములంబడి యార్చ
చిత్తము
నిమిషము నిన్నుఁబాసియిట నిక్కిము నే
వసియింపఁజాల నీ
సమయగ శోకభోగములసందడి వాసము భాగ
మియినే.”

నీతమాట కాదనుటకు రామునకు నోయ రాలేదు.
కాని భయపెట్టి ప్రయాణప్రయత్నము మాన్పవలె
చెను. అప్పుడు రామాయణము లన్నింటియందుంబలి
నిందును రామచంద్రుఁడు చెప్పిన ప్రత్యుత్తరము
కవులుపోయిన ప్రాచ్యోపదేశము. అట్లయ్యె రసవత్తు
ముగానుండి నీతాసాహచర్యము అరణ్యవాసశ్రమము
గోచరింపఁజేయుచు నప్పటి పరిస్థితుల నద్దమువఁజూపి
నటులున్నది.

నీ॥ చంద్రకాలలయందుఁ బలుపవనైల్లగాదు
చందమూర్తాండ ప్రచండలక్ష్మి
పసిడియుయ్యెలమీఁదఁ బండియూగుట గాదు
కాంతారకంటక కఠినభూమి
కుకళారికాశేకి వికళజలముగాదు
కంఠీరవంబుల గర్జితములు

మృదువిపంచికమీఁద మీటుగానముగాదు
క్రూరరాక్షసుల సంక్షోభితరవము

తే॥ ౧॥ భీకరంబైన వనభూమిఁ బృథ్విరవయ
వమునునుకుమారి జేల గగ్గోలుపదఁగఁ
బురమునందును ముఖముగఁ బుణ్యచరిత
యత్తమామలగొల్పుచుఁ జిత్తమలర.

వొలుత బమ్మెరపోతరా జిట్టి కల్పనకు భాగవత
మునఁ దావోసంగి తన కవితాశిల్పము సాటివాఁడు.
చూడఁడు.

నీ॥ సమదళుష్పంధము యుంకారములుగావు
ధీమణుంధీంద్ర బృంహితములు.

ఈ కల్పనమునకు శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహ
కవిగారు శ్రాత్తచెలువము చెచ్చి యచ్చుంపుఁ దెలు
గుండనమును దుష్టివింపఁజేసినారు. చూడఁడు.
నీ॥ కదలుకొండలఁబోలు గజరెండములెగాని
గండులోయిల పిండులుండవట.

పద్యగ మనము నందుఁ బ్రయోగవైచిత్ర్యముచె
పొల్కిగాని భావమునందు సరస్వతీదేవిగారి పద్యము
మొదటి పద్యమునకు సరిపడు ప్రాథత రెండవ పద్య
మున కీడుకోడగు తెలుంగుండనము నలవరించుకొని
చింతగూర్చుచున్నది.

రావణునికడనుండి కృశించిన నీత యాకృతి,
రాముని ధీరోదాత్తలక్షణము, లక్ష్మణుని ఘోరీల్యము,
ఉత్తరరామాయణమునగల నీత కరుణరసభూయిష్ట
మగు శూన్యతీవనము, రాముని మోహవస్థ లోనగు
తావుల నీ కవయిత్రి స్వతంత్రరచనముతో వాయా
రసమాల మజ్జివింపఁజేసినది. కవయిత్రి వెలయయువ
తియు పీఠవంశసంజాతయగుటచేఁ గాఁబోలు సంగర
ముల చర్చించు భాగమునఁ గజరెండనము జూపఁగలిగి
నది. ఆయా ఘట్టములలో నివిషయమునఁ గవయిత్రి
జూపిన నేర్పు పాఠకులు స్వయముగాఁ జూచుకొన
గలరు.

సరస్వతీదేవి కవితలో భాష సారల్యముగానుం
డును. విషయము స్పష్టముగఁ బూసగ్రుచ్చి చెప్ప
చున్నటులఁ దోచును. నీతను గోల్పోయి చిత్రగుట
మున రాముఁడు విలపించు భాగమునందును, ఉత్తర
కాండమున రాముఁడు నీతను వదలి శోకించు భాగ
మునను ఈ కవయిత్రి హృదయము కరుణరసతీరంగిర
మయ్యెను. తత్ప్రేరితనిబరూపములగు నీ భాగములు
కడురమ్యములు. కాని నీతాసంజేశము ఉత్తర
కాండమున విచారభూయిష్టమగు జానకి దుఃఖతీవిత
మును చెలుపుచున్నది. ఇటు నీతరామైకతీవిత. అనన్య
కరణ్య. విచారపరితప్తహృదయ. అంతయుగాని
కంకంటికవి ఉత్తరకాండమునందుబలెఁ బయచభాషిణి

గాడు, రామునకుఁ బూర్వస్మృతిఁ గలిగించి తన నిర్మలత్వము పాటుకొనుచుఁ బలుకులవాడితనము జూపు ప్రాభుకాడు. పాపరాజు రాజనీతివిడుచు. రసికసత్తముఁడు. పురుషచిత్తవృత్తి ఎట్టి ప్రత్యుత్తర ప్రతికార మనవరము గనుమించి కథ వడిపి నాడు. సరస్వతీదేవి పాత్రివత్సభర్తనిరత. భర్తృజ్ఞ యవశ్యానుసంధానమగు మృదుస్వభావ. కాననే నీతారాముల ప్రణయజీవితభంగమునకు వలవల కన్నీరు గార్చినది. ఉక్తులను గీయు మృదయ మునుండి వెలువడిన ప్రణయసందేశ మిది.

.....

మవ్యమున జంటఁబాయని గువ్వలకును
సారసంసారమెఱిగిన జాణలకును
ప్రణయబంధంబులోనున్న రసముచెలియ.

నీతను భూదేవి తనలోనికిఁ దీసికొనిపోయినది. ఇటుగల రాముని శోకరసము మృదయదారణము. భారతములోని స్త్రీపర్యమును శంకరుని హరిశ్చంద్ర చరిత్రమున శృతానవాటికారంగమును జ్ఞాపకమునకుఁ దెచ్చి కమల వక్రపూరితములైనవచ్చును. ఇటు సైతము కవయిత్రి తన స్త్రీత్వమును బ్రకటించు రచనాసృష్ట వము మఱువలేదు. భూదేవి వచ్చి.

కురులుసవరించి చక్కఁగా విరులఁదురివి
భూషణాదులఁ గైపీసి పొందు గాను
లీక మెక్కించి కొంపోయెఁ బేర్చిదనర
నీతఁ బాతాళమునకు భూమాత.....

చిరకాలమునకుఁ దల్లి కుమారిత్వము జూచినపుడు నెరులు సవరించుట, చెదవనపూలఁ జెక్కుట, భూషణముల ననువగు తావులఁజేర్చుట సాజము. ఇది మాతృ ప్రేమ ప్రదర్శకమగు చిహ్నము. స్త్రీ హృదయ మునకె ఇట్టిప్రేమ గోచరించును. స్త్రీయే ఇట్టి మాతృ ప్రేమ గ్రహించగలదు.

ఉపమానకల్పనమున నీ కవయిత్రి కొన్ని తావులఁ గ్రాంతివలఁ ద్రొక్కినది. ఉద్యానవిహారమున

నీతారాములు వర్తించు విధము అచటి వర్ణనము ప్రబంధశృంగారములోనికిఁ దిగినది.

ఈ క్రిందియపమానము లె.త సరసములో మాడుచు.

“మణినిబాసిన ఫణిరాజాపణములట్లు”

“చక్రవాకికమును చెలివెన్నెలట్లు”

ఇటులే కావ్యమునఁ గాంచిన కొలఁది గుణములే గోచరించును. శైలియొఁ బ్రకరణోచితము వివిధ భంగుల నడచినది. కొన్ని తావుల శ్లేషములు దీర్ఘ సమాసములు గలవు. కొన్నియెడల మధ్యభాషలు సమముగ నడిచినవి. ఐనను పాకముమాత్రము బహిరంతస్సగ్రద్రసమగు ద్రాక్షాపాక మనకలపమదు.

గద్యమునందు “నకల కపింద్రబృంద చాతకానంద సంధాయక చంద్రదీపియమాన” అనుచోఁ జకోరానంద సంధాయక యనుట బాగుండునేమో. చంద్ర కిరణములకు మోదించునవి చకోరములెగదా! ఈ కవయిత్రియొఁ జంద్రచక్రవాక న్యాయము విశోధ మాచకమని పేర్కొన్న యపమానము పై నుదాహరించియుంటిమి. ఇట్టి స్వల్పకోపము గింకఁ గొన్ని యున్నవి. కాళిదాసు చెప్పలేదా, “ఏకోహి కోషో గుణసన్నిపాతే నిమజ్జతి” అని.

అంధ్రవాప్తయనేవ గావించు విదుషీమణులే యరుదు. అందు గ్రంథరచనము జేయువారు వేళ్లపై లెక్కింపఁదగినవారుగ నున్నారు. అందు వెలమకులమునఁ గవయిత్రుల సంఖ్య చాల స్వల్పము. కొంత కాలముక్రింద విదుషీయుగు నొక వెలమరాజ్ఞి గ్రంథ రచన మొనర్చి పేరే ప్రకటించుకొనలేదు. కారణము ఈ కులము ప్రేక్షాపాతిన గోపావామగోపనము జేయించినది. ఈ పరిస్థితులలో మన్నతివిద్యనేర్చి గ్రంథరచన మొనర్చుచు సాన్వీధర్మమును బాటించు శ్రీమతి చేత్రోలు సరస్వతీదేవి నేవమ ఆర్థరచాలని యీ కావ్యవిమర్శనము పారితోషకముగ నొసంగుచున్నారము.

అతడు

ఘనశాలి

మహాబలశాలి

అందువనే ఆశ్చర్యమైన కిరీటుము;
సింహముతూర్నిన ఆరథము.

శేడు నీకాకిరీటుము అక్కరలేదు;
సింహముతూర్నిన రథమక్కరలేదు

కాని నీకు ఆ బలము
మాత్రము అవసరము

వాడులేని పనులన్నెంటినో శేడు
నీవు చేయవలసివున్నది.

ఇందుకు బలమైన నరాలు, పుష్టిగల
దేహము, ఉత్సాహమునిచ్చు ఉష్ణ
రక్తము కావాలి.

ఓటిని నీకు ప్రసాదింపగలది—
నిన్ను శేటివీరునిగా చేయగలది
“అమృత” సేవనము.

బలహీనుని మహాబలశాలిగా చేయగలది

అమృత

బిచ్చగతై

“ఆచార్యుడు”

కృతించిన శరీరము, చీకాకై వ్రేలాడు కేకరాశి, వాడిన ముఖము, మానము కాపాడు నొక మాసిన చింకిగుడ్డ, చంక లో నిద్దరుబిడ్డలు; పాపము ఆమె ఎండ వేడిమిని సహింపలేక చెట్టుక్రింద నిలిచి యుండెను.

మిట్టమధ్యాహ్నము. మూడు దినము లుగ తల్లి పిల్లల కాహారములేదు. పిల్ల లాకలితో మాడిపోవుచుండిరి అరచు చుండిరి.

‘అమ్మా! బిచ్చమమ్మా.’

ఆమె పంతులుగారి యింటిముంగిలితో నిలిచి కేకవేసెను. జవాబు రాలేదు. మరల కేకవేసెను.

‘బిచ్చం పెట్టండమ్మా!’

తలవాకిలి రెక్కలు మూసుకొన్నవి. పిల్ల లింకనూ ఏడ్చుచునేయుండిరి. ఆమె ముందుకు సాగెను.

ప్రక్కింటి ముంగిలిలో నిలిచి బిచ్చ ముడిగెను. మొదట ప్రత్యుత్తరము రాలేదు. కాని, తుదకు మూసినతలుపుల తెరచు కొని యొక భయంకర స్త్రీవ్యక్తి వెలువడి ‘ఎవరే అది? ముం— వేళలేదు, వాళలేదూ, పో అవతలికి’ అని బెదరిం చెను. ఆమె గడగడలాడెను. కళ్లలో

నీళ్లు నిండినవి. తల వంచుకుని ఏడ్చుచున్న పిల్లలతో ముందుకు వెడలెను.

* * *

సాయంకాలము కావచ్చెను. పట్టెడు మెతుకులైనా దొరకలేదు. బిడ్డలు భుజము పైననే నిద్రించిరి. ఆమె నడువలేక కాళ్ళి డ్దుకొనుచు ఆచార్యులవారి యింటి అరు గుపై కూర్చొనెను.

లోపల ఉన్న తాసనమున గూర్చుండి ఆచార్యులవారు రూపాయల నెంచుకొను చుండిరి. ప్రక్కన వారి కు మారుడు రాముడు కూర్చునియుండెను. భిక్షుకి కంట బడగనే రాముడు తలవాకిలికి పరుగెత్తి ఆమెను చూచుచు నిలబడెను. వాని మనసు కరగెను.

‘ఎందుకమ్మా ఏడుస్తావు?’

ఆమె తలయెత్తి కన్నీళ్లు తుడుచు కొనెను. ఎదుట రాముడు నిలిచియుం డెను. అతని నిండిన దేహమును సుందర ముఖమును జూచి ఆమె తన దుఃఖమం తయు మరచెను. మరుక్షణమే ఆకలితో మలమల మాడు తన బిడ్డల జూచినపుడు ఆమె కండ్లు చెమ్మగిల్లెను. ‘రామునివంటి బిడ్డలతో దేశము నిండని’ మృని ప్రార్థిం చెను.

‘నాయనా! పిల్లలు ఆకల్తో చస్తున్నారు. ఏమైనా తిండి పెట్టావా?’

రాముడు లోపలికి పరుగెత్తెను. కాని కొంతసేపటికి ముఖము వ్రేలవైచుకొని బయటికి వచ్చెను. వాని తల్లి వానిని తిట్టి పంపియుండెను.

నిద్రించుచున్న పిల్లలు లేచి ఆహారము నకై తల్లిని పీడింపసాగిరి. ఆమె వారిని ఓదార్చ బ్రయత్నించుచుండెను. తల్లి పిల్లల దుఃఖము గని రాముని కన్నీళ్లు పరదలై పారెను.

వానికి ఏమి చేయుటకును తోచ దయ్యెను. ‘నాయనగారితో చెప్పవనా’ యని తలచెను. కాని నాయనగారి యుగ్ర స్వభావము స్మృతికిరాగానే భయపడెను. వెంటనే లతని కొక యాలోచన తోచెను. ముఖము వికసించెను. లోపలికివెళ్లి కాగితమున ‘దేనినో’ చుట్టి ఆమె ఒడిలోవేసి ‘ఎక్కడికైనా వెళ్లు’ అనెను. ఆచార్యులు గారు రాముడు భిక్షుకితో మాటలాడుటను చూచి తిట్టిరి. వా డేమియు నెరుగ నట్లు వెళ్లి వారి ప్రక్కన కూర్చుండెను. భిక్షుకి వెడలిపోయెను.

ప్రొద్దు గ్రుంకెను. చీకటిపడెను. ఆమె యొక ఊరిబయటి పాడుగుడిలో కూర్చుని రాము డిచ్చిన కాగితపు పొట్లమును విచ్చెను. వెన్నెలతో నలిగిన యొక బంగారు కడియమును, నాలుగు కానులను చూచెను. రాముడు తనవద్దనున్న నాల్గు

కానులను వారి యాహారమునకు చాలదని తనచేతి బంగారు కడియమునుగూడ నిచ్చి యుండెను.

రాముని యాదార్యమును మెచ్చుకొనెను. కాని, గుట్టు రట్టయిన రాముని గతి ఏమాననుట యోచించినపుడు చాల భయకంపితమయ్యెను. పిల్లలను నిద్రపుచ్చి ఆచార్యుల యింటివైపు వెళ్లెను.

రాముడు బయట నుండలేడు. వానిని పిలువ నామెకు ధైర్యము చాలదయ్యెను. మరుదినము ఇవ్వవచ్చునని వెనుదిరిగెను. పోవునపుడు నాలుగు కానుల పండ్లు కొని పిల్లలకిచ్చి తాను మాత్రము కొంచెము సీరు త్రావెను.

మరునాడు ఉదయము రాముని చేతి యందు బంగారుగాజు కనపడకుండుటచే, తల్లి వాని తండ్రి కెరింగించెను. వారు రాముని యడిగిరి. ‘వాడు నే నేమియు నెరుగ’ ననెను. గాజు నెవరో దొంగిలించి రని తీర్మానమయ్యెను. ఇంటిపనివారి నందరిని విచారించిరి. కాని, గాజు దొరకలేదు. వెనుకటిరోజు రాముడు భిక్షుకితో మాటాడునది ఆచార్యులవారి స్మరణకు వచ్చెను. భిక్షుకియే రాముని మోసగించి బంగారుగాజును దొంగిలించినదని వారు నిశ్చయించిరి. పోలీసువారికి సంగతి నరిగించిరి.

* * *

ఆమెను పట్టుకొని శోధించిరి. బం

గృహలక్ష్మి

గారు కడియము దొరికెను. ఆమెను చుట్టును జనులు మూగిరి. గడ్డబిడ యారంభమయ్యెను.

‘గా తెక్కడిది?’

‘చెప్ప ముం...’

‘రాముణ్ణి చంపాలనుకుంది.’

‘గాజుమాత్రంతీసి పుణ్యం కట్టుకొంది.’

‘ఎక్కడ చైచెలొ? చూపుదామా అని తిరిగే దీనిని చూచిన మొదట్లోనే నాకు అనుమానం.’

‘ఇంకా ఏమిచెయ్యా లనుకుందో?’

‘ఎక్కడినుంచి వచ్చిందీ మహామారి.’

‘లిచ్చగతై వేపంతో ఉండే రాక్షసి.’

‘కొట్టు.’

‘పొడు.’

‘నరకు.’

‘పిల్లలను చంపే నరపితాచి.’

* * *

భిక్షుకి కరీరమునుండి రక్తము ధారలై ప్రవహించెను. బిడ్డలు ఒడ్డిలోనే మూర్ఛ పోయియుండిరి. ఇల్లున్న ఆమె రాముని యందు శిష్ట మోపలేదు. మోపదలవ లేదు. రాముని ఫిలిపించిరి. వాడు సత్యము నుడివివను నమ్మువారెవరు?

మరుదినము పోలీసులు ఆమెను న్యాయ సావమునకు గొనిపోవ ‘తాతా’ వాకిలి తెరచిరి. ఆమె పిల్లలను రొమ్మున కడుము కొని పరుండియుండెను. వారు ఆమెను పిలచిరి. తట్టిలేపిరి. కాని, పిల్లలతోకూడ సత్యలోకమునకు తేరిన ఆ నిరవరాధిని వారికి బదులు పలుకునా?

(అనుభవము)

కావలెను

మునుపటివలెనే “గృహలక్ష్మి”కి పెక్కు సోదరీమణులనుండి రచనలు వచ్చుచున్నందులకు మా కృతజ్ఞతావందనములు. ఇకను వారిని కథలను, పద్యములను, పాటలను, స్త్రీలకు సంబంధించిన వివిధ విషయములుగల వ్యాసములు గావలెను. వ్యాసములు విడివిడి కాగితమున కొకే ప్రక్కన వ్రాసివంప వేడికొలు.

సంపాదకుడు

బాల విజ్ఞానశాఖ

పూర్వం

అయ్య దేవర బాలాత్రిపురసుందరమ్మగారు

(ఒకవర్ణతూరి బాలికవద్ద సంపాదించిరి)

పొద్దున్నె ప్రొద్దున్నె వేదామా?
అందుగల పూవులు కోదామా?
కోసినవి రాసులు వేదామా?
సాలింటికాడ పన్నదారం తెదామా?
దాసరింటికాడ సన్ననూది కొందామా?

అన్నిటినిదండలుగ గుచ్చుదామా?
నేనుడిగుట్లోకి పోదామా?
కిక్కిరితలుపులు తీదామా?
దేముడు మెల్లొను వేదామా?

తాత
నీత
ముంజికాయమూత
కొడువలెట్టికోత
చానాకురాత
శ్రీరామదూత
లంకదరిమేత

గోదావరీత
గరిటికాల్పినాత
తాడిశెట్టునీత
నీసంకాల్పిపోత
లంకలోని నీత
భరతమూత
కోడికూత

శ్రీమతి చావలి లక్ష్మీవరసమ్మ

ఊర్వాధానీడితుండగు నొక అరవ్విరంచారి తన బాహురమును సంపాదించుకొనిన విధము

శ్రీమతి డి. కమలావతి కన్యగారు

మక్కాను నీరిమాను నడుమనున్న ప్రాంత
ములలో నర్జకమునీయుట కలవడిన యొక అరవ్వి
న్యాపారి గొప్పలాభమును కైవళము తేసికొను
నట్లేకముతో ప్రయాణము చేయుచుండెను. కొంత
కాల మొకస్థలమునుండి వేరొక స్థలమునకు దిరుగుచు
నుండి ప్రయాణమేమియు గానించవలసినదిగాక,
తేసికొని వచ్చిన్నలోవచే మరలెను. యెడారి బాటు
టకు కొన్నార్లు బట్టెను. నుడ కిల్లుచేరుట కింకొక్క
దినపు బ్రయాణము చేయవలసియుండెను. అసమయ
మున విశ్రాంతికోట కొకస్థల మేర్పాటుచేసికొని,

వదుముదట్టికి దిగిందియుంచిన పందినీసి, యందుండి
రొట్టెను యెండిన చేపలను వెలుపలకిదిసి భుజింప
భోవువంతలా! ఆ యిసుకభూమలందు భుజించిన
చోట పరుండక పరుండినచోట భుజించక నిత్య
ధుంచారము చేయుచుండు యొక అరవ్వియును తన
కట్టెనుట ప్రత్యక్షమై, భోజనపదార్థముల గాంచి
సంతకే ప్రాణములేది వచ్చినటుల దోప, వర్తకునికి
నమస్కరించి నిలువబడెను. వర్తకుడు నమస్కార
మందికొనిన వీడప యీప్రకారముగా వారలకు
సంభాషణ జరిగెను:—

గృహలక్ష్మి

వర్తకుడు— నీ పెళ్ళయి ఇచ్చట యేల నిలుచుండియున్నావు?

బాటసారి—అయ్యో! నేను నీ గృహసేవకుడను. నీకొఱకై యెడారి బాటవచ్చితిని.

వర్త—నా కుటుంబస్థులనుండి యేదేని వార్త గొనివచ్చితివా యేమి?

బాట—అవును.

వర్త—సరే! నా కుమారుడు ఆహూమన్ యేలాగున్నాడు? వాని వియోగము నా కారేయమును మాడ్చిచేసినది.

బాట— అట్లా యనుగ్రహమువలన వాని స్థావరస్వప్రభలు మిగుల లేజిల్లుచున్నవి.

వర్త—ఆహూమన్ తల్లి యేలాగున్నది?

బాట—ఆహూమన్ కన్నను కుశలతరముగా.

వర్త—నాగృహ మెటులున్నది? వానినుండి దూరమైన కారణమున నా తల్లియో యాపదలు గలిగినవి.

బాట—మిక్కిలి విధవముతో గూడిన నీ భవనము దేవతల ప్రభువున కీర్త్యగోలుపుచున్నది.

వర్త—అధిక భారమును నుపాయాసముగా నూయగల నాయెంటె యేలాగున్నది? వాని విడిచి వచ్చిన కారణమున నే నెంతో కన్నీరు గార్చవలసి వచ్చెను.

బాట—అది మిక్కిలి బలినీపండున దాని పీఠ మూపురములు పనుమట్టుము గానున్నవి.

వర్త—నా గృహమును కనిపెట్టుకొనియుండు నా ప్రియమైన కుక్క యెవ్విధముననున్నది? నా కంటి కది నీంహమువలె గాన్పించుచుండెడిది.

బాట—నిచారాత్రము లది యేనురక నీ యింటిని గనిపెట్టుకొనియుండును.

పై జవాబులమూలమున మన ప్రియితము గలంగ గా యెదుటనున్న భోజనవస్తువులను నిర్విచారముగా వర్తకుడు భుజింపసాగెను. కడుపు ప్లలమిచ్చు

కొలది భుజించి యతరువాత తిరిగి పంచిన విగించు యన్నెములోనుండెను. బాటసారి యది జూచెను. ఆ క్షణమున నే దిబ్బించలరేఖ సహిషమున తలూలన మొనఱుమెఱసి వట్లంతలో యగుపడి తిరిగి యదృశ్యమైన యొక జంకపిల్లను జూచెను. ఒక్క దీర్ఘశ్వాసము విడిచెను. తిరిగి సంభాషణ జరిగెను.

వర్త—యేమైనది?

బాట—అయ్యో! నీ కుక్క బ్రతికియేయుండిన ఆ జంకపిల్లలను చంపక విడిచియుండునా యని విచారించుచున్నాను.

వర్త—ఏమనుచున్నావు? నా కుక్క ప్రాణములతో లేదనా? అదెటుల మరణించినది.

బాట—నీ యెంటె మాంసము నధికముగా దినుటవలన.

వర్త—నా ప్రియమైన యెంటె నెవరు జంపిరి? నా నెత్తిన దుమ్ముతోసిన దెవరు?

బాట—చనిపోయిన నీ భార్య యాత్మాకాంత్యర్థమది వధింపబడెను.

వర్త—అయ్యో! అయ్యో! ఇక నేమున్నది? నా భార్య యేకారణమున మరణించెను?

బాట—తన గారాబు పుట్పురి చావుచార్త విని దుఃఖమాపజాలక తలవొక బండకు గొట్టుకొని వచ్చినది.

వర్త—నే నెంత యదృష్టహీనుడను! ఆహమ్మద్ చావునకు కారణము దెలుపగలవా?

బాట—నీ ఇల్లాతవి నెత్తిపై గూలినది.

ఈ దుర్వార్తాప్రకరంపర నాలకించుటవ్యాధి, మనస్సు చెదర, వర్తకుడు నెత్తి మెదుకొనుచు, దుమ్ము జల్లుకొనుచు,బట్టలు చింపికొనుచు గృహోన్ముఖుడైపరుగెత్తెను. పంచని పెనుకవిడిచెను. మన బాటసారి గోరినదదియే. తత్తణమే దాని గైకొని మిగిలిన యాహారమును తృప్తిగా భుజించెను.

(జానరత్నములను అంగ గంధమునుండి)

కమల యాదీచేదలా! గూరుచుండి పుష్పకమును చదువుచుండ ప్రక్కయింటిజానకి చాపమీదగూర్చుని ఆకులు గుట్టుకొనుచుండెను.

కమల—జానకి! యీపుష్పకంలా! నేనేహమే అనుకొనిగల భాగమేత హృదయపుర్వంగా వున్నదో చూచితివా?

జానకి—చూచితిని. ఆకథాపురుషుడు తనన్నేహితుని కష్టములనుదీర్చి తన సర్వస్వమును వెచ్చించి తుదకు వాని మన్ననకైతిడిచిచ్చి కృతప్రయత్నముచేయుటకదూ.

కమల—ఔను. నేనేహమన నట్లుండవలె. తక్కినవి ముఖ్యస్థితిస్తోత్రములు. బూటకపుమర్యాదలు. అట్టి యతి విషయము లెన్నటికినీ కష్టములం గనుపరేరవు. ఆదాంభిక నేనేహములకే 'శుక్లప్రియములు కూన్యహస్తములు' అనుపేరు వచ్చినది.

జానకి—ఔనుమా! యీకాలమున నెట్లాచినను అట్టి మర్యాదలే బాస్తీ. మనోవాక్కర్మములచే మైత్రీ బాటించి యాదరంచు మీవంటి మనీషువములు మాటికొక్కరుండులేమో.

కమల—అదేమిమాట నీకు నేనేమి యుపకరించుచుంటిని. పాపము చేడరాలిది. పిల్లలలో నీవుపడేలాది చూడలేకున్నాను.

'అమ్మా టిఫిన్ తయారైంది' అని లోపలినుంచి కేక.
కమల—జానకి! లోపలికిరా.

జానకి—పిల్లలు గోలపెట్టుచున్నారు. యింటికి వెళ్లుచున్నాను.

కమల రాజమండ్రిలో గొప్ప వ్యాపకములైన మాధవరావుగారి పరీక్షణి. భాగ్యమా ఒకగొప్పజమీందారంత. సంతానం లలితమును నొక్కరిక. అల్లుడు ముద్దుగా తెంచుకొనుచుండిరి.

జానకి ఒకచేదమటుందిని, సక్కులపూత, విద్యావతి. భారత భాగవతాది పుణ్యకథలంజనివి చక్కగా నుపన్యసించగలదు. తాను పూర్వచారపరాయణుల యొద్ద దేశీయము నవీను లంపపించు సదాచారములన్న నామె కలిగించి మెండు. శ్రీలక్ష్మ విద్య అవసరమనియు బాల్యవివాహముల క్రోసి వాటి విషయమున శ్రీలక్ష్మను పురుషులతోపాటు స్వతంత్ర మొనగించు యువతీవివాహములనర్పదగుననియు నామెవాదము. చేతగాని పిన్నమ్మ మూరి విరుగబోడినట్లు ఓ యను నక్షరమున కెన్ని వంకరలో యెరుగని మూర్ఖాచార విశాచబంధువు లామెనుచూపి మోపిరాలిపోనేవారు. లెక్కనిచ్చి తోడ్కొనిపోయే వూళ్ళనుకుందని అధిష్టించేవారు. అవంతా ఆమె లెక్కజేయలేదు. అంతమ్మ తగ్గయంటే ఆచారాలంతా మంచివేయైనా అందరూ యెవో యొకవిధం గా వ్రేళ్లుమాపేవారే. అతిశయంగా వుంటే అందరూ అనుసరించేవారే. సజ్జనులైతే మైత్రే పాటిస్తాడుగాని కేరత్రము. అట్టివా రెప్పటికీ వున్నవారే. ఒకటిరెండు దుటుంటాల శ్రీమంతులామెపై యభిమానముంచి మైత్రీ పాటించుచుండిరి. వారిలో కమలం ముఖ్యురాలు. ఆమె పశోపకానతిల, నిర్బంధితన భాంతవ్యభావ. ఆమెకు జానకియంటే పంచప్రాణం. యెన్నియోధముల సహాయపడిది.

దినా 'ధనపరీక్షుకై యుండియు వెనయంగా శివుడు దిచ్చమెత్తగ వలెనె.' 'తనవారి కంతగల్గిన తన భాగ్యమెకనకు' అనిన మమతి పలుకులవలె ఆమె కష్టములు గడచువిధమునుపజలేదు. జానకికి శ్రీహరి, గాఢపుత్రుడు, గోవిందుడు, పద్మ అను నలుగురుపిల్లలు.

రైవలైవరీత్యముచే నామె అనాధయైనది. సంపార భారమంతయు ఆమె తలయందే పడినది. ఐనను నాడు

బోసిన దేవుడు నీరుబోయడా అను ధైర్యంతో నామె యెటులో కాలముగడపుచుండినది.

శ్రీహరి—అమ్మా! శేపు శ్రీరామనవమి పండుగ గదూ. దేవుడికి మామ యేమన్నా చెయ్యవూ.

రాఘవుడు—నిన్న పుగాదిపండుగకు చేసిపెట్టింది. పాపం ఆకొడవ శేపునవమికి చేసిపెడుతుంది.

గోవిందుడు—అమ్మకు కళ్ళుబోకుతేమంరా అన్న య్య యేమన్నా చేస్తే మనం దింటామనీ.

పద్మ—కాదురా! వారే అన్నయ్య చాటుగా తేమకొని అంతా అమ్మితేస్తుంది మనకుదెట్టితే విపోతుందనీ.

బావకి—రానీ నా చిట్టితల్లి యీ మాటలంతా యెప్పుడు చేర్చుకున్నావో చేతిలో యేమీలేదు. నేనెం చేసిపెట్టింది.

రాఘవుడు—ఎప్పుడడిగినా లేదూ లేదూ. ఇంకప్పుడుండేది.

బావకి—యెప్పటికీ యింతే. నిర్భాగ్యురాలిని వన్నెందుకు మీడిస్తారు.

గోవిందుడు—ఇంకెప్పటికీ అడగంగానీ నాలుగు గారెక్కులైనా చేసిపెట్టమ్మా. నిన్న చిన్ని చెల్లాయి నేనూ యెదుటింటి రత్నంతో గూడ ఆడుకొంటూ పూసే వాళ్ళమ్మ ఆ అమ్మాయికి తీడిపళ్ళూ నంచ దారా తినపెట్టుకూ మమ్మల్నికాచి మురికిగుడ్డలతోటి మానిమంతల్లాగ మాపిల్లవి ముట్టుకోకండి. వెళ్లించని తలుపుమానుకుంది.

రాఘవుడు—అందుకేనమ్మా చెల్లాయి గోవిందూ నాల్గింటివింది నిన్న యేడుక్తువచ్చారు.

బావకి—అయ్యో దేవుడా! మొక్కనెత్తిన చేతులపై మొత్తిదినగనొట్టివట్లు ఆమాయకులై అడవోయిన మీమీదనా ఆధాగ్యురాలిని తన యైక్యర్వగర్వం చిరాకు చూపింది. జేసు ఆమధవపూర్వకముగా కష్టముఖముల కలిమిలేముల పదివ రనములు గుల్లెగిరి

ప్రపంచస్థితి బాగుగా కన్నుగిరిగి చూచుచూ రితరుల వంత కరివముగా తృప్తికరించరు. అట్టివారిసంఖ్య నూటి లోఒక్కవంతు. తల్లి ఆడుకొనుట కిక పూయగిండ్లకు పెళ్లకు. వారికి నాకరుల పూడిగాలకంటే నీకు సోదరుల క్రేమము భవ్యతమమైనది. వారి నాకర్లభక్తి ద్రవ్య మిస్తే వచ్చినది. నీకో సాధారణ్యవాగ్యమే చైవ మనుగ్రహించెను. అన్నయ్యలతో నాడుకొందువుగాని మరియొకరి పంచలకేగకు.

శ్రీహరి—సాగరుబోకువాళ్లు బాబులను తిరిక్కారంచేస్తే దేవుడు కోపిస్తాడని యొగము. పంతులుగారు చెప్పినట్లు అధికారకోగంపచ్చి బిధిరులు అంధులు వివారు.

గోవిం—అమ్మ వాళ్ల రత్నం వాళ్లను యెక్కువనే టందుకు నీధుల్లో తిప్పేటందుకు నాదులున్నారే. మా కేరీమరీ.

బావ—నామానా. వాళ్లకిచ్చా దా దేవుడంతా. మనకివ్వలేదు.

రాఘ—అదేవుడు పక్షపాత బుద్ధికలవాడు. అయినను నమ్మకేగూడదు.

శ్రీహరి—ఛా అల్లవరాదు. స్వస్థితేనీవిధంలో వాళ్ల నొకవిధంగా మనల నొకవిధంగా యేమైనా చేశాడా ఆ దేవుడు.

గోవిం—అంటే మాకు తెలియలే.

శ్రీహరి—కాళ్ళూ చేతులూ ముక్కు రిగ్ళూ నోరు తలా వొళ్ళూ యవన్నీ వాళ్లతోపాటూ మన మాయిచ్చాదా లేక యేమీలేనివాళ్ళమని మనకేమన్నా తగ్గించాదా ఆ దేవుడు.

రాఘ—లేదు. అందరికీ సరిగానేయిచ్చాడు.

గోవిం—యిస్తే

శ్రీహరి—యెవరికిగాని వాటివల్ల పువయోగం తెలుసువా!

గోవిం—కాళ్లు నడిచేటందుకు, చేతులు పనులు చేయటకు, చెవులు వినుటకు, ముక్కు నాననలెలు నుకొనను, కండ్లు మూచుటకు, తల మొదిలైన తక్కిన అవయవములు వానివాని ప్రయోజనములు పెరవేరుస్తూవుంటే దేహయాత్ర జరుపుకొదగిన వుట్టి క్యంతో దేవుడు మనుష్యులొకనంభా సమానంగా పుట్టించాడు.

గోవిం—అందుకనేనా, ఆత్మ తెల్లవారిబామన్నే లేది రాత్రి పదిభంటలవాకా మాయగుతూ ఆయాస పడుతూ మానవండా యేదో పనిచేస్తూనేవుంటుంది.

జాన—యేం తెయ్యరున్నారో బాబూ. కుడిచి నుఖంగా మారుచునే నోము నే నోచుకొనలేదు. నిరంతరం కష్టపింది.

పద్మ—ఆత్మా నేం చేసిపెడుతా లేకే సవంతా నూ. నువ్వు కష్టపడొద్దు. పూరికే మాచోసుండు. నిన్నంటే నాకు చాలాఆక. నువ్వు ఆయాసపడితే నాకు దిగులేస్తుంది.

జాన—వోనీ నా వరాలతల్లీ! ఆత్మరసప్రవాహంలా నన్ను ముంచిలేల్చుకే. నీ ప్రేమపూరిత పవిత్రహృదయంగోమంచించుచున్న ఒకమధుర మాటతోనే నా కష్టాలన్నీ తీరినట్లేవున్నవి చిట్టితల్లీ. నీ ముద్దుమాటయే నాకు వరాలమూట యింతేమి గావలె. కుడిచి మారుచుండి నిర్వ్యాపారముగా గోళ్లుగిల్లుకుంటూ కుర్చీకునారిల్లే దానికంటే కష్టపడి కాలారాతిగి చెయ్యారా పని చేసి తీరుబడి క్షణంలో యిట్లుముద్దునిద్రలతో సత్కాలక్షేప మొనర్చునదే నుఖశీవసము. నాకింతకన్న కొరదగిన దిక నేమున్నది.

పద్మ—అట్లాచితే ఆత్మా ఆకలేస్తుండే ఆన్నం చెట్టెవ్రా?

రాఘ—నా కన్నంవోడ్డే ఆత్మా పొద్దునాగూడా తెయ్యలేకుండా వొట్టిపచ్చడి అన్నంబెడికే తినలేకపోయాను.

గోవిం—ఆత్మా చొక్కోకన్నా తెయ్య తెయ్యవుగదూ.

పద్మ—ఆత్మా మమ్యగారికే ముద్దులెట్టుకొంటూ ముచ్చటపడుతూ వుంటాకే, తెయ్యలేకుండా బువ్వ పెడికే మరి కారమీసీ మాకళ్లు చుట్టకొన్నే పిట దిగులెయ్యదూ!

రాఘ:—అదేమిటే ఆత్మా?

గోవిం—యేడుస్తావెందుకే?

పద్మ—మేమేసీ అదగంలేకే ఆత్మా. నువ్వు పెట్టండే తింటారే. అల్లరిచెయ్యం. నువ్వేడిస్తే నాకూ యేడుపాస్తుంది. మామ్యగదూ. పూరుకోయేమీ అదగంలే. ఆన్నయ్యలూ అమ్మనదగొడ్తు.

శ్రీహ—అరుగో కమలమృగారు.

జానకి—రా కమలా! యేమిటి?

కమల—యేదో కొంచెం పిల్లలకులెట్టు ఆకలి గొన్నారే పాపం.

జానకి—పూటపూట యిదేమి లేవడం కమలా.

కమల—ఆమాటనకు పరవాలేదు. మేము దినుట మీ రూరకుండుటయా. చైవము మాకొరకే యిచ్చెనా. నల్లమలకు సాయపడుతుని కూడ?

జానకి—పిల్లలనంపుమన్న రారా యిండులకై పల్లెము మోసుకొని నీవు నడచి వీధివెంట రావలయునా.

కమల—నీయందుగల శౌరవముకంటే నేనేమాము కంటే నాకేపల్లెము బరువైనదా. నువ్వునల్లమలను దర్శించుటకు నడచినప్పుట శౌరవహానియా. నామావాదులు వలయునా. ఆరాణేవాసపు నడవవలన్నియు యీటకపు నేమముట. పిల్లలకిమ్ము తరువారే రమ్మ మాయంటికి.

జానకి—అటులే మంచిది.

రాఘ—యివెంతబాగున్నాయే. ఆత్మా ఒక్కనాడన్నా యీటంటివి చేసిపెట్టవు మాకు. అడిగితే యేడస్తావు.

గోవిం—యీలాంటివి తినేందుకు లేకుండా—

పద్మ—కట్టుకునేందుకు మంచి పరికరీలేకుండా—

రాఘ—యెన్నార్లు కష్టపడవలెన్నో మనమూ.

శ్రీహ—పంతులు చెప్పినట్లు ప్రార్థనచేస్తాను, దేవుడు మనందరికీ—

జానకి—ఒక్కసారే ఆమాటతోటి జానకియభిలాషిచారమంతా మాయమైంది, తలవూపింది, పెద్దనిట్టూర్పు విడిచింది, గోడనపటంతోవుండే లక్ష్మీనారాయణ మూర్తినిజూచి ఒక్కవమస్కారం చేసింది.

శ్రీహ—తమ్మా అస్తమానమవుతూవుంది. దీపానికి చముల్లేదుగదా పెండలాడే పాటాలు చదువుకోని పడుకుందారా.

పద్మా—ఆమ్మా బువ్వలేదుగదా పడుకోంటా, కావీవు చిచ్చిగొట్టు నిద్దరబోతా.

జాన—హా భగవంతుడా! మాకందరికీ వక్కసారే పెద్దనిద్దర ప్రసాదింపుము. యీకష్టరీతిలో మిక గడుప జాలను. యీ ముద్దుబిడ్డల గుడుములంజూచి పసింపలేను. * * *

రాత్రి రెండుజాములైనది, గోదావరీనది గంధీరముగా ప్రవహించుచున్నది. గట్టున జానకి తడేక దృష్టిలో నిలుచుండియున్నది. చిన్నపిల్ల పవృథుజముపై నిదురించుచున్నది. తక్కినపిల్లలు గట్టున యిసుకపై బరుండి నిదురించుచున్నారు. పాపము వారచ్చుటికెందులకు వచ్చిందో యెట్లు తేబడినో వారెరుగు.

జానకి గంధీరస్వరముతో నిట్లు చెప్పినది.

“ఓగోదావరీ! ప్రవంతివీ! అమృతస్వరూపిణీ! యీ కష్టమయజీవన కుటుంబమునకు నీ అమృతగర్భమున నించుక తావోసంగుము. ప్రపంచమునంగల సమస్త జీవకోట్ల పాపపంజరములను భవదీయ స్ఫుర్తమాత్రమున మాయించి పరిశుద్ధుల చేయుచున్నావు. భగవతీ నీకరుణారసప్రవాహ పరిష్కృతంలై రెండువడియున్న

యూసరక్షేత్రంబులు సైతము సమృద్ధసస్యఫలవంతములై అగణితప్రాణికోటి కమృతమును ప్రసాదించుచున్నవి. ఓ గిరిరాజపుత్రి! నీ పుట్టువు ఆభిలషితవో జీవనంబునకై యిలవైచెలసినది. నీ గమనంబులు దుష్టమాతాపత ప్రస్థావరణంగమాత్మక జీవనముదాయమునకు జీవదాయంబులు, నీదర్శనముపతితపావగము, తల్లీ! దుర్గురంబులగు సంసారవిడ్డవముల భరింపకేరక అగణితంలై యుమాకులగు నీ నిమిగుల లవభవించు నిడుములంగడుప జాలక క్షణాంత గౌరవములంబాటించి చేరదీసి యాదరించు వాపులంగానక అపహాయనై నిడువేదనగుట అజ్ఞాన భవగర్వదిక్కులగు జీవబోకపరాభవముల సహింపనేరక తల్లీ నిన్ను కరణునొచ్చితిని. శిశుసూరిని. ఆత్మహత్యామహాపాతకిని రక్షింపుము. అనుచితములగు బాల్యదీపామామ లాచరింపబడినవారికిని పెద్దల యనితేకముచే సంసారసంరక్షణోపాధియగు నున్నత బిడ్డ లభ్యసంపలనక ఆసమగ్నలై కర్తవ్యతామాధ్యలై తపించు నభిమానవతులను చేరదీసి చల్లని నీకడుపున దాచుకొనుము. ‘నక్షత్రస్వాతంత్ర్యమర్హత’ అను దానరాజునిచే అబలాలోకము నధఃపతనము జొందించుట అన్యాయమని చల్లని నీ కరములై త్రి యుద్ధోషింపుము. అమృతస్వరూపిణీ నీ కేక పదిచేలనమస్కారములు, వచ్చుచున్నాను.”

అని యామె వెనుకకుమరలి నిదురించు పిల్లలవద్దకి వచ్చినది.

హా బిడ్డలారా “యీ మందభాగిని యువరమున బుట్టకుండినచో మీ కి దుర్మరణములు ప్రాప్తించనం దెడివిగదా! ఆయ్యా రైవమా” అని యొక్కనిట్టూర్పు విడచినది. ఒక్కొక్కరినే యెత్తుకొన నుద్యుక్తయైంది.

అంతలో నొకవ్యక్తి యిటు కఠినమునవచ్చి ‘సాహసము మానుమాను’ అని కేక చేసినది.

జానకి వెనుకకు మరలి “అయ్యా కష్టసాగరమును తరింపనీక ఆడువచ్చిన దెవ్వరు వా దొర్యాగ్యజీవతయా.”

శ్లో ౩—బాహీ యంతసాహసమున కొడిగట్టిరిచా.

బాహ—కమలా నీచా యిపుడిట కట్టువచ్చిరివి.

కమ—సాహసమువదలి విరంగివులతో నావెంట రమ్మ రయవార చాప్పిదను.

బాహ—అమ్మ అన్నవస్త్రములు కిడుములందు నీ యిర్పనలంబాది సహించలేక అందర మెక్క పే సారి యా యావత్సాగరమున మునిగిరిమేని యెన్ని యు పీరువని యా గోదావరీ ప్రవహించి కరణకొచ్చి రిది. యా విర్యాగ్రహటంబు మింకను పువమిపై యడుములం బడవలసియుండుట నీవే వారించబడినది.

కమ—బాహీ! ఆపదలు కాపురములేయేమోకన్న మఖములు కావటి నంచలవంటివిగదా. నిలుగు లిప్పుడు కష్టపడిన వెనుక బుభుషరా. కష్టములనలో నైన వారెంతటి మనీషువంటులైనను కార్యాకార్యము లరయ వేరరకుట నీయెడ కార్యాలమయ్యె.

బాహ—వాకష్టములు కాపురములే చేయుచున్నవి. నేనేమి యుద్యోగ మెనన్చి యూల్లెలి యా కిరువుల వధివచ్చికి చేగలను. నిలువనీదయు నడువతోడుగ నన్నవస్త్రములును లేక దీవులై యలనుటించు నీ పాప లనుకూడ నా హృదయము నీగుతున్నది. చేరదీసి రక్షించుకొన్నయ యెల్లదముగ ప్రేక్షునూపు వికళల నిర్దాక్షిణ్యములు విని విని నామవన్ను నొచ్చిపోయి నది. విధియున్న మహాభాగులను గౌరవించు నుచూతు లేగాని అన్నవస్త్రములులేక ఆలనుటించుచు క్షిణించు పేదనటంబులును కించుక తపనోపాధిగల్గించు ధర్మ సంస్థలు లేవయ్యె. పదుభుగ ను చేక ప్రముఖుల కట్టి యాశయములే కలుగవయ్యె. యిక నిట్టి యగతికుల కిభారతదేశమున నాశ్రయ మెచ్చుట.

కమ—అమ్మ అకరణ్యకరణ్యుడగు పరమేశ్వ రుడు లేదా యేమి, యుద్యోగ మెనన్చి యూల్లెలిను నటుంబరక్షణ మొనర్చుకొనుట కిక పన్నార్థములు లేదా యేమి, హిందూవనితల గడవదాటకయే చేక

నీవయు స్వరాజ్యసంపాదనోపాధియు నగు తొన్ని మాధవులు మహాత్ము దుదొప్పించియుండట విస్మయ విరివా?

బాహ—దేను కమలా నీ సమపదేశములే నా యజ్ఞావతులరిందినది. నేనుమొదల్యానియే మహా త్మునియుపదేశము తాదలచాల్చి అవిధమువనే చేక నేవయెనక్కరు నటుంబరక్షణముననెం గడంగద.

అయూరిలో నూలువదన ప్రచార మతి యెక్కు దుగనుండెను. పే లరంజూలు నీసనవాఁకి చేకనాయ నులు నూటపదార్థు లహుమాన మిచ్చుచుండిరి. ఏ యింట తాచివా దుష్టదానవ గర్వనిర్వాపణ మొనర్చు నిరంతరము పరిభ్రమించుచు ధర్మ మేవవమతి యనుచు వ్రైక్కి వాదమున నుద్ధోషించు చోరిచక్రమువలె వ్యరా జ్యరథచక్రమగు రాక్షాపుచక్రము భారతమాతీవాన్య నియ్యలసోత్సాహముం జాటుచు తానెఱుఱుకొని. రాక్షసు వదనవారిలో నానమ్మ నూలు పే లరంజి క్కివచారి నూలుకంటె ఆమెనూలును మిల్లులవారు వేరవారు రెట్టింపువెలవిచ్చి కొనిపోవుచుండిరి. ఆమెనూలులూది సంరసింది గృహిణీయు పేదనటుందిణీయు వని రెట్టింటి గౌరవభావములే చేకనాయకుల వరమ ఖడ్గం ప్రచారపథలలో నూటపదార్థా మెన లహు మరులిచ్చుచుండిరి. మరియు విశాగ్రబుద్ధియగు నామె హిందీభాష వక్రమమున వధ్యసింది చుట్టుపట్ల బాల కల కలిసులభయుగ వధ్యసింపజేయుచుండెను. ఆమె వోధనాకాశలమునను సంస్కృతికొంది ధనికులనీ వారు తమబాలికల నామెయొద్ద హిందీభాషావరణము లకై పంపుచు వలదన్నను పూజ్యభావమున నామెన మానవేగము లంపుచుండిరి. ఆమె నటుంబుమునకగు ద్రవ్యము హిందీప్రచారముననే వచ్చుచుండెను. నూలునై వచ్చువదియు అపుడపుడు ఖడ్గప్రచార పథలలో వచ్చు పన్నావధనమును నామెన నిలువ యుచుండెను.

నీరసావర్తిత వస్తువుల పరిరక్షణకు వాటితో
పరిచయము భంగిగా. ఇందు మాకు వర్ణనములగునది
జానెము మిటులబడితి పానావ్యసంపాదములను
వనరులేని భవవర్ణములను గాగవచ్చువామలను
పానమైనది. శ్రీహరి తన పాదయంత్రో ప్రతి పక్ష
లయం దున్నదనుచు విద్యావంతుల యాదరణములను
పొందుననుచుండెను. ఇక పద్మయో భూలోకమున
వర్ణవలించిన పానావ్యవర్ణము. అను నేమి తిమ్మన.

ఎవ్వకు సంపదగల్గిన అవ్వకు బంధువులు వచ్చు
రమ్మల్లు బావకమ్మగారో వియ్యవంతులను బంధు
వులును బంధువులు వచ్చుచుండిరి. పూర్వస్థితిగాను
పాన కలు తెదనములను యిప్పుడు బంధువులమున
పలకొనును వచ్చుచు ప్రస్తావించునది. బావకి కన్య
కాలములో కవికలించి ప్రేమిపాటించి పనులవిధ
యల పాదువనవర్తి యామి పుకాభివ్యక్తి బావి
యూపిన యాదారవ్యభావమున కమల బావకి బాంధ
వ్యమునకై యున్నసించు బాక వింతగాను. వీరక్షిర
ములవన వర్ణవ్యవస్థితే పలకాను బా భగవాన్
కలితల వ్యభావముల భేరించునా.

పామంకాల మామగంటలైవరి. గోదావరీనది
ప్రకారముగ ప్రవహించుచున్నది. వేదవికాల
మనుటచే వర్ణవికాలముగను యు బా వర్ణవిక
గలములయందు వచ్చి విశ్రమించుచుండిరి. కమలయు
బావకియు కను ముద్దవికలతో నా యేటియనుక
రిమ్మలపై గూరుచుండి మావర్ణాధముగ ముచ్చ
లించుకొనుచుండిరి.

కమల—బావకి! విశ్వాక పంగతి ప్రస్తావించ
నుంటిని యేమివచ్చునా.

బావకి—కమలా యెంగమాట, నీ మాటకు నే
నేమి అనుకొనునా చెప్పు.

కమల—యీ లలితవిద్య —

బావకి—యీ శ్రీహరికి పెండ్లి నీరసబలించి
మహాపంప నీమున్నది.

కమల—అందులకే విరహమునుండి నేను
ముచ్చలవనుచుండినది. పంపంధ సంపన్నానుటకు
నీ వాత్సల్యంధువులు చాలమంది గలనని యావడ
యను నేను ప్రస్తావించుటకు సంకయించుచుంటిని.

బావకి—అర్చిబంధువులనె చెప్పున? కన్యకాల
యన సంకమల నూటువరకు కలిపివర్తివచ్చుచు
ముచ్చానునా కలిపివర్తివచ్చునా యాత్మబంధువు
లెన్నటికైన వనదునా. కన్యకలొకమచ్చ వచ్చు సం
టికి చెప్పుకోని బావాడి అవతమండి బావకి పుణ్య
చరిత్ర. నీకంటే నా వాత్సల్యంధువు వలదు. నీ
బాంధవ్యములకంటే నా కి కలిగినది బావభాగ్య
నీమున్నది.

కమల—నీ వర్ణవిభావము నీ కన్యముల గలవనది.
ప్రకము నీ మిటులమును గల్గించెను. మనమువలె
లగునానిది మనవర్ణమునెట్లయే ప్రవము మనము లాగు
గును.

బావకి—ప్రవాసుగ్రహములయననే నీవంటి వయో
వతి ప్రాప్తవాప్తగలివది, పల్లవమైతికి పల మిటులే
గదా లభించును. భోజనకాలమైనది. మరల లేచు
వత్తము వది.

కమల—విశ్వాకములను పంపం దలంకన్యములను
లానై చెప్పుపాదలతో గోదావరి నదీగర్భమున
జొచ్చుట మధ్యకలించి పామల మరవర్ణకై యా లలి
పురివములను బావోయన బావకి నే నీ ప్రకల్పము
లంటే నీన మొనసాగినది వివాహములకై పంపోయ
ముగా ప్రసంగించుచున్నది. కమలా స్త్రీహల
ప్రభావమునకే గదా యిట్లాను మనోరమ
మొందినది.

పల్లవమైతి యిట్లీదే.

నానాజాతిసమితి

వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారి

1914 వ సంవత్సరము జూలై నెల 2న వ
 తేదీని ఆస్ట్రేలియా దేశము, సైబీరియా దేశము
 పై యుద్ధము ప్రకటించుటయు, అంతట
 నాస్ట్రేలియా దేశమును జర్మనీ, టర్కీ, బల్గే
 రియా దేశములు మద్యము అగుటయు
 తోడనే సైబీరియా దేశమును రష్యా,
 ఫ్రాన్సు, బెల్జియం, మాంటేనేగ్రో, ఇం
 గ్లాండు, కనడా, ఇండియా, ఆస్ట్రేలియా,
 న్యూజీలాండ్, దక్షిణాఫ్రికాలును, జపాను,
 ఇటలీ, రుమేనియా, పోర్చుగల్, గ్రీస్
 దేశములును శ్రమముగ 1917 ఏప్రిల్
 6వ తేదీ అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రము
 లును మద్యముచేయుటయు తిన్నూలమున
 నయ్యది ప్రపంచయుద్ధముగ బరిగొచ్చింది
 నిరంతర ఘోరసంగ్రామము 1918 వ సం
 వత్సరమువరకు నిర్వహించబడుచుండుట
 యు, ప్రపంచమునందలి అన్ని జాతులయం
 దును పరస్పర ద్వేషానలమలము కొనుట
 యు, ఘోరకాటకములు విజృంభించుటయు
 జరిగెను.

అట్టి 'మహాయుద్ధము' అంతమొందు
 విధానము తోచక ప్రపంచమహావేత్తలు
 తారుమారై శాంతిసన్నతుల పశించుటకే
 నియు నోపకగాని, కోరికగాని లేక తదేక
 సంగ్రామనిమగ్నులైయున్నతరి అమెరికా
 సంయుక్తరాష్ట్రముల అధ్యక్షుడగు శ్రీ
 వుడ్రోవిల్సన్ తన పదునాలుగు వరతు

లతో నొకసంఘ ప్రయత్నము ప్రారంభిం
 చేసెను. అదిగల ద్రోహమునకు కుతలప్రము
 నకు తావుండియున్నను దేశములన్నియు
 శాంతి నాటావరణమున కెదురుచూచు
 చుండుటచేతను, అప్పటికి దస్పియుండుట
 చేతను అందును కలసి ఆ 14 మరతు
 లతో గూడిన సంధిపత్రముపై అనెల
 సంధి రాయభారము మూర్ఖుడుటకు
 1918వ సంవత్సరము జనవరి 18 వ తేదీ
 ప్యారిస్ నగరములో శాంతిసమావేశము
 పడుకూడెను. 4 సంవత్సరములు 3 నెలలు
 11 దినము యుద్ధానంతరము 1918 వ సం
 వత్సరము నవంబరు 11వ తేదీవి యుద్ధ
 విరామ సంధిపత్రము సంతకములు చేయ
 బడెను.

అట్లు తాత్కాలిక యుద్ధవిరామ సంధి
 పరతులతో శాంతిసమావేశము వార్షేల్ను
 నగరమున 1919 వ సంవత్సరము జనవరి
 18 వ తేదీన ప్రారంభింపబడి అన్ని దేశము
 లుచర్చించుటతోడను, బెదిరించుటతోడను
 ముక్కువీరపులతోడను, మూలివీరపులతో
 డను కొంతకాలము జరిపి ఎట్టికేలకు పర
 స్పరాంగీకారమునకు వచ్చి ఆ సంవత్సర
 ముననే జూన్ 28వ తేదీని అన్ని దేశము
 లును సంతకములు గావించి హృదయ
 పరివర్తనము నొందెను.

ఏనాడు యుద్ధమునకు, పరస్పర ద్వేషానలమునకు స్వస్తిచెప్పచు వార్యేల్లునందు సంతకముచేసికో ఆనాడు ప్రపంచచరిత్రలో నొక నూతనాధ్యాయము ప్రారంభింపబడెను. అంతకుముందు పరస్పరయుద్ధములతో తమతమ మనోరథములను, కాంక్షలను తీర్చుకొను ప్రపంచజాతులు తమకు నపుడప్పుడు సంభవించు తగాదాలను తమలోతా మేర్పరచికొనిన పెద్దలచేత పరిష్కారమగుటకును, వాని నన్నిజాతులవా రేకగ్రీవముగ నంగీకరించి శిరసా వహించి అమలు జరపుటకును నొక నానాజాతి సమితి నేర్పాటు గావించి కొనిరి.

వార్యేల్లు సంధివ్రతముపై సంతకములు జరుగుటతో 1920వ సంవత్సరము జనవరి 10వ తేదీనుండి నానాజాతిసమితి అమలులోనికి వచ్చెను. ప్రపంచములోని వివిధ జాతులమధ్య పరస్పర సహకారసౌమనస్యములు ప్రబోధితమగుటయును, ప్రపంచ శాంతి సంస్థాపనము నిర్వహింపబడుటయును ఈ నానాజాతిసమితియొక్క ఆదర్శములై యుండెను.

ఈ సమితి విధానము మిత్రజాతుల ప్రతినిధులు తయారుచేసిరి. జర్మనీ మొదలగు శత్రుజాతులకు దగిన ఆదరణ, గౌరవములు కల్పింపబడకపోయినను నాటివరి సత్తులనుబట్టి అన్నిపరతులను అన్ని దేశములు చివరకు శత్రుజాతులును అంగీకరింపక తప్పదాయెను. ఈ నిర్మాణప్రణాళికలో

26 సూత్రములున్నవి. సాధ్యమయిన అన్ని విధానములవలనను ప్రయత్నించి విఫలమైననే యుద్ధమునకు గడంగవలసినదేగాని ఈలోపుగ తన్ననిలుస్తూని కల్లయుద్ధము అంగీకరించని పరతును విధించుకొనిరి. తమలో వివాదమేదైనను సంభవించిన దానిని నెంటనే నానాజాతిసమితికి తెలుపవలెను. వారు పరిష్కారపు ఉత్తరువునకై ఆరునెలల వేచియుండవలెను. అట్లుపై మరికొంత గడవు కాలము అనగా మూడునెలలు వేచియుండవలెను.

ఈ జాతిసమితి మహాసభ (ఎసెంబ్లీ) సంవత్సరమున కొకసారి జనీవాలో సెప్టెంబరు నెలలో సమావేశమగుచుండును. ఇందు ప్రతి జాతినండియును ముగ్గురు ప్రతినిధులు పంపబడుదురు. ఆయితే ప్రతి జాతియు నొక్క-నోటును మాత్రమే ఇవ్వనర్హతగలిగియుండును. ఈ నానాజాతి సమితికి కాన్సిలు (శిష్టసభ) అని యొక ఉపాంగము కలదు. ఇది సంవత్సరమునకు మూడుమారులు సమావేశమగును. ఈ కాన్సిలునందు శాశ్వతసభ్యులగు గ్రేటు బ్రిటను, ఫ్రాన్సు, ఇటలీ, జర్మనీ, జపాను అయిదు దేశములును, ఎసెంబ్లీలో మూడు సంవత్సరములు సభ్యతగల శాశ్వతేతర సభ్యులనుండి తొమ్మిదిమందియును సభ్యులుగనుండురు. ఈ జాతిసమితికి సంబంధించి యొక ప్రపంచ న్యాయస్థానమును, అంతర్జాతీయ కార్మికసంస్థయును గలవు.

ప్రపంచ న్యాయస్థానము

నానాజాతిసమితి ఒడంబడికలోని 14వ సూత్రము ప్రకారము అంతర్జాతీయ శాశ్వత న్యాయస్థానమును నిర్మాణము గావించి ఏర్పాటు చేయుటకు నానాజాతిసమితి కాన్సిలు ప్రణాళికను తయారుచేసి పంప వలెను. అంతర్జాతీయవిషయములపై తగాదా వచ్చిన వివాదజాతులు రెండును తమ కున్న వివాదములు సమర్పించుకొనిన అట్టి తగాదాలను విని, పరిష్కరించుటకు ఈ న్యాయస్థానమున కధికారము కలదు. కాన్సిలుచేగాని, ఎస్సెంబ్లీచేగాని ఏదేని సందర్భములో అనుమానముండి కోర్టుకు తెలియజేయుదురేని ఈకోర్టు అట్టి సమస్యలపై తమ సలహా నొసంగవచ్చును.

1922 సంవత్సరము మేనెలలో కాన్సిలు గావించిన నిబంధన ప్రకారము ఈ కోర్టు నందు ప్రపంచములోని అన్నిజాతులకును ప్రవేశార్హతకలదు. అయితే కోర్టు జారీ చేసిన పరిష్కారమునకు వ్యతిరేకపక్ష మంగీకరించుచో వారిపై యుద్ధమునకు గడంగమనియు, పరిపూర్ణ విశ్వాసము తోను నమలుజరుపుదుమనియు, అంతర్జాతీయసమితి నిర్మాణము (కావొ నెట్) ప్రకారము న్యాయస్థానాధికావాపరణము నంగీకరించుచు సమ్మతిపత్రమును వ్రాసి యివ్వవలయును. న్యాయస్థానములోనున్న తీర్పులలో తమజాతికి సంబంధించిన న్యాయాధిపతి లేనియెడల ఈ సందర్భమున మాత్రమే న్యాయాధిపతిగనుండుట కేదే

మేని తన తరపున నొక న్యాయమూర్తి నెన్నుకొనవచ్చును. ఇప్పుడు 15 మంది న్యాయమూర్తులున్నారు. ఈనడుమ నొక భాళీరాగా భారతదేశములోని నర్ లేజ బహదూర్ సప్రూగారిని నియమించిరి గాని ఈ నియమికము త్వరలోనే అంతరించెను. ఈ న్యాయస్థానము హేగ్ పట్టణమునందుండును. అందుచే దీనిని హేగ్ న్యాయ స్థానము (కోర్టు) అనియు వ్యవహరించుచుందురు.

అంతర్జాతీయ కార్మికనిర్మాణము

సభ్యులుగ జేరిన నానాదేశముల ప్రతి నిధులు ప్రతి సంవత్సరము సమావేశమగు మహాసభయై వెలయు నొక శాశ్వతనిర్మాణ మీ అంతర్జాతీయ కార్మికనిర్మాణము. మరియు నొక పాలకవర్గముచే పరిపాలింపబడు అంతర్జాతీయ కార్మిక కార్యాలయము నిర్వహింపబడుచున్నది. ఈ ప్రతిసంవత్సరమును సమావేశమగు మహాసభకు ఈ అంతర్జాతీయ కార్మిక నిర్మాణమునందు సభ్యులుగ జేరిన ప్రతి దేశము లేక జాతీయమిది పనివారి తరపున పంపబడిన ప్రతినిధి యొకరు, యజమానుల తరపున పంపబడు ప్రతినిధి యొకరు, ప్రభుత్వపు ప్రతినిధు లిరువురు మొత్తము నలువురు ప్రతినిధులు పంపబడుచుందురు. అంతర్జాతీయ కార్మికకార్యాలయము నానాజాతిసమితి కార్యవర్గ కార్యాలయమున కేమియు సంబంధములేక వ్యవహార నిర్వహణమునందుగాని విధాననిర్ణయమునందు

గాని ప్యతంభసంస్థయై వెలసి జనీవాలోనే యుండి నిర్వహింపబడుచున్నది. అంతర్జాతీయ కార్మికవిషయములు, ఫీలింగతులు, అంకెలు, పనిచేయు కాలములు, కార్మికుల కివ్వబడు సదుపాయములు వీలైనంతవరకు అన్ని దేశములమీదను ఏకవిధానముగ నిర్వహింపబడగలండుటకు ప్రయత్నించుచున్నామునది దీని ఆదర్శముగాని మన భారత దేశ వ్యవహారము వచ్చునప్పటి కిట్టి సంస్థలన్నియు నెందుకును చేతగాని సంస్థలగుచున్నవి. 48 గంటలకన్న వారమునకు ఎక్కువని చేయించకూడదని అంతర్జాతీయ కార్మికసమావేశమువారు తీర్మానించగా అట్టిది అవసరములేదని ఈ సంవత్సరపు భారతశాసనసభలోనే ప్రభుత్వ సభ్యుడే ప్రతిపాదించి నెగ్గించుకొనెను. అపు డేమిచేయుటకును చేతగాని సంస్థయూ అంతర్జాతీయ కార్మికసమన్వయ సభ. ఈ మహాసభయే శాసనాధికారముల గలిగియున్నది. వివిధ దేశములమధ్య సంధి విందు కార్మికతగవు తీర్పుట కనుపగు సంధి పత్రములను నిర్ణయించ హక్కుగలిగియున్నదని వర్ణింపబడుచున్నది. అవసరమగు విధానములను, పద్ధతులను, రీతులను నిర్ణయించుచుండును.

సంధిపత్రములు

నానాజాతిసమితి జన్మించుటకు ముందుగా అన్యదేశముతోను మొట్టమొదట నొకరివెంట నొకరు సంధిపత్రము (ట్రీటీ) లను సంతకము చేసికొనిరి. వాచ్మెల్లు

నగరమున జగ్మనీతో 1919వ సంవత్సరము జూన్ 28 వ తేదీ మొట్టమొదట సంధిచేసి కొనబడెను. దీనినే వచ్మెల్లు సంధియందురు. అటుతరువాత ఆస్ట్రీయా దేశముతో 1919 వ సంవత్సరముననే సెప్టెంబరు 10 వ తేదీ సంధిచేసికొనబడెను. ఈ సంధిని సెంట జగ్మయిన్ సంధి కుని వ్యవహరింతుము. ఆ సంవత్సరమే నవంబరు 22 వ తేదీ బల్గేరియాతో సంధిచేసికొనిరి. దీనిని 'సుయిల్లి సంధి' యని వ్యవహరింతురు. 1920 వ సంవత్సరము జూన్ 4 వ తేదీ హంగేరియా దేశముతో సంధిచేసికొనిరి. దానిని హంగేరియా సంధియందురు. అటుతరువాత ఆ సంవత్సరముననే ఆగస్టు 10వ తేదీ తురక్మి దేశముతో సంధిచేసికొనిరి. దీనిని 'నేవరేన్' సంధియని పిలుతురు.

ఇట్టి సంధిపత్రములన్నియు సంతకము అయిన తరువాత నానాజాతిసమితి సావనము నిశ్చయింపబడి 26 సూత్రములతో అంతర్జాతీయ ప్రణాళిక (కాన్వెన్షన్) ఈ క్రిందిదేశములవారిచే 1920వ సంవత్సరము జనవరి 10వ తేదీ సంతకములు గానింపబడెను.

1. ఆమెరికా సంయుక్త	12. గ్యూటెబర్గ్
[రాష్ట్రములు	13. చైనా
2. బెల్జియం	14. హెడ్లెండ్
3. బాలివియా	15. హోండురాస్
4. బ్రిటన్	16. ఇటలీ
5. బ్రిటిషు పాశ్చాత్యము	17. జపాన్
(1) రష్యా	18. విచేరియా
(2) ఆస్ట్రీలియా	19. వికారుగ్స్

- (3) కష్టికాశ్రికా 20. పెరు
(4) మ్యాకలాండ్ 21. హాలాండ్
(5) ఇండియా 22. హార్గుల్
6. చైనా 23. యమేనియా
7. బ్యూతా 24. పెర్షియన్-క్రాట్.
8. ఓకాన్ట్ జేకీయా స్టాన్లీస్టేట్
9. హార్వేడర్ 25. సయాం
10. ఫ్రాంసు 26. ఉరుగ్వే
11. గ్రీస్ 27. జర్మనీ

ఈ పై 32 దేశము ప్రతినిధులు తమ తమ దేశముల తరపున ప్రజాభిక నంగీకరించుచు మరియు నీక్రింది దేశమువారిని ఈ ప్రజాభిక (కావొ నేట్) నందు ప్రవేశించగలందులకు ఆహ్వానించిరి.

అర్జంటైన్ రిపబ్లిక్	పర్షియా
చైల్	పారావాడోర్
కోలంబియా	పెయిక్
డెన్ మార్క్	స్వీడన్
నెదర్ లాండు	స్విజర్లాండ్
వార్ష	వెనిజులా
చెకోస్లా	

ఏ మహానుభావుడు ప్రపంచశాంతికి సాధనోపాయము జూపెనో, ఏ మహామహుని ఆదేశానుసారము అన్ని జాతులును సంఘములు, రాజ్యములు సమితిగ నేర్పడుట కంగీకరించిరో అట్టి సంఘాత తన దేశము తరపున సంతకముచేసి అమెరికాకు తిరిగివెళ్లి తా నొనరించిన కార్యమును నివేదింప నచటి ప్రజాప్రతినిధి సభ వారు తమ అధ్యక్షుని విల్సన్ మహాశయుని కార్యమును వ్యతిరేకించి నానా

జాతినమితిలో సభ్యులుగ జేరుట కంగీకరించక తమ అధ్యక్షునికి ప్రపంచములో నవమాన మొదలింపజేసిరి. ప్రపంచములో నత్యల్పకాలములో ప్రపంచవిఖ్యాతినందిన ఘనుడుగాని మరల నత్యంతాల్పకాలములో నత్యధిక న్యూనతను బడసినవారుగాని ప్రెసిడెంట్ విల్ సన్ కు మించి మరొకరుండబోరు. అందుచే ప్రధమకలశముననే చంతభగ్ను మనినట్లు కావొ నెంటులో సంతకముచేసిన ఒకజాతి అపుడే జారిపోయెను.

అటుతరువాత నీ సమితినుండి 1927లో కోస్తారికా దేశమును, 1928వ సంవత్సరములో బ్రిజిల్ దేశమును, 1933వ సంవత్సరమున జపాను దేశమును, జర్మనీయును తమ సభ్యత్వమునకు రాజీనామా నిర్దుజాతినమితిని విడచిపోయిరి. అటుతరువాత 1934లో సోవియట్ రష్యా, ఆఫ్ఘనిస్తానము ఈ క్వేడర్ దేశములును ఇందు సభ్యులుగ జేరెను.

సమితిసభ్య దేశములు

దేశము	జనసంఖ్య	వైశాల్యము
1. అమీషియా	110,00,000	850,000
2. ఆఫ్ఘనిస్తానము	120,00,000	24,5000
3. ఆర్ జేషియా	10,03,104	10,600
4. అర్జంటైనా	118,46,000	11,53,000
5. ఆస్ట్రేలియా	93,47,000	30,00,000
6. ఆస్ట్రీయా	6,530,000	32,000
7. బెల్జియము	8,213,449	11,752
8. బొలివియా	2,924,900	506,000
9. బర్మియా	5,944,000	39,884

కృపాలక్ష్మి

10. కనకా	8,788,500	3,648,500	43. పర్మియా	10,000,000	628,000
11. కైల్	286,322	4,276,700	44. పెరూ	5,500,000	55,000
12. కైసా	43,89,33,373	4,277,000	45. పోర్చుగల్	6,19,0000	85,490
13. కొలంబియా	8,000,000	482,000	46. రుమేనియా	17,400,000	122,282
14. క్యూబా	4,011,000	41,000	47. శిల్ వేడర్	1700,000	13,173
15. చికోస్కోవియా	14,600,000	54,000	48. సహాం	10,000,000	200,150
16. డెన్ మార్కు	3,500,000	16,570	49. దక్షిణాఫ్రికా	7,000,000	472,350
17. డొమినికన్ రిపబ్లిక్	1,023,000	19,300	50. పోలియట్ రిపబ్లిక్	147,000,000	8,150,000
18. ఇస్టోనియా	1,116,00	18,500	51. ఫ్రైస్	22,800,000	194,000
19. ఈక్వెడర్	1,700,000	118,627	52. స్వీడన్	6,000,000	173,150
20. ఫిన్ ల్యాండ్	3,580,000	144,300	53. స్విట్జర్లాండ్	4,000,000	15,800
21. ఫ్రాన్సు	41,834,923	212,660	54. టర్కీ	14,000,000	282,000
22. గ్రేటు బ్రిటన్	47,790,485	115,888	55. ఉరుగు	1,900,000	731,80
23. గ్రీస్	6,205,000	48,290	56. వెనిజులా	3,025,000	395,000
24. గ్యూటిమలే	2,500,000	48,290	57. యుగోస్లేవియా	12,000,000	96,150
25. హైటి	2,300,000	10,200	<p>ఈ సమితియందు సభ్యులుగ తేరినను, తేరికపోయినను సభ్యేతరజాతులును వీరు నిర్వహించు సభలు, సంప్రదించుటలలో వారును పాల్గొనవచ్చును, పాల్గొనుచునే యున్నారనవచ్చును. ఈ క్రింది దక్షత (మాన్ డేటరీ) రాజ్యములును నిర్వచింపబడి ఆయా దేశములవారి ఆజ్ఞలకు లోబడి వ్యవహరింపబడుచున్నవి.</p> <p style="text-align: center;">దక్షత రాజ్యములు</p> <p>ఫ్రాన్సుక్రింద</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. లేబానాన్ 2. సెరియా 3. టంక్ స్వాకా 4. కామెరూన్ <p>యునైట్ కింగ్ డమ్క్రింద</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. పాలెస్టైన్ 		
26. హోండురాస్	773,500	46,000			
27. హంగరీ	8,500,000	35,900			
28. ఇండియా	3,52,986876	1,700,000			
29. ఐరిష్ ఫ్రీ స్టేట్	3,00,00,000	26,600			
30. ఇటలీ	41,150,000	119,000			
31. ఇరాక్	3,000,000	143,240			
32. లక్సివియా	1,900,000	40,850			
33. లెచోరియా	2,000,000	45,000			
34. లిథునియా	2,290,000	20,500			
35. లెగ్జంబర్గ్		999			
36. మెక్సికో	16,520,000	760,300			
37. నెదర్ లాండ్స్	8,183,327	12,590			
38. న్యూజీలాండ్	1,410,000	104,000			
39. నికార్గూ	700,000	49,200			
40. నార్వే	2,800,000	124,964			
41. పెరామా		33,667			
42. పెరుగ్వ					

2. ట్రాన్సు-జోర్జిక్
3. టోగోలాండ్
4. కామరూన్
5. టంగన్యా
6. నవరూ

బెల్జియం క్రింద

1. రఫ్రండ్-ఉరుండి

దక్షిణాఫ్రికా యూనియన్ క్రింద

1. సౌత్-వెస్ట్రాఫ్రికా

జపాను క్రింద

1. మారియూవాన్, జోజోలైక్ దీవులు
2. యాన్ దీవి, మార్షల్ దీవి

బ్రిటీష్ లియా క్రింద

1. మ్యాగయానా
2. న్యూబ్రిస్టాండు
3. సోలమన్ దీవులు

న్యూజీలాండ్ క్రింద

1. కామెరూన్

(భారత దేశము క్రింద దక్షిణాఫ్రికా ములు లేకపోగా ఉండియున్న రాజ్యములు, దీవులు, రాజ్యభాగములు భారత ప్రభుత్వములోనుండి విడదీసి అటు గవర్నరుజనరల్ గారి స్వంత బాధ్యతలతో కిరీటమునకో అంటగట్టబడుట భారతభాగ్యము గాక మరేమి ?)

ఆర్థిక సంపత్తి

ఈ అంతర్జాతీయ సమితి ఎవరి రాజ్యమును, దక్షిణాఫ్రికా ములను వారివి వారు సురక్షితముగ పరిపాలించుచుండుటకును, పరరాజ్యాక్రమణము జరుగకుండను చూచుచుండుటకై నానాజాతీ సమితిలో చేరిన

సభ్యజాతి వార్షికముగ గొంత ధనము చెల్లించవలెను. ఈ సమితి క్రిందనున్న (1) లీగు ఆఫ్ నేషన్స్, (2) లీగు కాన్ఫరెన్స్, (3) అంతర్జాతీయ న్యాయస్థానము (4) శాశ్వత కార్యవర్గ కార్యాలయము, (5) అంతర్జాతీయ కార్మిక కార్యాలయముల ఖర్చులు సమితి నిర్వహించుచుండును. దీని కార్యాలయము జనీవాలో నుండును. ఈ పట్టణము నానాజాతీ సమితికి జెందినదైయున్నది. వీరి వ్యవహారము సామాన్యముగ ఫ్రాన్సు భాషలోను, ఫ్రాన్సు నాణెములలోను వ్యవహరింపబడుచుండును. ఈ సమితి ఖర్చులు ఈ విధముగ సంఘనావేయబడెను. (ఫ్రాంకు బంగారు నాణెము ఫ్రాంకు దేశములో వ్యవహరింపబడునది.)

సమితి ఖర్చులు

సంవత్సరము	ఫ్రాంకులు
1930	28,210,248
1931	31,632,501
1932	32,687,994
1933	33,429,134
1934	30,827,805
1935	32,932,605

ఇంత ధనమును వ్యయపరచినను, ఇంత ప్రజాశక్తిని వృథాపరచినను, ఇంత సహాయ సంపత్తులను బడసినను ఈ నానాజాతీ సమితి దేశములలో జరుగు అంతరంగిక కల్లోలములు విషయములో జోక్యము కలిగించుకొనకపోగా అంతర్జాతీయ విషయముల

లోను ఘోరమగు అన్యాయము జరుగుచున్నను అసమర్థమై వరలుచున్నది.

1983వ సంవత్సరములో జపానుదేశము అన్యాయముగ మంచూరియూపై దాడివెడలి ఆ దేశస్వాతంత్ర్యము హరించి అమానుషముగ పోరునల్పినపుడు జాతీయమిత్రులు తమ ప్రతినిధులను బంపి విచారణలు చేయించి జపానుదేశ అన్యాయముని తేల్చినపుడు నోరు మెదవలేక అసమర్థయై యుండి తన శక్తిని, తన ఆదర్శమును గోల్పోయెను.

నేను—ఇప్పుడు మానవత్వము లేదనుచున్నదో యనునట్లు ఇటలీదేశము అనాథలగు పశుబలశూన్యులగు అభిసీనియునులపై దాడినల్పుచుండ ఇటలీదేశమును ఆంక్షలోనుంచి ఆంక్షలములు జరుపవలసినదని ఆర్థికస్వాతంత్ర్యములేని ఇండియా నొక్కదానినిచే జరిపించగలిగిరి గాని మరేదేశమును ఆంక్షల సమలుజరుపదాయెను. తనను చెదిరించిన ఇటలీ అడుగులకు మడుగులాత్తించినదేగాని, ఎదురాడ వెలుచుచున్నదేగాని అన్నిజాతులను కేంద్రీకరించి యుద్ధమొనరించుటో సహాయ

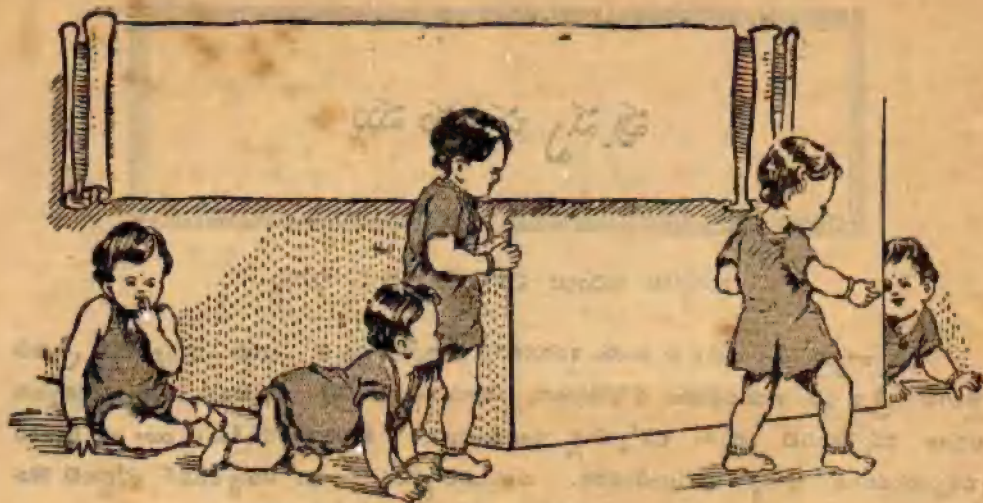
సంపత్తి లొనగూర్చుటయో జేయజాలకున్నది. ఉపసంఘములు, నివేదికలు, చర్చలు, కోర్టుతీర్పులు, సారాంశములు, న్యాయసంశయములు, ఈవిధముగ చెప్పినమాటచెప్పక చేసినపరిచేయక ఒకప్రక్కరెండు జాతులును హితమూరుచుండ అల్పజాతి సశించుచుండ తన పనులతో సరిపుచ్చుకొనుచున్నది. ఆపద్భంధువుగ ప్రవర్తించజాలకున్న ఈ సంస్థ ప్రపంచమునకు భారముగాక సేవచేయుననలంపవీలులేదు. చేసినపనియున్నను లేకున్నను ప్రతిసంవత్సరము తమ విరాళము వసూలు మానజాలరు తమాషాకబుర్లలో అంతర్జాతీయసఖ్యమేగాని, ప్రాణగొడ్డములగు సమస్యలలో ఉత్తరకుమార ప్రవచనములతో నింపి వేయుచున్న ఈ అంతర్జాతీయసమాఖ్య—నానాజాతీయమితి నాటకమింక నన్నాల్లో చూడవలసియున్నది. దీనివలన కాదగిన ప్రయోజన మినుమంతుయేనియు లేదని ప్రపంచ రాజకీయజిజ్ఞాసువులకు బోధపడుచునేయున్నది. అయినను జర్మనీ ప్రాంతుల వివాదసందర్భములో నెటుల వ్యవహరించుచున్నదో వేచి తెలియవలసియున్నది.

ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನು ಹರಿದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದ
 ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನು ಹರಿದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದ
 ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನು ಹರಿದ್ವಾರದಿಂದ ಬಂದ

“అభ్యుదయం?”

శిశు పోషణ

నిశ్శబ్దంగా మంచిగాలి వెలుతురు వచ్చే దిగా వుండవలె గది. ఏమాత్రం సామాన్లతో క్రిక్కిరింపకుండుదు.

బిడ్డలు పాలకుతప్ప మేల్కొరు కొత్తలో. వారికి రాత్రింపగడ్డా నిద్ర.

నిద్ర ఈ నిద్ర క్రమంగా లగ్గుతుంది. ఏకాదయే టప్పటికి పదహారుగంటలు మాత్రమే నిద్రపోతారు.

గాలిలేకున్నా, ఆహారం ఎక్కువైనా సరి లేకున్నా, మంకువల్లా, పండ్లువచ్చేటప్పుడూ బిడ్డలు సరిగా నిద్రపోరు. అలాంటప్పుడు తగుపరిహారంచెయ్యడం అవశ్యం కారణం ఫలానా అని విశ్వయించి. నిద్రకదా పోవడం లేదని ఏమిందో మాకో లేక ఇంత నల్లమిందో వాడుతారు. ఇది ప్రమాదాలకుమూలం.

రబ్బరుచీక నోట్లో పెట్టడంకూడాచెడుపే. దీనివల్ల గొంతుజబ్బులు, ముక్కులో జబ్బులు కలుగుతవి.

బిడ్డలకు గుడ్డలు కొంచెం ఎక్కువగానే జాగ్రత్తచేసుకోవాలె మలమూత్రాలవల్ల

పాలు కక్కిడంవల్ల చాలామైలపురేవి కాబట్టి. ఈ గుడ్డలు శుభ్రంగా వాసనలేకుండా ఉండే

టట్టు ప్రతిదినం సబ్బుతో ఉతికి గుడ్డలు ఉపయోగించవలె. వీలుంటే చాకలిచేత ఉతికించటం ప్రశస్తం.

ఈగుడ్డలు చిన్నవిగా వుండటమే మంచిది. మైలకాగానే తీసి పారేయ్యవచ్చు. అలాతీసి వెయ్యడం అవశ్యమున్నూ.

పెద్దవివాడుతూ తడిసిన మడిచి అడేవాడటం, తడిసిన ఉతకక ఎండబెట్టివాడటం అనుసరించవాల్సిన అలవాట్లు కావు.

పరుపులు వగైరా మలమూత్రాదులతో చెడకుండా Oil Cloth ఉండటం మంచిది.

ఇక చొక్కాలు సులభంగా తియ్యడానికి వెయ్యడానికి కాళ్లుచేతులు కదలించడానికి తగినట్లూ తేలిగ్గాను వుండవలె. తేలికయినవి పురకడం సులభం. అవి ఎండటం సులభం. పిల్లలకు మేజోట్లు, బూట్సులు తొడిగి టోపీలుపెట్టి మనం మురుస్తాము. ఇది కూడదు - ముఖ్యంగా ఎండకాలంలో.

పుష్ప చ య ము

మంత్రిని బదులు మాటాడనీయని భార్య

సర్ జ్యూలా శ్రీవస్త్రుగారు సంయుక్తపరగతాల విద్యాభాగ్యులై. ఆతని భార్యయగు శ్రీమతి కైలాస్ శ్రీవస్త్రవ శాసనసభయందు దొకమెంబరు. పాపమా మంత్రికి సభయందు భార్య ప్రశ్నలకు బదులు చెప్పలేనంతటి పరిస్థితు లెన్నోమాట్లు సంభవించినవి. కొలదికాలముక్రిందట యీ మంత్రిగారిని ప్రశ్నపరంపరతో భార్య గడగడలాడించినది. మండలవిద్యాసంఘమువారు ఎడ్యుకేషనల్ బోర్డులకు లెగిన శ్రీమతి నియమించుకొని దీనికి కారణము. ఆత్రుడు శాసనసభయందు జరిగిన వాద మిది:—

కైలాస్ శ్రీవస్త్రవ:—తగిన శ్రీమతులను ప్రభుత్వమువారి రెండులకు పురుషుల నామినేట్ గావించిరి ?

సర్ జ్యూ. శ్రీ.:—మండలసంఘము వారు లెగినవారని యెంచలేదు. అందుచే వారి నెన్నుకొనలేదు.

కై. శ్రీ.:—మిస్ శర్మ డి.ఎ., (మిరట్)గారు ప్రకోపకార్యధురంధరగదా! ఆమె నెందుకు నామినేట్ చేయలేదు ?

స. జ్యూ. శ్రీ.:—ప్రభుత్వ మే శ్రీమిగారి నామినేట్ చేయజాలరు. బోర్డు (సంఘము) యెన్ను కొనినవారిని ప్రభుత్వమువారు నియమింపగలరు. ఆశ్రీమి బోర్డు విఫారనుచేయలేదు గాన ప్రభుత్వమువారి కశక్తులయొందిరి.

కై. శ్రీ.:—తగినవారున్నపుడు బోర్డు ప్రభుత్వమువారి నడుగ పనిలేదా? ప్రభుత్వమువారు నామినేటు చేయగూడదా ?

అధ్యక్షుడు:—ప్రభుత్వమువారు శక్తిహీనులు. (నవ్వు)

కై. శ్రీ.:—హోల్డర్ని మిసర్స్ అహమద్ యెన్నికలందు పాల్గొని ఒకవోటు లెక్కువగా వచ్చుటచే వోడింపబడుట నిజమేనా ?

స. జ్యూ. శ్రీ.:—ఆసంగతి నాకు తెలియదు.

కై. శ్రీ.:—ప్రస్తుతపు చట్టముప్రకార మొకశ్రీ సభయందు గుండవలయునని ఆమెకొనుచున్నాను.

స. జ్యూ. శ్రీ.:—అగి చట్టమే. ప్రభుత్వమువారి రంగీకరించుచో ఆ వ్యక్తిగారి పురుషుడుగా మందపచ్చును.

కై. శ్రీ.:—శ్రీ యభ్యర్థుల కీ అవకాశము మేల గావించబడినది ?

స. జ్యూ. శ్రీ.:—అట్టి అవకాశముమేమియు జరుగలేదని నే నిదివఱకే చెప్పియుంటిని.

కై. శ్రీ.:—ఈ అవకాశమునకు కారణములు గనిపెట్టి చక్కజేయునని విద్యాభాగ్యులై చేయవలసినది గదా ?

స. జ్యూ. శ్రీ.:—అవకాశము జరిగియుండునని మే మంగీకరింపజాలము. బోర్డువారి దృష్టికి లెగిన శ్రీ గోచరింపలేదు.

కై. శ్రీ. :—ప్రభుత్వమువా రాబోద్దును మరియొకమారు వారి తీర్మానమును గమనింపమని కోరెదరా?

స. బ్యా. శ్రీ. :—మేము వారి సిఫారసుల చాలమారులు త్రోసి వేసితిమి. (పరివీచయమునను చాని విలువనుబట్టి మేము తీర్మానింతుము.

కై. శ్రీ. :—ప్రభుత్వమువా రిప్పుటి చట్టమును సవరించి, తగిన శ్రీలు అన్నప్పుడే బోర్డు యొమ్ముకొను వట్లు అమలులోమంచుటకు సిద్ధముగనున్నారా?

స. బ్యా. శ్రీ. :—అది బోర్డు చేయవలసిది. అట్లుని చట్టమునందే గలదు.

ఖాజాబహదూర్ సయ్యద్ బాఫర్ మునిక్ (మరొక సభ్యుడు) :—డెస్టిన్యతోట్లలు ఎడ్యుకేషన్ కమిటీయం దొక శ్రీ యొంతవలసిన దావశ్యకమని గుర్తించునట్టి ప్రకటనను ప్రభుత్వమువారు ప్రకటింప సంసిద్ధులా?

స. బ్యా. శ్రీ. :—మేమిదివఱకే ఆ కార్యమును గావించితిమి. కాని శ్రీలు దొరకవి పరిస్థితులుందక తప్పదు.

షేక్ హబీబుల్లా (మరొక సభ్యుడు) :—శ్రీల స్థానములకు పురుషుల వియమించిన ప్రతిరోటునం దును తగిన శ్రీలు కొరకలేదని ప్రభుత్వమువారు వమ్మివారా?

బ్యా. శ్రీ. :—ఏ శ్రీయు తగినట్లు గానింపలేదు.

షేక్ హబీబుల్లా :—‘తగుట’ అనుదానికి పరీక్షయేమి?

స. బ్యా. శ్రీ. :—పరీక్ష లెన్నోయున్నది. వాని నేమిట వివరింపదలచుకొనలేదు.

కై. శ్రీ. :—ప్రభుత్వమువారు డెస్టిన్యతోట్లవారిని “తగిన శ్రీ” అన్నదాని నేమి నిర్వచనమో తెలుప మని యడిగెదరా? (వత్స)

స. బ్యా. శ్రీ. :—ప్రపంచములో చేవికైనను పూర్తిగ నిర్వచనమిచ్చుట సందర్భము. కావున బోర్డు వారు “తగిన శ్రీ” అనుదానికి నులభముగ అర్థము వెప్పలేదనియే నా యభిప్రాయము.

కై. శ్రీ. :—పట్టభద్రులను శ్రీలుగూడ యీ స్థానము బడయుటకు విరాకరింపబడిరి. కావున ఎడ్యు కేషన్ కమిటీ కట్టి ‘తగినవారు’ గావలయునో తెలుపగోరెదను.

అధ్యక్షుడు :—విద్యాశాఖమంత్రిగారు బహుశా ఎం. ఎస్. సి. గావలయునని కోరెదారేమో? (విగ్ధ రగా వత్స). (ఈ సతీమణిగూడ ఎం. ఎస్. సి. ఏమో?)

శ్రీలు ప్రపంచమును పరిపాలిస్తే?

లండను నగరమున మహిళా శ్రేణిక కార్యదర్శులసభ వార్షికోత్సవ సందర్భమున శ్రీమతి డోరతి వివాన్స్ అధ్యక్షతవహించి యిట్లునుడిరి.

“పరస్పరాభిప్రాయములవగానూ మొనర్చుకొన నకత్తులైన వివిధ దేశముల పరిపాలనల గాంచినపుడు వారిక వారియధికారమును ఆయా దేశ మహిళామణుల కొప్పగించుట లైదుమని మన మనుకొననంద నంద వాలము.

మాలతి

ఇది బాదంపల్లిపాలమండి రాయానుచేయబడిన యొక తెల్లటి మహాభవగతి నవనీతమునంటిది. దీనిని తలదువ్వకొనుటకు ముందు కొద్దిగ రాచుకొని చవ్వు కొనిన పెంటుకలు లేక పట్టుకుచ్చవలె మిసమిసలాడుచుండును. మెదడు చల్లబడి నిద్రవచ్చును. ఇందు మాలతీశ్రవ్యముల ఆత్రుత చేయున్నది. ఈ ఆత్రుత ముఖమైన మహాభవకు చేరుగించినది.

వెల బుడ్డి 1-కి 8 అణాలు

మాధవి

ఇది శ్రవ్యసౌరములతో నిండియుండు ఒక వావానైన మంచువంటి పరిమళపదార్థము. కొద్దిగ శ్రితతో రిసికొని ముఖమునకు లేపనము చేసికొనిన పెంటుకే అది చర్మములో చూయమై ముఖమునకు కళ, కాంతి నిచ్చును. ముఖమున లేరు సోలే, మచ్చలు, మొటిమలు పెందలగువాటిని మాన్పును.

వెల బుడ్డి 1-కి 8 అణాలు

మల్లిక

ఇది ముద్దువిడ్డలకు మురిపమైన లేపనము. ఇది మైసూరు చందన ఆత్తరంతోను మల్లెముగ్గుల సారముతోను రాయానుచేయబడిన నవీన నవనీతము. శిశువులకు దీనిని ప్రతిదినము స్నానానంతరము కొద్దిగ శరీరమునకు రాచుముండిన చర్మము మృదువై బంగారురంగు నిచ్చి చర్మవ్యాధుల రాకుండచేయును. ఈ లేపనము వలన విదలు రబ్బరు చెడ్డవలె లేరుదురు.

వెల బుడ్డి 1-కి 8 అణాలు

నీ చర్మ సౌందర్యమెంతో నీ వయస్సంత

క్రింది చర్మపు లైలగ్రంథులు పనిలేయవలెదే ముడుతలు గీతలు లైలుబేరును. వైచర్మమునరించి కఱకు దనము ప్రారంభించును. ఈ రెండు చర్మములను మంచి స్థితియందుంచును.

గీతలు ముడుతలు: ప్రతిరాత్రి పొండుకొల్లు క్రిము పూసిన మాయనుఇది క్రిందిచర్మమునకు మంచి శక్తిని గొనిపోయి లైలగ్రంథులను కండరములను బలపరుచును. ఇది శోమకూపముల కుద్ధిచేయుటవలన వల్లని చుచ్చలు మాయను.

కఱకు చర్మము: పొండు వాయనిషింగ్ క్రిమును పూసిన మాయనుగును. పొండు కొల్లుక్రిము ఉపయోగించిన తరువాత ముఖమునకు, మెదకు చేతులకుగూడ పొండువాయనిషింగ్ క్రిము పూసి రాత్రంతయు నుండినిచ్చిన ఉదయమున చర్మము మృదువుగా మారిననుగా మనోహరముగనుండును.

ఉచితము: దీనిని వేడి పంటి పొండు రెండు క్రిములట్యూబులను పొండు పేనుపొడవు చూడిగులను ఉచితముగా బడయుదు. (చేకోషేడు) పేను రల్.....కోడే క్రిమ్.....బ్రెవెట్.....
డా.డి. అండ్ సెయ్మర్ లిమిటెడ్,
8, వి.ఎల్. రోడ్డు, బొంబాయి.

పేరు.....
చిరునామా.....No. GL.2.

“పశ్చిమతముల నొసంగును శ్రమ నిర్మాణమాగమును శ్రీలలితరగా వలంబించును. ఇచ్చటివలె విజ్ఞాన శాస్త్రములు మానవజాతి మారణమున నుపయోగపడునట్లు గాక మానవాభ్యుదయమునకు మార్గసూచకములగు రీతి గావించును.”

“అంతయుగాక, ప్రాకృతమును ఎన్నికనాత్మ్యము లేక జన్మదియందు వాక్యాన్విత్యములేక యుద్ధవైము సూత ముఖ్యముగ గమనింపబడిన” దనియు నుడివెను.

ఈ మహిమనుజునిచేత వానియందు సత్యముగలదు. పురుషుడెల్లపుడు స్వాస్థ్యపరులై, ప్రపంచకాంతిని మానవశక్తిగలమును గాంక్షింపక, రాజ్యమునకో, ధనమునకో, పేరుకో ప్రతిష్ఠాకో యితరజాతులకో కయ్యము వను గాని శ్రమిస్తుండుదు. వారెల్లుచేయుటకు రాజ్యముందు వానిగల సంపూర్ణాభికారమేకారణము. అట్టి అభికారమే మహిళల చేతయందున్నచో సహజముగ కొనుల స్వభావులగు వారు మానవ మారణశక్తిగలముల చేయుట కన్నమును పూసరివి వచ్చువచ్చును. ప్రపంచమున స్థిరమును కాంతినిలకవలయునన్న విదిసూత నొక యుక్తమే మార్గమే.

మేకపాలే శ్రేష్ఠము

నాక దాసయ్య అనువాదు “అశోక” మను పత్రికయందెట్లు వ్రాయుచున్నాడు. “అవుపాలకంటె మేకపాలునందున్న పెక్కు సుగుణములలో క్షయశోగవివారణము, కీర్ణశోకమునకునేయు గొప్ప సహాయము ముఖ్యమైనది. మేకపాలు త్వరగా తీగమై, నిలవచ్చునీ కారణమునుటకు పోతుకెత్తియన అందుండెను కొవ్వు విచ్చు చిన్నకోకముల ఆరలు చాల పలుకగనందును. జానరగసము వానిపై త్వరితముగ పనిచేయును, క్రొవ్వు పదార్థములలోకెల్ల యిందుండు క్రొవ్వు చాల ఉత్తమమైనది. వానవ దుదినెట్టి మేకపాలు నుంచి గాదందురుగాని అది మన చేతులందున్నది. మేకపాలు ఎట్టికాసనగాని చేతులందున్న చేయవచ్చును. అవుపాలు తీర్చునుగుటకు రెండంగులకలము గావలసియుండును గాని మేకపాలుకు 30 నిమిషములు జాలును. ఇదము మేక, ఆవు, శ్రీ దికి పాలలోగల లోహములు, ఖనిములు గమనించినచో, వీనియందెల్ల 12 విధము లగు ఖనిములు గలవు. ఈ 12 లో 9 మేకపాలునందును, 6 ఆవుపాలనందునను 5 శ్రీలపాలునందును, గలవు. ఆవుపాలుయందు ఇనుము లేకనే యుండును. మేకపాలునందు 6 లేక 7 భాగములు ఇనుముండును. వస్తువు లలోకెల్ల ప్రాణవాయువున కర్మలెసహిపమైనది ఖనిము (Potassium), దీనికి లోడు మేకపాలనందలి యనుమును తీర్చిన ప్రాణవాయువును గ్రహించుక 2 యితర యేపాలకన్నను అధ్యక్షియముగ నుండును.

స్వాతంత్ర్యము లేనియెడల స్వాభావికగుణములుగూడ మారిపోవునేమో?

కథియవాగు సంస్కృతమునుండి, అధికాదేశపు శివహను, మక్కసంస్కృతమునది పరుగెత్తిన విచిత్రవృత్తాంత ము నదియవచ్చుచున్నది. పెక్కింట్లనుండి లోమలోనుంచలడిన యొకసింహము తిప్పించుకొని తిరుగుచుండెను. కథియవాగ్ సంస్థాపాదీశ్వరుడు ఆనరకపైవహించియుట కారంభించినచో చంపవలయునని యుత్తరపు గావించెను. ఆ సింహముతిరుగుచు లోకలోలోక మక్కపయిండియుండగా కానివర్తకరీ వానదురుల కారం భించెను. తటాకున ఆనక్కమేల్కొని గంటుకెదిలి గిగ్గలగ మొగగవారంభించెను. మంటనే సింహము ధయరడి ప్రాణధీతితో పరుగెత్తి తానుముందున్నలోమలో ప్రవేశించగా సరటివారు వానినందే తూసివేసెదట. నిర్బంధము సహించునులను లోగొట్టి ఆప్రాణికి ప్రపంచమే దంతగజేసి చేయవలయులలో నందియనుండదు.

గ్రంథ పరిచయము

Modern History of Needle-work (పూచిత్రకళ)

84 పేజీలు. వెల 10. ఆ
జా. ఎ. వి. వరదేం
పూర్వగారిచే రచియింప
బడి, 12, నోవంబరు వా
యింక పిల్లలొప్పున పాట

ఈ పుస్తకమునకు స్కూలులకు ప్రకటించబడినది. వివిధములైన కట్టుపనులను, వాటిని ఉపాధ్యాయుల సాయములేకే వ్యవస్థాపన చేయుటకును, ప్రతిపట్టుపనియు, దానికి గావలసిన సామానులు, అంగభేదములను వివరించుచు గ్రంథమును చూపించి దీనిని గలవు. తెలుగున విజ్ఞప్తి పుస్తకము అయినది కనుక వరుస. ప్రతి స్కూలులోని యిది చాల యుపకరించు వని వలయును.

వీలగు ముద్రాపకము చంపుము కూలీవా! వారిచే ప్రకటించబడిన విజ్ఞప్తి పుస్తకము. కలెక్టర్ ట్రాక్ 1, 32
వెల. 10 పేజీలు. శ్రీయుతులు వాసిరెడ్డి నాగేశ్వర రావుగారు గ్రంథ రచనాధ్యక్షులుగాను యింకా గలవు. ములక రచియించి, కడుపునొందామోతు కట్టుపనులేక పాఠ్యపుస్తకములకు భారతీయ పాఠ్యపుస్తకములకు గలవట్లు వర్ణించబడినవి.

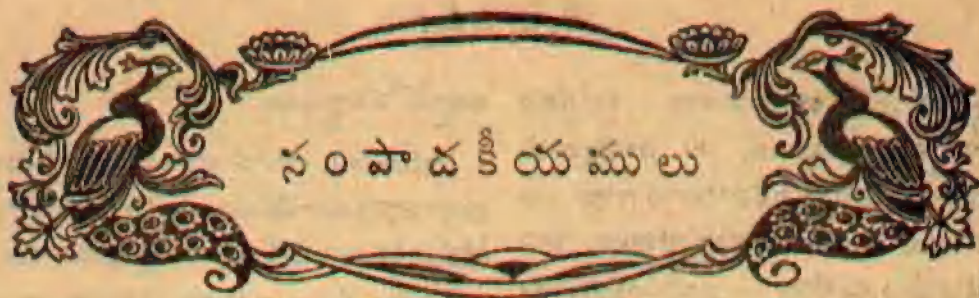
సంస్కృతమునుండి పలుమారు
ఆంధ్రపుష్ప అంధ్రీకృత ముద్రాపకము
పూచిత్రకళము విశాఖ పుష్పకళా విశాఖ
కృ.టి. కింది చేతన కృత

వేంకటరమణాదిగాన ఆంధ్రీకరించి. మూలమునగల స్వారస్యమునకును కొరతవడక అనువాదములానికి చెప్పుట సులభముగాదు. అట్లుయ్యును కవి సంస్కృతమునందలి రసమునుగాని, భావభూమిమార్గమును గాని విడువక చక్కగ వ్యాఖ్యించింది. దీని యాంధ్రీకరణము చదువుచున్నపుడు, ఆంధ్రసారస్వతమున నుపయోగించి తెలుగు భాషామార్గమున యుక్తము, యేమగు అట్లుగలవియుక్తము, ఆంధ్రీకరణములు రలంపునకు వచ్చుచుండును. ఈ పుస్తకమున చదువరులు ఆంధ్రీకరణమును చక్కగ ను చింతుటకు కొంత భాగవంకను వానికి పరిమిత పద్యము భాగవంకను ప్రకటించబడినవి. ఆంధ్రసారస్వతమున వరుసయ్యు, చక్కగను మూ తెలుగీతములైన పీఠములుగూడ గలవు. వెల 0-3-0 వలయుచున్న చేతన కృత వేంకటరమణాదిగాన, వెంకటేశ్వరం, శేగాపాస్ట్ర వయా తెల్లమర్ల, విశాఖపట్టణములలో ఆది వ్రాయవలెను.

పత్రికా పరిచయము

బ్రహ్మవిద్య

ఇది శ్రీయుత బ్రహ్మచందగిరిస్వామి వారి సంపాదకత్వమున విలువడు మాసపత్రిక. (1) "వార్య కారణములుగామందు పరిపూర్ణబ్రహ్మమును, ఆ బ్రహ్మమును ప్రతిపాదించు అపొరుషేయవేదధర్మమును, పైతరీ, భార్యకపాతమార్గమున విషయములను తెల్పు పాపపేయవేదధర్మమును, పాపపేయపాపపేయవేదములచేత ప్రతిపాదించబడక, ధర్మపాపములగతి ధర్మము యెఱుంగునట్లును, కర్మవృత్తియొక్క గీతాగీతములు కాల పాపమునట్లును, రవిశంకర తాతాగణముల యొద్దినగ పాపముగనిరిరిని, వార్యకారణముల గీతాగీతములను గమనించక, వెంకట సుమతీక విండి విండికృతములయొక్క పరిపూర్ణబ్రహ్మము తెలియజేయుచు యీ పత్రికయందు ప్రకటించబడును." ఇది శ్రీవేదకర్మ మియ్యది. మూలమున పెన్నెపత్రికలు వెలువడుచుండుట శుభముగాక. కాని ప్రస్తుత ప్రపంచమున పర్యవధముల వెలువడియొందు భారతదేశమున యీ "బ్రహ్మవిద్య" అనగా విద్య తెలివలగు భారతీయులను ముందునెచ్చువన సంభవించు లోచనము. ఎటులైన భారతదేశము బ్రహ్మవిద్యను పుట్టిపెట్టుట దానిని పునరుద్ధరించుటయే తగినదే. ఈ పత్రికను సం. తండా 1-4-0 విడిపత్రి 0-3-0. వలయుచున్న మేనేజరు, బ్రహ్మచంద్రాచార్యులు. వేదవల్లభాచార్యులు, గుంటూరులో ఆది వ్రాయగలరు.

సంపాదకీయములు

49వ జాతీయమహాసభ

విషయనిర్ణయసభ తీర్మానములు

49వ జాతీయమహాసభ సమయమున

లక్ష్యామహావగరమున గూడిన విషయనిర్ణయసభయందు రెండు రాజకీయమతములు స్థిరముగనున్నటుల బయలుపడెను. మొదటిది జవహర్‌లాల్‌గా రన్న విధమున 'విప్లవ' మతము. దీనికి సామ్యవాదు లాధార భూతులు. రెండవది సంస్కారుల మతము. ఇతరులందరు దీనిని బలపరచిరి. మొదటి మతమును బలపరచినవారిలో ముఖ్యులు అధ్యక్షులు. ఈ సభయందు గావించిన తీర్మానములన్నిటిలో మూడు ముఖ్యమైనవి. వీనికై వాదోపవాదము లధికార్యాచారముతోఁ జరిగినవి. మొదటి ముఖ్య తీర్మానము భారతకాంగ్రెసుసంఘమునకు జనసంఖ్యనుబట్టి సభ్యుల నెన్నుకొను పద్ధతి రద్దుచేయవలయుననుట. రెండవది కాయ కష్టము—ఖద్దరు.

ఇది గత బొంబాయి కాంగ్రెసు సమావేశమునందు సంహాత్యుని ప్రోద్బలమున గావించబడియుండెను. క్రమక్రమముగ దీని కందరు నసమ్మతిఁ జూపుచు వచ్చిరి. రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసుసంఘములు గూడ విముఖత జూపుచు వచ్చెను. లక్ష్యా

కాంగ్రెసుకమిటీ కాయకష్టమును దొలగించి, ఖద్దరు ప్రాముఖ్యతమాత్రమే బలపరచెను. దానియందుగూడ విముఖతజాప నందులకు సంతసింపవలసినదే. వీలన ఖద్దరుగట్టుట కలవాటుబడినవారే కాయ కష్టమన నేమియో యెఱుంగగలరు. కాయ కష్టము నిర్బంధములేకున్న సులభముగ ఖద్దరుగొని కార్యనిర్వాహకసభ్యత్వము సంపాదించవచ్చుట కేమి యాటంకముగలదు? అట్లని ఖద్దరుపై విముఖతఁ జూపుటగాదు. ఇంకను విచిత్రమైనవిషయముసామ్యవాదుల కీ నిబంధన కష్టముగ నందులకు గన్పించవలయుననుట. వారి దృష్టిలోనుండు రైతులు కార్మికులే ముఖ్యముగ నీ నిబంధనల సాగించువారు. వారే ఈసంస్థ నడపుచో నిర్బంధనల దీనివేయు టందులకు? కానివారిలో నెవరును ఈ సంస్థయందు లేరనియేనా?

పదవీస్వీకరణమునుగూర్చి యీ సభయందు ఇదమితమును విషయ మేమియుఁ దలచయ్యెను. పదవీస్వీకరణ మొనరించి నూతనరాజ్యాంగవిధానముల గాటంకము గల్గించవలయునని సంస్కారులవాదన. పదవుల స్వీకరించిన నూతనరాజ్యాంగవిధానము నామోదించినట్లగును, ఇంతవఱకు కాంగ్రెసు ప్రజలయందు గల్గించిన భావములకు

వ్యతిరేకముగ నుండునుగాన కూడదని సామ్యవాదుల నాదన. ఈ సామ్యవాదులను ఆధ్యక్షులగు జవహరిలాల్ గారు బలపరచినను వారివాదన నెగ్గకపోయెను. కాని తేలివచ్చెడియులేదు. పదవీస్వీకరణమాలేదా యనువిషయమును నూతనరాజ్యాంగ విధానముప్రకార మెన్నికలు జరుగుటకు ముందో, వెనుకనో జాతీయపథా ప్రత్యేక సమావేశ మొకటి జరుగుననియు నందీ విషయము తీర్మానింపబడుననియు విశ్చయము గావింపబడెను. ఈ విషయము కార్యనిర్వాహకసభవారు కేవలము సభాధ్యక్షుని సంలేసింపఁజేయుటకు మాత్రమే గావించిరేమో తెలియకున్నది. అట్లయినను జవహరిలాల్ నెహ్రూగారు నిషయమును అంగీకరించుటకల్గి. వారు పుష్కముగ ఆస్థిగౌరవమును విడనాడి అధికారపదవుల నంగీకరించుట వ్యర్థులకే యవమానకరమనియు జాతీయపునాదుల పెకలించుటయనియు, దేశమున కెంతమాత్రములాభములేదనియు వెల్లడించిరి. అట్టిచో యీవిషయమును యింకను నిర్ణయించినందువలన యెవరికిని ఊలుచేకూరదు. దేశమెన్నియో కష్టసమస్యల నెదుర్కొనవలసిన యీకాలములో ఆ పదవీస్వీకరణ సమస్య తీర్మానమైయుండినచో ప్రజలలో శాంతి, నాయకులలో నొకపద్ధతి, కాంగ్రెసు లేన కత్తివంతయు నొకేవిషయముపై కేంద్రీకరించుటకు మార్గము గల్గియుండెడిది.

అధ్యక్షోపన్యాసము

ఇదివఱకుఁ జరిగిన అఖిలభారతజాతీయ మహాసభాసమావేశము లన్నిటిలోనిది కాల దేశపరిస్థితులనుబట్టియు, కాంగ్రెసుముందుఁ గల శతినసమస్యలనుబట్టియు ప్రకృతముఁ కాంగ్రెసు గావించిన తీర్మానములనుబట్టియు, అధ్యక్షులు గావించిన మహాపన్యాసములనుబట్టియు మిగుల ప్రసిద్ధమైనదనఁ తెల్లును. శ్రీయుత పండిత నెహ్రూగారు సమయమునఁ గావించిన యుపన్యాసము సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యనినాదమును పూరించు విజయశంభారావము. వారి దృష్టిలో భారతదేశ మెదుర్కొనవలసిన సమస్యలకును ప్రపంచమున నితరదేశము లేదు ర్కొనవలసిన శతినసమస్యలకును భేదము గాన్పించదు. అన్ని దేశములందును సామ్రాజ్యభావము లోతుగ నాలుకొనియున్నందుననే ప్రజాసముదాయము ప్రకటించుచు దాస్యముచే దారిద్ర్యముచే దాదాగుబాధలచే క్రుంగిపోవుచున్నది. ప్రపంచముతోఁ గూడ భారతదేశము బాగుపడదలంచుచో ప్రజాసామ్యవాదమే దానికి దివ్యోపధము. రష్యాదేశ మీ సిద్ధాంతముచేతనే ప్రపంచమునకు మార్గదర్శియై పాతము నేర్పుచున్నది. దీనిచే నొక్క స్వాతంత్ర్యసమస్యయేగాక రాజకీయ, ఆర్థిక, మత సమస్యలన్నియు పరిష్కారమగును గావున, పండితుని దృష్టిలో నిదియే వీనికన్నింటికని తారకమంత్రమైనది. ప్రపంచములో శాంతి గలుగవలయునన్న, యిప్పుడు క్రమ్ముచున్న

యుద్ధమేఘము లంతరింపవలయునన్న యీ సామ్యవాదభావములే మిక్కుటముగ యుపకరించును.

మన దేశమందలి సమస్యలను గూర్చి ముచ్చటించుచు, నూతనరాజ్యాంగ విధానమునందు భారతజాతికి మేలుగల్గించునట్టి దేదియు విద్యుద్దీపికాసాయమున వెదికినను గాన్పింపదవియు దానిని సంపూర్ణముగా ప్రతిఘటించుటే పరమోద్దేశ్యమనియు వచించిరి. కాని వీరిదృష్టిలో పదవిస్వీకరణము పనికి రానిది. పదవిస్వీకరణ మొనర్చినచో ప్రజలయందు వానిపై వ్యామోహమెక్కువయై సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యాదర్శ సాధనమున కాటంకము లేవుక గలుగును. దాని వలన కాంగ్రెసువారికి సరియగు బలము గలుగదు సరిగదా దేశమునకు నుపయోగముండదు. కాని యితర నాయకులట్లుదలంచుటలేదు. వారు మాత్రము పదవిస్వీకరణమొనర్చి కృతకృత్యులుగాఁ దలంచుచున్నారు.

కాంగ్రెసునకును ప్రజాసముదాయమునకును ప్రకృతిమున్న దానికంటె నెక్కుడు సంబంధము గల్గించి, వారి మూలబలమే ముఖ్యముగ జేసికొనవలయుననియు, వారి యందు స్వాతంత్ర్యాభిలాష యెక్కువజేయవలయుననియు పండితులుజేసిన సూచనలు మిగులశ్లాఘనీయములై యుండుటగాక లఖిలభారతీయులకు సంతోషము గలుగఁజేయునవై యున్నవి. వారు మహాత్ముఁడు భారతదేశమునకు గావించిన మహిమకా

రమును, భారతజాతికి వారి నాయకత్వము నఁగల నమ్మకమునుగూర్చి ప్రశంసించుచు, తిరిగి స్వాతంత్ర్యసమరమున వారి నాయకత్వమును భారతదేశము వాంఛించుచున్నదనియుఁజెప్పి, వారియెడ తనకు భారతజాతికిఁగల గౌరవము నమ్మకమును తెల్లడించిరి.

వీరియువన్యాసము గంభీరాశయములతో గూడి, జాతీయ అంతర్జాతీయ సమస్యపరిష్కారములకు తోడ్పడునదై మానవకళ్యాణమునకు మార్గదర్శకమై యొప్పుచున్నది.

పండితుని యభిప్రాయము లందరెఱిగియేయున్నందున నాతని యుపన్యాస ధోరణి యేరికిని యచ్చెరువు గల్గింపదు. తన యభిప్రాయములతో పెక్కుమంది యోగ్యవింపజాలకున్నను వారుదానికి లెక్కింపక జాతీయసభ యందైకమత్యమువలె శక్త్యానుసారము పాటుబడెదనని వచించిరి. ఈ దైకమత్యముచేతనే కాంగ్రెసు సమావేశమునందు గావించిన తీర్మానములు కార్యరూపము దాల్చవలసియున్నవి. భారతదేశమందు రైతులదుస్థితి హృదయవిదారణమైనది. వారు దుర్భరదారిద్ర్యమునకు తోడుఁబుణబాధతో క్రుంగిపోయియున్నారు. దానికి కారణములందఱకుఁ దెలిసియేయున్నవి. వీరిస్థితిగతులను బాగుపరచుటకై రైతుసంఘములతో, రాష్ట్రీయకాంగ్రెసు సంఘములతో సంప్రదించి ప్రణాళికలను తయారుజేయవలసినదని నిశ్చయింపఁబడినది.

దీనివలన రైతు సోదరుని దీనావస్థ బాగు పడునా? ప్రభుత్వ సాహాయ్యమావశ్యము గదా. కాంగ్రెసువారు తీర్మానించిన రీతి నూతనరాజ్యాంగ విధానముల ప్రతిఘటించిన ప్రభుత్వమువారి సాయము గలుగదు. ప్రతిఘటించకుండుటకు కాంగ్రెసు ఒప్పకొనదు. కావున నిది తప్పక విషమసమస్యయై చెలరేగును. పరస్పరవిరుద్ధములగు మతములుగల కాంగ్రెసు యీ సమస్యల నెదుర్కొవ కష్టపడవలసియుండును.

మహిళాసమావేశము

భారతదేశమంతయు నేక గ్రీవముగా మహాత్ముని నాయకత్వమున స్వాతంత్ర్య సమరముసాగించెను. మహాత్ముల త్యాగము గావించెను. కాని విజయము బడయలేదు. ప్రభుత్వము సడలదయ్యె. అందుచే అసంతృప్తి ప్రజలమధ్య బయలుదేరినది. మహాత్ముడి యుద్యమమునుండి మానుకొన్నాడు. కాని యా కార్యరంగమున సాహసోత్సాహములతో, బనిచేసినవారెల్లరు వెనుకకు పోవాలైరి. అందుచే పెద్దలగువారు శాసనసభాప్రవేశముల కాయత్తులైరి. కాని యువకసంఘమున కిది సరిపడునది గాదు కావుననే సామ్యవాదమునకు దిగిరి. యువకసంఘముగు నెవ్వరూగారు దీనికి మూలపురుషులు. వీరు భారతదేశ సమస్యలన్నియు సామ్యవాదములచే పరిష్కరింపవలయునని ఘోషించిరి. ఇట్టి పరిస్థితులలో మహిళామణులుగూడ నూతన మార్గములకు దిగకుండురా!

లక్నో కాంగ్రెసు సమావేశ సందర్భముననే మహిళామణులు శ్రీమతి సరోజిని నాయుడుగారి యాధిపత్యమున నొక్క ఆర్థికస్వాతంత్ర్యసభఁ జరిపిరి. ఈ సమావేశమును ప్రారంభించుచు శ్రీమతి విజయలక్ష్మి పండితులు, రాజకీయములతో సంబంధములేక కాంగ్రెసుపద్ధతి నవలంబించియే మహిళామణుల కార్థిక స్వాతంత్ర్యము గల్గించుట కొక సంఘనిర్మాణ మావశ్యకమని నూచించుచు నిట్లు నుడివెను. “ఆర్థిక స్వాతంత్ర్య మొసంగని విద్యను నేలెక్కింపను. శ్రీలకు దానివలన ఆత్మగౌరవాభివృద్ధి గలుగవలయును. గృహమునందు భర్తకుభారముగ నుండుటకంటె వారు గృహదాయమును పెంపొందించు విద్య నభ్యసించవలయును.” విదేశవిద్యలన్నియు పాశ్చాత్యపద్ధతు లనుకరించుటకును, పురుషుల నాకర్షించుటకును, వారిపై నెల్లపుడూ ధారపడియుండుటకు మాత్రము పనికివచ్చుచున్నవనియు, వారి కన్నివిధముల జ్ఞానాభివృద్ధియు, సంపాదనాశక్తియు, ఆర్థికసౌకర్యములు గల్గింప సంఘనిర్మాణ మావశ్యకమనియు వారు నచించినదానితో నేకీభవింపగలము. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యసంపాదనకు మూలబలమగు మహిళాభివృద్ధికి గావలసిన విధానములు అట్టి విధానముల నియమించు సంఘములును అత్యంతావశ్యకములే.

నూతన రాజప్రతినిధి

నూతన రాజప్రతినిధులగు శ్రీలింగతుగోదంపతులకు, బొంబాయి, ఢిల్లీనగరములంద

ఖండ స్వాగత మివ్వబడినది. వీరు భారత దేశమునకు శ్రొత్తగాదు. ఇదివఱకే వ్యవసాయపు రాయలుకమిషనరుగా భారత దేశమందలి పలుచోట్లను దర్శించి భారత దేశ పరిస్థితులనుగూర్చి చక్కగ నెఱిగిన వారే. వారు శిల్లీనుండి గావించిన బ్రాహ్మకాస్తు ప్రసంగము మిగుల మోదావహముగను ఆశావంతముగనున్నది. వారు సివిలు సర్వీసు ఉద్యోగులకు జెప్పిన విషయమెంతయు గమనింపదగినది. “మీకష్టము లెటులున్నను గ్రామముల మరువకుడు. గ్రామముల గూర్చి యెక్కువగ దెలిసికొనుడు. బల్లల వద్ద కలమునట్టి కూర్చోనుటకన్న గ్రామములమధ్య జేరాలలోనుండు ఓటునతరము.” రైతు శ్రేయముగోరు ఏయద్యోగియైన నింతకంటె జేయవలసినదేమి గలదు?

రాజప్రతినిధిగారు తన నిష్పక్షపాత బుద్ధిని జూపి తాము రాజకీయనాయకులతో ముఖ్యమైన విషయములను సంప్రతించుమనియు, నట్లుజేసిన వారియెడ పక్షపాత బుద్ధితో వర్తించురని యనుకొనఁ గూడదనియు వచించిరి. దీనివలన దేశమున పరిస్థితులు బాగుపడునని దలంపవలగుచున్నది. వారింకను నూతన రాజ్యాంగ విధానములను అమలులోనుంచుటకు ప్రజాదరణ అవశ్యకమనియు, నందుచే ప్రజలందరు తోడ్పడవలయుననియుఁజెప్పిరి. ప్రజాభ్యుదయమునుగోరు ఏ రాజ్యాంగవిధానమున కైనను తోడ్పడుట కెవ్వరు వెనుదీయరని యెంచుచున్నాము. వీరి ప్రథమప్రసంగమువలన

గల్గిన సంతోషము అందలి ఆశయములు కార్యరూపము దాల్చినపు డినుమడింప గలదు.

శ్రీయుత సర్ రాధాకృష్ణగారు ✓

పాశ్చాత్యప్రపంచమున ప్రాచీనసంస్థయగు ‘ఆక్స్ ఫర్డ్’ విశ్వవిద్యాలయమున నూతనముగ స్థాపింపబడిన ప్రాచ్యతత్వ శాస్త్రపాఠ్యాయులుగ నియమింపఁబడి, అచిరకాలముననే యావీన మెక్కుటకు శ్రీయుత సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణగారు ఇంగ్లండున కరుగనున్నారు. ఈవార్త దెలిసిన నాటినుండియు, వారిని ప్రశంసించని పత్రికయు, అభినందింపని సంఘములును, ఆనందింపని ఆంధ్రులు నుండరు. దీనికంతయు కారణమేమి? ఇదియొక వ్యక్తికిగలిగిన గౌరవముమాత్రమేగాదు. అఖిలభారత దేశమునకు ప్రాచీన్విజ్ఞానమునకు గలిగిన గౌరవము. ముఖ్యముగ నాంధ్రులు గర్వింపదగిన విషయము.

ప్రాచీనకాలమునుండియు, భారత దేశము పశ్చిమ దేశములకు వెదజల్లిన అగణితమగు ధనరాసులకంటె నెలలేని విజ్ఞానదీప్తియే ముఖ్యమైనది. శ్రమశ్రమముగ విదేశీయులు ధనరాసులను కొల్లగొట్టికొనిపోయి దేశమున దారిద్ర్యదేవత తాండవింపజేసిను విజ్ఞానధనము మాత్రము పెంపొందుచునే వచ్చుచున్నందున పాశ్చాత్యులు భారత మాతను దానికై ‘భవతిబిక్షాందేహి’ అనవలసినవచ్చుచునేయున్నది. క్షణభంగురము లో సాఖ్యముల కనుకూలమగు సంపదలు

పాకర్యములు పాశ్చాత్యులు గలుగఁజేసి కొనఁగలరేగాని ఆత్మానందమొనఁగు విజ్ఞానపునరకు ప్రాగ్జేతములనుండి, అందు ముఖ్యముగ భారతదేశమునుండి, రవాణాగావలసినదే! అట్టి తరుణములందెల్ల ఏ వివేకానందులో, ఏ మహాత్ములో జైలుదేరి వారి యాత్మానందమునకు త్రోవజూపి మానవ కళ్యాణదాయకు లగుమరు.

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణులు భారతీయతత్వ శాస్త్రముయొక్క పారమును జూచినవారు. పాశ్చాత్యులకు సులభముగ నార్యతత్వ మవగాహమగునటుల, నాంగవర్ణతీయుడే యపూర్వవ్యాఖ్యాన మొనర్పగల కులంకష పాండితీపటిమగలదు. ప్రపంచమందలి వివిధమతములు, వివిధజాతులు, వానియాదర్శములు, ఆధ్యాత్మికదృష్టి, తత్వములు గనుగొను సూక్ష్మదృష్టియుఁ గొరవడదు. వీనికి తోడు యద్వితీయమై త్రోతల భావనాప్రవాహముల నట్టె యరికట్టి తనవంకకుఁ ద్రిప్పుకొనఁజాలు మనోహరవాగ్ధరి వీరికి బాసటయైనది. భారతవిజ్ఞానమును వీరి యమృతవాగ్ధరి మూలమున పాశ్చాత్యప్రపంచమున కాత్మానందముగ జేయ పంపు భరతమితకు వీరివలన అనశ్వరమగు కీర్తిగల్గుట కేమియు సందియముండదు. ఈ జ్ఞానధూతపదవి నిర్విఘ్నముగఁ కొనసాగి పరమాత్ముడు వీరియండ నెఱుఁగు సుండుగాకయని కోరుచున్నాము.

హిందూస్త్రీలకు ఆస్తిపై హక్కు

భారతశాసనసభయందు డాక్టరు బి.వి.

దేశముఁబూగారు. హిందూస్త్రీలకు ఆస్తిపై హక్కుండవలయునని కోరుచు నొక చిత్తుచట్టమును ఉపపాదించిరి. వారి సమయమున చెప్పిన విషయములు భారతీయులు శ్రద్ధగా గమనింతురని ఎంచుచున్నాము. “హిందూస్త్రీలను గూడ మానవులుగా గౌరవింపవలసిన యావశ్యకతను నాగరిక ప్రభుత్వములు గుర్తించుట మంచిది. జీవితమున్నంతకాలము పోషణకు లోపను లేకుండ చేయుచుంటిమిగదా! అంత మాత్రము చాలునని తలంచుట సమంజసము. ఎక్కువ స్వేచ్ఛగా జీవితము సాగించుటకు వీరికి హక్కుండవలయును. అటుల చేయవలయుననిన వీరికి ఆర్థికముగా కొంతబలము చేకూర్పవలయును. ఆరీతిగా వారికాస్తి నిచ్చుట మనపూర్వుల యాచారమైయున్నది.” ఇతర మతములందు స్త్రీలకాస్తి యందు భాగము గలదు. హిందూసంఘమునందు లేకుండుట శోచనీయము. ఈ చిత్తుచట్టము త్వరలోనే ప్రభుత్వము వారి యంగీకారమునుబొంది శాసనమై స్త్రీలకు హక్కును గల్గించును గాక.

భార్య బ్రతికియుండ భర్త ద్వితీయ వివాహ మాడవచ్చునా?

మొదటి భార్య జీవించియుండ భర్త ద్వితీయ వివాహమాడుట తగనిది. కాని హిందూసంఘమున నిరంకుశుడగు భర్త నీతి నొక్కొక్కమారు గమనింపడు. పతికి మారాడవెఱుచు భారతనారీమణి తన యెడ తప్పలేకున్నను భర్తకు వ్యతిరేక